POLIROM Top 10+

F. SCOTT FITZGERALD

Dragostea ultimului magnat

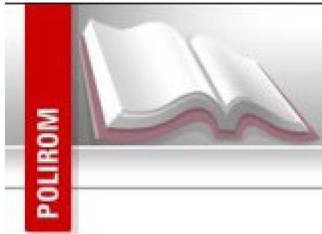

F. SCOTT FITZGERALD DRAGOSTEA ULTIMULUI MAGNAT

TRADUCERE DIN LIMBA ENGLEZĂ DE CIPRIAN ŞIULEA

EDITURA POLIROM

2015

F. Scott Fitzgerald

The Love of the Last Tycoon

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1; sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-5480-2

ISBN PDF: 978-973-46-5481-9

ISBN print: 978-973-46-5366-9

Coperta: Carmen Parii
Foto copertă: © everett225/Depositphotos.com

FRANCIS SCOTT KEY FITZGERALD (1896-1940) s-a bucurat încă de la începutul carierei sale de o imensă popularitate, dar şi de recunoaştere critică, devenind unul dintre cei mai importanţi reprezentanţi ai „generaţiei pierdute”. A publicat mai multe romane şi volume de povestiri, unele dintre ele ecranizate în producţii de mare succes. La Editura Polirom au apărut până în prezent romanele *Blândeţea nopţii* (2001,

2009), *Marele Gatsby* (2002, 2007, 2011, 2013), *Dincoace de Paradis* (2005, 2013), *Cei frumoşi şi blestemaţi* (2008, 2012) şi volumele de povestiri *Un diamant cât Hotelul Ritz şi alte povestiri* (2006, 2013), *Strania poveste a lui Benjamin Button şi alte întâmplări din epoca jazzului* (2009, 2014), *Povestiri cu Pat Hobby* (2011), *Povestiri cu Basil şi Josephine* (2014) şi *Toţi acei tineri trişti* (2014).

Notă asupra titlului

Este problematic să înlocuieşti titlul cu care o operă a fost cunoscută timp de peste cincizeci de ani. Totuşi am luat această decizie deoarece *The Last Tycoon* („Ultimul magnat”) nu era titlul lui F. Scott Fitzgerald: a fost stabilit de Edmund Wilson în 1941, atunci când acesta a editat variantele de manuscris[1].

Pe singura pagină de titlu care ne-a rămas de la Fitzgerald scrie „STAHR/Roman”. Dar atunci când Sheilah Graham, partenera lui Fitzgerald de la Hollywood, i-a trimis opera

[1] *Tycoon* este titlul prin care şogunul Japoniei le era descris străinilor; prima menţiune în *Oxford English Dictionary* datează din 1857. *OED Supplement* (1986) adaugă: „Persoană importantă sau dominatoare, mai ales în afaceri sau politică; magnat”, amintind că Abraham Lincoln a fost denumit astfel. Apariţiile din *Time* ale termenului, începând cu 1926, l-au introdus în circuitul uzual în America.

neterminată a acestuia lui Maxwell Perkins, loialul editor al lui Fitzgerald de la Charles Scribner's Sons, ea explica următoarele:

Nu ştiu dacă Scott a discutat cu dumneavoastră despre titlu. La început, o perioadă destul de îndelungată, intenţiona să îi spună *STAHR* – adică numele eroului cărţii. Dar, cu vreo trei săptămâni înainte să moară, mi-a spus, zâmbind larg: „Ce crezi despre titlul ăsta – *THE LOVE OF THE LAST TYCOON* («DRAGOSTEA ULTIMULUI MAGNAT»)?”. Prima mea reacţie a fost „Nu ştiu ce să zic”. Şi nici el nu ştia prea bine. Dar avea de gând să mediteze la asta, iar apoi să vi-l propună şi dumneavoastră, să vadă ce credeţi. În hârtiile lui l-a formulat precum urmează:

DRAGOSTEA ULTIMULUI MAGNAT
Western
De F. Scott Fitzgerald

Titlul a ajuns să-mi placă destul de mult. El voia să sune ca un titlu de film şi să deghizeze complet conţinutul tragi-eroic al cărţii.

Fitzgerald scria un western – un roman despre ultimii pionieri, imigranţi şi fii de imigranţi americani care au urmărit şi au definit visul american la ultima frontieră a Vestului. Printre manuscrisele lui Fitzgerald se găseşte o pagină

denumită „Titlu”, pe care toate titlurile – inclusiv „Ultimul magnat/Western” – sunt tăiate, mai puţin „Dragostea ultimului magnat/Western”, care este bifat printr-un semn mare. Lângă acest titlu se găseşte o notiţă ştearsă: „Aceasta este formula obişnuită a lui Fitzgerald, dar băiatul începe să obosească”. Nu a obosit prea mult.

Prefaţă[2]

F. Scott Fitzgerald, scenarist şomer de patruzeci şi patru de ani, a murit de infarct la 21 decembrie 1940, pe North Hayworth Avenue nr. 1443, lângă Sunset Boulevard din Hollywood. Lucrase, începând din primăvara lui 1939, la un roman şi redactase şaptesprezece din cele treizeci de episoade stabilite ale acestuia. Fitzgerald scria printr-un proces de acumulare şi revizuire. Ultimele variante de lucru bătute la maşina de scris ale acestor şaptesprezece episoade erau precedate de aproximativ o sută de ciorne scrise de mână sau bătute la maşină. Pe lângă variantele de lucru ale

[2] Această prefaţă se inspiră, în mod necesar, din introducerea şi aparatul critic al romanului din *Cambridge Edition of the Works of F. Scott Fitzgerald* (Cambridge University Press, New York&London, 1993), care se inspiră, în mod necesar, din cartea mea *„The Last of the Novelists”: F. Scott Fitzgerald and The Last Tycoon* (Southern Illinois University Press, Carbondale&Edwardsville, 1977).

Dragostei ultimului magnat, există sute de pagini de notiţe şi planuri.

Cartea neterminată, editată de prietenul din facultate al lui Fitzgerald, influentul critic Edmund Wilson, a fost publicată sub titlul *Ultimul magnat* în 1941. Textul *Dragostei ultimului magnat* publicat aici nu ţine cont de ediţia lui Wilson, care maschează natura gestaţională a manuscriselor lui Fitzgerald şi transmite impresia unei opere mai apropiate de finalizare.

Chiar şi în starea sa preliminară şi incompletă, *Dragostea ultimului magnat* este considerat cel mai bun roman despre cinematografie. Nu este însă unanim recunoscut şi faptul că Fitzgerald scria unul dintre puţinele romane americane având ca erou un om de afaceri convingător şi captivant. Arta ficţiunii este arta personajului. Monroe Stahr este un erou american arhetipal, întruparea Visului American: un Jay Gatsby înzestrat cu geniu. Este bine cunoscut faptul că Stahr era inspirat de Irving Thalberg (1899 – 1936), „băiatul-minune” al industriei cinematografice, care a devenit şef de producţie la Metro-Goldwyn-Mayer în 1924. Dar *Dragostea ultimului magnat* nu este un roman biografic; Monroe Stahr este un personaj ficţional, care exemplifică tema esenţială a lui Fitzgerald, aceea a aspiraţiei.

Fitzgerald nu l-a cunoscut bine pe Thalberg; a lucrat pentru el – dar nu cu el – o scurtă perioadă şi cu rezultate nesatisfăcătoare. Totuşi, impresia pe care Thalberg a produs-o asupra lui la prima lor întâlnire, în 1927, este păstrată în una din notele de lucru ale lui Fitzgerald:

Ne-am aşezat la masă în vechea cantină de la Metro şi el mi-a spus: „Scottie, să presupunem că trebuie făcut un drum prin munţi – o cale ferată, cu doi sau trei supraveghetori, şi oamenii vin la tine şi pe unii îi crezi, pe unii nu, dar, una peste alta, par să existe vreo cinci drumuri posibile prin munţii ăia, şi fiecare dintre ele e la fel de bun ca celelalte, din câte îţi poţi da tu seama. Acum, presupunând că tu eşti şeful acolo, există un moment în care nu îţi exerciţi facultatea de judecată în modul obişnuit, ci pur şi simplu facultatea deciziei arbitrare. Spui: „Ei bine, cred că o să facem drumul pe aici” şi îl trasezi cu degetul, însă în sufletul tău tu ştii ceea ce nu mai ştie nimeni altcineva, că nu ai niciun motiv să faci drumul pe acolo şi nu pe alte câteva rute diferite, dar tu eşti singura persoană care ştie că habar nu ai de ce faci asta şi trebuie să perseverezi în decizia ta şi să te prefaci că ştii de ce şi că ai făcut asta din anumite motive, chiar dacă uneori eşti complet asaltat de îndoieli asupra înţelepciunii deciziei tale, deoarece toate celelalte potenţiale decizii îţi răsună neîncetat în urechi. Dar atunci când planifici o nouă întreprindere la scară mare, oamenii tăi nu trebuie să afle sau să bănuiască niciodată că ai îndoieli, pentru că toţi au nevoie de cineva în care să aibă încredere şi nu trebuie nici măcar să-şi imagineze că tu ai îndoieli în privinţa vreunei decizii. Lucruri de felul ăsta se întâmplă tot timpul”.

În acel moment, în cantină au intrat câţiva oameni care s-au aşezat la masă şi imediat s-a format un grup de patru

persoane, iar intimitatea conversaţiei a fost întreruptă, dar eu am fost foarte impresionat de inteligenţa a ceea ce spusese – ceva mai mult decât inteligenţă – de măreţia gândurilor sale şi de cum ajunsese la ele la douăzeci şi şase de ani, cât avea atunci.

Această întâlnire a fost transpusă în primul capitol al romanului sub forma discursului despre responsabilitate adresat de Stahr pilotului.

Atunci când Fitzgerald a început să scrie romanul său despre Hollywood, în 1939, nu mai publicase niciun roman de la *Blândeţea nopţii*, din 1934. A fost pe statele de plată ale MGM din iulie 1937 până în decembrie 1938, dar a apărut pe un singur generic – pentru colaborarea sa la scenariul filmului *Three Comrades*. După ce MGM a refuzat să îi reînnoiască contractul, şi-a întreţinut familia cu ajutorul unor colaborări individuale, scurte şi ocazionale, la diverse scenarii şi al povestirilor scurte pentru revista *Esquire*. Şaptesprezece dintre povestirile scurte erau despre Pat Hobby, un scenarist falit de la Hollywood. Aceste povestiri nu sunt autobiografice; sunt în principal satire şi nu au o legătură directă cu romanul pe care Fitzgerald îl scria în acelaşi timp. Avea nevoie de sprijin financiar ca să lucreze la roman şi a încercat să obţină un avans de la revista *Collier's* pentru drepturile de autor anticipate pentru foileton – adică să vândă romanul înainte de scrierea lui. Drept urmare, pe 29 septembrie 1939 i-a trimis editorului Kenneth Littauer de la *Collier's* această scrisoare:

Va fi dificil din două motive. Mai întâi, există în romanul meu un anumit fapt care, dacă ar fi cunoscut, ar fi plagiat imediat şi fără scrupule de George Kaufmanii[3] etc. acestei lumi. Apoi, trăiesc cu groaza permanentă că voi afecta acuitatea unei idei dacă aş rezuma-o sau aş vorbi dinainte despre ea. Însă, cu toate aceste limitări, iată despre ce e vorba:

Romanul va avea cincizeci de mii de cuvinte. Dat fiind faptul că va trebui să scriu şaizeci de mii de cuvinte, ca să am de unde tăia, mă gândesc că e o treabă de patru luni – trei luni pentru scris, o lună pentru revizuire. Ideea, potrivit conştiinţei mele şi mărturiei celor şaizeci de pagini de schiţe şi note, *a fost deja concepută*. Aş prefera enorm să fac asta, acum că sunt bine din nou, decât să accept slujbe de scrib.

***

Povestea se petrece pe parcursul a patru sau cinci luni ale anului 1935. Este spusă de Cecelia, fiica unui producător de la Hollywood pe nume Bradogue. Cecelia e o fată drăguţă şi modernă, nici bună, nici rea, ci extraordinar de umană. Tatăl ei e, de asemenea, un personaj important. E un bărbat

---

[3] Fitzgerald era convins că piesa lui, *The Vegetable*, îi oferise dramaturgului George S. Kaufman ideea pentru *Of Thee I Sing* („Cânt despre tine”, 1931).

viclean, un păgân şi un ticălos de cea mai joasă speţă. E un bărbat care s-a ridicat prin propriile puteri şi a crescut-o pe Cecelia ca pe o prinţesă, a trimis-o la facultate pe Coasta de Est şi a transformat-o într-un soi de snoabă, deşi, pe parcursul poveştii, personajul ei *depăşeşte acest stadiu*. Cu alte cuvinte, ea avea douăzeci de ani atunci când s-au petrecut evenimentele pe care le povesteşte, dar are douăzeci şi cinci de ani atunci când vorbeşte despre aceste evenimente, şi desigur că multe dintre ele îi apar într-o lumină diferită.

Cecelia este naratorul deoarece eu cred că ştiu exact cum ar reacţiona o astfel de persoană la povestea mea. Ea face parte din lumea filmelor, dar nu apare în ele. Probabil s-a născut în ziua în care *The Birth of a Nation* („Naşterea unei naţiuni") a avut avanpremiera, iar Rudolph Valentino a venit la petrecerea celei de-a cincea zile de naştere a ei. Aşa că ea e, în acelaşi timp, inteligentă, cinică, dar înţelegătoare şi bună cu oamenii, mari sau mici, de la Hollywood.

Cecelia ne concentrează atenţia asupra a două personaje principale – Milton [Monroe] Stahr (care e Irving Thalberg – şi *acesta este marele meu secret*) şi Thalia [Kathleen Moore], fata pe care o iubeşte el. Thalberg m-a fascinat dintotdeauna. Farmecul lui aparte, extraordinara lui frumuseţe, succesul răsunător, sfârşitul tragic al marii sale aventuri. Evenimentele pe care le-am construit în jurul lui sunt ficţionale, dar toate sunt lucruri care ar fi putut foarte bine să se întâmple, şi sunt destul de sigur că am surprins suficient de bine esenţa personalităţii sale astfel încât reacţiile lui să fie autentice, aşa

cum ar fi fost şi în viaţă. În asemenea măsură încât el să poată fi recunoscut – dar în acelaşi timp se va recunoaşte şi faptul că *nici măcar o întâmplare nu este adevărată*. De exemplu, în povestea mea el este necăsătorit sau văduv, lăsând deoparte cu totul orice complicaţie cu Norma[4].

La începutul cărţii vreau să concentrez întreaga mea imagine asupra lui Stahr, aşa cum este el văzut în timpul unei călătorii cu avionul de la New York spre coastă – desigur, prin ochii Ceceliei. Ea este îndrăgostită până peste cap de el de mult timp. Nu va obţine niciodată din partea lui altceva decât o privire afectuoasă, până şi aceea pătată de aversiunea lui faţă de tatăl ei (analogie cu aversiunea de moarte dintre Thalberg şi Louis B. Mayer). Stahr este surmenat de muncă şi groaznic de obosit, luând decizii cu o strălucire aproape muribundă în fosforescenţa ei. A fost prevenit că sănătatea lui este şubredă, dar, netemându-se de nimic, nu ţine cont de acest avertisment. A avut totul în viaţă, cu excepţia privilegiului de a se dărui neegoist unei alte fiinţe umane. Descoperă acest lucru în noaptea unui cutremur cvasiputernic (ca în 1935), la câteva zile de la începutul poveştii.

A fost o zi foarte plină chiar şi pentru Stahr – conductele plesnite, care inundă partea de jos a studiourilor cu apă de aproape un metru, par să declanşeze ceva în el. Chemat afară să supravegheze salvarea uzinei electrice (pentru că, asemenea lui Thalberg, el se ocupă de câte puţin din tot ce se întâmplă în aceste studiouri vaste), găseşte două femei

[4] Actriţa Norma Shearer, văduva lui Irving Thalberg.

izolate pe acoperişul unei ferme şi se duce să le salveze.

Thalia Taylor este o văduvă de douăzeci şi şase de ani, iar actuala mea imagine asupra ei ar trebui s-o facă cea mai fascinantă şi desăvârşită dintre eroinele mele. Fascinantă într-un mod nou, fiindcă eu sunt de acord, în secret, cu publicul care detestă tipul de aroganţă feminină scos în faţă în cazul Brendei Frazer[5] etc. Oamenii pur şi simplu nu au o simpatie reală pentru cei care au avut *toate* şansele, iar eu am de gând să o înzestrez pe această fată, ca şi Rosalba din *Trandafirul şi inelul* lui Thackeray, cu „o mică nenorocire”. Ea şi femeia împreună cu care este (căreia îi ţine companie) au venit în secret la studiouri, datorită curiozităţii celeilalte femei. Au fost surprinse acolo atunci când s-a întâmplat catastrofa.

Apoi urmează o poveste de dragoste între Stahr şi Thalia, o poveste de dragoste inopinată, dinamică, neobişnuită şi fizică – o voi scrie în aşa fel încât s-o puteţi publica. În acelaşi timp, vă voi trimite un exemplar al variantei care urmează să apară în carte, cumva mai hotărâtă ca ton.

Această poveste de dragoste constituie carnea romanului – deşi, nu uitaţi, o voi trata aşa cum se vede din perspectiva Ceceliei. Cu alte cuvinte, făcând din Cecelia, la momentul la care ea spune povestea, o femeie inteligentă şi cu simţul observaţiei – îmi voi acorda, precum Conrad, privilegiul de a o lăsa pe ea să imagineze acţiunile personajelor. Astfel, sper să obţin autenticitatea unei naraţiuni la persoana întâi, combinată cu o cunoaştere omniscientă a tuturor

[5] Tânără mondenă celebră din New York.

evenimentelor care li se întâmplă personajelor mele[6].

Două evenimente, în afara poveştii de dragoste, ocupă un spaţiu larg în capitolele intermediare. Există o intrigă clară din partea lui Bradogue [Brady], tatăl Ceceliei, pentru a-l da pe Stahr afară din companie. Chiar s-a gândit să pună pe cineva să-l asasineze. Bradogue este tipul monopolistului prin excelenţă – Stahr, în ciuda inevitabilului conservatorism al omului realizat prin propriile forţe, este un angajator paternalist. A avut succes de tânăr, la douăzeci şi trei de ani, ceea ce a lăsat neatinse unele dintre idealismele lui de tinereţe. Mai mult, el este un muncitor. Metaforic vorbind, el îşi suflecă mânecile şi se apucă de lucru, în timp ce Bradogue e interesat de modul în care sunt făcute filmele doar în funcţie de beneficiile pe care i le vor aduce contului său bancar.

Al doilea incident este cel în care Cecelia însăşi, din dragostea ei disperată pentru Stahr, se aruncă la picioarele acestuia. Ca reacţie la indiferenţa lui, ea se oferă unui bărbat pe care nu-l iubeşte. Acest episod *nu* este absolut necesar în foileton. Ar putea fi temperat, dar poate că cel mai bine e să fie eliminat complet.

Revenind la tema principală, Stahr nu se poate hotărî să se căsătorească cu Thalia. Pur şi simplu nu pare să facă parte din viaţa lui. Nu îşi dă seama cât de dependent a devenit de ea. Înainte, numele lui fusese asociat cu cine ştie ce actriţă bine-cunoscută sau personalitate mondenă, iar Thalia e săracă,

---

[6] Acest paragraf indică faptul că Fitzgerald a fost preocupat încă de la început de problema perspectivei. Vezi mai jos, pp. 50-53.

nefericită şi marcată de un aspect exterior de clasă mijlocie care nu se potriveşte cu măreţia pe care Stahr o cere de la viaţă. Când ea îşi dă seama de asta îl părăseşte temporar, îl părăseşte nu din cauză că el nu are nicio intenţie legală faţă de ea, ci din cauza suferinţei provocate de acest fapt – rămăşiţele unei vanităţi de care ea se considerase eliberată.

Stahr se aruncă acum în lupta pentru păstrarea controlului asupra companiei. Sănătatea îi cedează brusc, în timp ce călătoreşte la New York ca să se întâlnească cu acţionarii. E la un pas de moarte în New York şi, când se întoarce, descoperă că Bradogue a profitat de absenţa lui pentru a lua măsuri pe care Stahr le consideră de neimaginat. Se apucă din nou asiduu de muncă, pentru a remedia situaţia.

Acum, când îşi dă seama cât de multă nevoie are de Thalia, lucrurile se repară între ei. Pentru o zi sau două sunt absolut fericiţi. Urmează să se căsătorească, dar el mai trebuie să facă o călătorie pe Coasta de Est, ca să consfinţească victoria pe care a reuşit s-o obţină în privinţa companiei.

Acum are loc episodul final, care ar trebui să îi dea romanului valoarea sa specifică – şi caracterul lui neobişnuit. Îţi aminteşti când, în 1933, un avion de pasageri s-a prăbuşit pe versantul unui munte din Southwest, iar un senator a murit? Ceea ce m-a şocat atunci a fost că oamenii de la ţară au jefuit trupurile celor morţi[7]. Exact asta se întâmplă

---

[7] Pe 6 mai 1935, senatorul Bronson M. Cutting şi alte patru persoane au murit atunci când un avion de pasageri s-a prăbuşit în Atlanta,

avionului cu care Stahr pleacă din Hollywood. Perspectiva este cea a trei copii, care, plecaţi duminica la picnic, sunt primii care descoperă epava. Pe lângă Stahr, printre cei ucişi în accident mai sunt alte două personaje pe care le cunoaştem. (În acest scurt rezumat nu am reuşit să insist asupra personajelor minore.) Dintre cei trei copii care găsesc cadavrele, doi băieţi şi o fată, un băiat jefuieşte bunurile lui Stahr, un altul trupul unui fost producător ruinat şi fata bunurile unei actriţe de cinema. Obiectele găsite de copii determină simbolic atitudinea lor faţă de actul jafului. Bunurile actriţei de cinema o împing pe fată înspre o posesivitate egoistă; cele ale producătorului falit îl înclină pe unul dintre băieţi către o atitudine nehotărâtă, în timp ce băiatul care găseşte servieta lui Stahr este cel care, după o săptămână, îi salvează şi îi izbăveşte pe toţi trei, ducându-se la un judecător din localitate şi mărturisind totul.

Povestea revine din nou la Hollywood pentru final. În timpul poveştii, Thalia *nu a intrat nici măcar o dată într-un studio*. După moartea lui Stahr, în timp ce stă în faţa marii uzine create de el, Thalia îşi dă seama că nici nu o să intre vreodată. Ştie doar că el a iubit-o, că era un om mare şi că a murit pentru convingerile lui.

Acesta este un roman – nici măcar pe departe de tipul celor propagandistice. Într-adevăr, opiniile lui Thalberg erau

---

Missouri. La bord se mai aflau şi membrii unei echipe de filmare a Paramount. Oamenii din partea locului au ajutat la salvarea răniţilor; epava nu a fost jefuită. Vezi Richard Lowitt, *Bronson M. Cutting* (University of New Mexico Press, Albuquerque, 1992).

complet diferite de ale mele în multe privinţe asupra cărora nu voi insista. L-am ales de mult ca erou (am povestea în cap de trei ani), deoarece el este unul din cei cinci-şase oameni pe care i-am cunoscut eu şi care erau construiţi la un nivel înalt. Faptul că asta s-a întâmplat să concorde cu o perioadă în care evreii americani sunt într-o stare de confuzie morală nu este pentru mine decât o coincidenţă. Problema rasială nu va fi abordată nici măcar tangenţial. Fără îndoială că, dacă din Ziegfeld[8] s-a putut face o figură epică, atunci cum să nu se poată face asta cu Thalberg, care era, literalmente, tot ceea ce Ziegfeld nu putea fi?

Nu există nimic în roman care să mă îngrijoreze, nimic nu pare incert. Spre deosebire de *Blândeţea nopţii*, nu este povestea unei degradări – nu este depresivă şi morbidă, în ciuda finalului tragic. Dacă o carte poate vreodată să fie „asemănătoare” cu alta, aş zice că e mai „asemănătoare” cu *Marele Gatsby* decât cu oricare altă carte a mea. Dar sper că va fi complet diferită – sper că va fi ceva nou, că va trezi noi emoţii, poate chiar un nou mod de a privi anumite fenomene. Am plasat acţiunea în siguranţă, într-o perioadă de acum cinci ani, ca să obţin detaşarea, dar acum, când Europa se prăbuşeşte vizibil, aceasta pare, de asemenea, cea mai bună soluţie. Este un refugiu într-un trecut romantic şi luxuriant, care probabil că nu se va mai repeta în timpul vieţii noastre. Este, fără îndoială, un roman pe care mi-ar plăcea să-l citesc.

---

[8] Florenz Ziegfeld (1869-1932), producător al extravagantelor spectacole anuale de pe Broadway intitulate *The Ziegfeld Follies*.

Mă sfătuieşti să-l scriu?

Textul scrisorii lui Fitzgerald continuă:

După cum spuneam, aş prefera să fac asta pentru un preţ minim decât să continui această afacere intermitentă cu cinematografia, în care recompensele sunt mari, dar satisfacţia e nesatisfăcătoare şi, după bătălie, impozitul pe venit te distruge de fiecare dată.

Minimul de care aş avea nevoie ca să fac asta împăcat sufleteşte ar fi 15 000 de dolari, 3 000 în avans şi câte 3 000 la 1 noiembrie, 1 decembrie, 1 ianuarie şi 1 februarie, la livrarea ultimului episod. În schimbul lor, eu aş garanta să nu îmi mai iau niciun alt angajament, mai exact în cinematografie, să fac modificări în manuscris (dar nu să le facă altcineva în locul meu) şi să încep să livrez textul la 1 noiembrie, adică să îţi dau până la acea dată 15 000 de cuvinte.

În cazul în care aceste avansuri nu sunt compatibile cu bugetul vostru, Kenneth, aranjamentul va fi imposibil din punct de vedere financiar pentru mine, în condiţiile prezente. Patru luni de boală m-au secat complet şi, până la sosirea telegramei tale, contasem pe acumulările a multe luni de muncă aici, înainte de a mă *gândi* măcar să mă apuc de roman. O telegramă mi-ar fi, din nou, de foarte mare ajutor, deoarece, fireşte, sunt nerăbdător şi [*restul lipseşte*].

Littauer i-a răspuns pe 10 octombrie că nu îi poate da un avans fără să vadă „o mostră substanţială a produsului finit” – 15 000 de cuvinte. Fitzgerald avea nevoie de avans ca să scrie mostra. În noiembrie a trimis la *Collier’s* un manuscris de 6 000 de cuvinte din primul capitol, dar editorul a refuzat să sprijine munca ulterioară a lui Fitzgerald, deoarece începutul era „cam criptic”. De atunci încolo, Fitzgerald a combinat scrierea romanului cu diverse angajamente plătite.

Fitzgerald obişnuia să îşi planifice meticulos şi să îşi rescrie laborios romanele. Scria cu creionul şi îşi revizuia textele pe straturi succesive de manuscrise bătute la maşină de secretară: el nu scria niciodată la maşină. Lucrând încet, în momentul în care a murit scrisese 44 000 de cuvinte, adică cinci capitole şi începutul capitolului al şaselea – dintr-un roman gândit să aibă nouă capitole. Trebuie subliniat că el considera acest text ca fiind o operă în lucru, necesitând cizelări şi revizuiri. După Capitolul 1, a scris episoade care urmau să fie combinate în capitole, într-o fază ulterioară. Ultimul manuscris al primului capitol, bătut la maşină, poartă însemnarea: „Rescrie după dispoziţie. A devenit ţeapăn în urma rescrierii. Nu te gândi – rescrie după dispoziţie”. Mai mult, aceste variante de episoade sunt în diferite stadii de revizuire. Nu există manuscrise definitive bătute la maşină pentru părţile finalizate ale romanului. Textul care a supravieţuit nu e doar un roman neterminat: este o operă în lucru urmând a deveni un roman neterminat – un roman aflat în procesul evoluţiei şi rafinării.

Dragostea ultimului magnat este citit şi judecat corect ca operă în lucru: ciorne în care Fitzgerald nu şi-a realizat încă intenţiile, dar poate fi văzut cum lucrează pentru atingerea lor – sau poate îşi descoperă intenţiile în actul scrisului.

Perspectiva – cine spune povestea; cum este ea spusă; din ce punct de vedere este spusă – e tehnica fundamentală a scrierii unui text ficţional. Este mijlocul prin care autorul controlează reacţia cititorului; şi mijlocul prin care autorul controlează tonul operei. Tonul este atitudinea scriitorului faţă de text şi, prin urmare, atitudinea care urmează să-i fie indusă cititorului. Căldura vocii narative a lui Fitzgerald este o calitate definitorie a scrisului său.

În afara problemelor de intrigă, cea mai serioasă dificultate din manuscrise are în vedere folosirea Ceceliei ca narator. Există două voci în variantele *Dragostei ultimului magnat*, însă vocea Ceceliei şi cea a naratorului omniscient nu sunt întotdeauna diferenţiate. După reuşita strălucită a naratorului parţial implicat, Nick Carraway din *Marele Gatsby*, Fitzgerald intenţiona să dezvolte în continuare acest mecanism în *Dragostea ultimului magnat*. Mostra trimisă la *Collier's* exprimă planul lui de a folosi vocea Ceceliei pentru a obţine „autenticitatea unei naraţiuni la persoana întâi, combinată cu o cunoaştere omniscientă a tuturor evenimentelor care li se întâmplă personajelor mele”. Această intenţie nu este realizată în manuscris, iar Cecelia relatează evenimente la care nu avea cum să fi asistat. Una din notele de lucru ale lui

Fitzgerald indică hotărârea lui de a nu elimina incoerenţele perspectivei: „Cecelia nu spune povestea, deşi eu scriu ca şi cum ea ar face asta, de fiecare dată când pot să obţin efectul de panoramare”. Există două locuri în care Fitzgerald a considerat necesar să îi reamintească cititorului că perspectiva s-a schimbat: „Aici Cecelia preia personal naraţiunea” (vezi pp. 149 şi 184).

Fitzgerald a adorat toată viaţa eroii, dar nu a reuşit să creeze un erou perfect decât după ce el însuşi a trecut de patruzeci de ani. Monroe Stahr este primul erou al unui roman de Fitzgerald cu o carieră de succes: Amory Blaine şi Anthony Patch nu au nicio ocupaţie, afacerile lui Gatsby sunt dubioase şi Dick Diver abandonează o carieră medicală promiţătoare. Dar Stahr este complet dedicat muncii sale şi responsabilităţii pe care o implică aceasta. Este singurul personaj al lui Fitzgerald desăvârşit din punct de vedere profesional. Mai mult, Stahr este imun la falimentul emoţional care bântuie opera lui Fitzgerald de după 1930. Deşi este un văduv tânăr şi singur, având permanent sentimentul lipsei, Stahr nu este distrus de această pierdere, păstrându-şi capacitatea de a iubi din nou. Singura greşeală groaznică a lui Stahr survine atunci când el amână cu o zi decizia de a pleca împreună cu Kathleen – iar în acea zi o pierde. Dacă cineva simte nevoia să îi caute un defect lui Stahr, acela ar fi excesul de raţiune sau disciplină; dar această interpretare este dificil de susţinut.

Una dintre criticile obişnuite la adresa lui Fitzgerald este aceea că femeile lui sunt mai dure decât bărbaţii; că, în ceea

ce devine aproape de fiecare dată o răsturnare a rolurilor sexuale tradiţionale, bărbaţii au tendinţa de a fi slabi din punct de vedere sentimental, în timp ce femeile sunt puternice. În *Dragostea ultimului magnat*, Fitzgerald a creat singurul său erou puternic. Drept consecinţă, probabil, caracterizarea lui Kathleen nu e convingătoare. Stahr captivează atenţia şi imaginaţia cititorului în asemenea măsură, încât nimeni altcineva din roman nu poate concura cu el. Este posibil ca, la patruzeci şi patru de ani, Fitzgerald să nu mai fi avut aceeaşi admiraţie faţă de femei ca odinioară. Faptul că Fitzgerald a simţit modul deficitar în care o tratează pe Kathleen este relevat de această notă: „De unde o să provină căldura aici. De ce crede el că ea e caldă. Mai caldă decât vocea din *Farewell*. Fetele mele erau atât de calde şi de promiţătoare. Marea în timpul nopţii. Ce pot să fac ca să fie onest şi diferit?”.

Un indiciu pentru dificultăţile lui Fitzgerald cu Kathleen este oferit de titlul său provizoriu: *Dragostea ultimului magnat*. Romanul are două puncte centrale. Este un roman de dragoste şi un studiu de caracter al unui arhetip american. Stahr domină romanul, iar cele mai puternice scene sunt acelea în care apare lucrând. Există multe ironii în cariera lui Fitzgerald, dar niciuna nu este mai elocventă decât aceea că „laureatul epocii jazzului” devine creatorul admirativ al unui muncitor-şef. Totuşi ironia aceasta nu este surprinzătoare, dat fiind respectul de o viaţă al lui Fitzgerald pentru împlinire şi vinovăţia faţă de propria lui iresponsabilitate.

Finaluri

Deoarece era necesar ca Fitzgerald să întrerupă munca la roman pentru a-şi onora angajamentele care îi aduceau un venit, el şi-a pregătit un plan atent întocmit, pe trei coloane. Cele nouă capitole din prima coloană sunt subîmpărţite în treizeci de episoade, cu o cronologie şi un număr stabilit de cuvinte. Coloana din mijloc enunţă acţiunea principală şi funcţia fiecărui capitol. Coloana a treia oferă o structură în cinci acte. Deşi Fitzgerald scrisese şaptesprezece episoade în momentul în care a murit, de abia începuse al treilea act. Romanul creştea pe măsură ce el scria, iar estimarea de 51 000 de cuvinte nu mai era adecvată.

Planul lui Fitzgerald este completat de relatarea lui Sheilah Graham către Wilson, din 6 martie 1941:

Iată cum urma să se termine:

Brady era hotărât să-l ruineze pe Stahr în acelaşi mod în care, la un moment dat, şi probabil tot timpul, L. B. Mayer fusese hotărât să smulgă controlul asupra Metro de la Irving Thalberg şi/sau să îl ruineze. Stahr aproape că e dat afară şi decide să îl înlăture pe Brady. Recurge chiar la metodele de gangster ale lui Brady – avea de gând să pună pe cineva să îl omoare.

În avionul cu care se întoarce la Hollywood, Stahr decide să nu îşi ducă la capăt asasinatul, care fusese deja planificat şi pe care alţii trebuiau să îl comită pentru el – dacă ar fi

făcut-o, ar fi fost la fel de rău ca gaşca lui Brady. Aşa că, la următoarea escală a avionului, se gândeşte să revoce ordinele. Îmi imaginez că asasinatul urma să aibă loc peste câteva ore. Însă, înainte de următoarea escală, avionul se prăbuşeşte şi Stahr moare. Ceea ce lasă asasinatul să se desfăşoare.

Cred că scena finală trebuia să fie înmormântarea lui Stahr. Iar Scott urma să folosească un incident real care s-a întâmplat la înmormântarea lui Thalberg. Harry Carey, un bine-cunoscut actor de filme mute şi popular în primele filme cu sonor, nu mai reuşise să-şi găsească un rol în ultimii ani dinaintea morţii lui Thalberg. Nu îl cunoştea pe Thalberg şi a fost surprins când a primit o invitaţie să fie unul dintre cei care îi poartă sicriul. Era considerată o mare onoare şi doar cei mai importanţi şi mai apropiaţi prieteni ai lui Thalberg (toţi fiind importanţi) au fost rugaţi să poarte sicriul. Harry Carey – uşor uluit – a acceptat. Marii mahări de la înmormântare au fost uimiţi când l-au văzut pe Carey, presupunând că acesta avea cine ştie ce legătură directă cu Thalberg. Ca urmare, Carey a fost imediat asaltat de oferte şi de atunci lucrează încontinuu. Invitaţia era o greşeală. Era destinată altcuiva, despre care Scott îmi vorbise, dar al cărui nume l-am uitat[9].

Scott avea de gând să îi aducă la înmormântare pe toţi

---

[9] Una din notele lui Fitzgerald spune: „Harry Cary primeşte invitaţia lui Cary Wilson (sic!). O nouă carieră”. Atât Harry Carey, cât şi scriitorul Carey Wilson au purtat sicriul la înmormântarea lui Thalberg. Această anecdotă larg răspândită este contestată de Bob Thomas în *Thalberg* (Doubleday, Garden City, NY, 1969).

ipocriţii de la Hollywood. Îi povestisem despre cum plânseseră în hohote fraţii Marx în ziua în care a murit Thalberg – având grijă în permanenţă să îi audă oamenii „potriviţi”. Scott avea de gând să pună spiritul lui Stahr să spună „La naiba!”.

Fata englezoaică trebuia să rămână străină de Hollywood – cred că una din notele lui Scott spune că ea nu avea să calce niciodată într-un studio (deşi acolo o vede Stahr prima oară, pe acel idol purtat de torent). Cecelia, naratoarea, îşi scrie povestea într-un sanatoriu pentru tuberculoşi, ceea ce, desigur, urma să fie dezvăluit la sfârşit.

La momentul în care Scott a plecat dintre noi, lucrurile urmau să meargă prost pentru Stahr, în afaceri şi dragoste deopotrivă. Multe lucruri, deşi existau în plan, urmau să fie schimbate, în acelaşi mod în care se abătuse cu structura intrigii de la ce scrisese deja şi de la plan. În plan, americanul cu care se mărită englezoaica este un tehnician sau ceva asemănător la studio. Dar cred că avea de gând să schimbe asta – să îl facă mai puternic, să îl pună într-o poziţie din care putea să-i facă rău lui Stahr.

Conform planului, romanul are un final (accidentul de avion) urmat de un epilog (Kathleen şi înmormântarea).

Cu toate acestea, relatarea lui Graham nu oferă neapărat desfăşurarea finală a romanului. Este improbabil ca Fitzgerald să fi decis cum avea să continue intriga. Târziu, pe 2 noiembrie 1940 – cu mai puţin de două luni înaintea morţii sale – i-a scris soţiei lui, Zelda, că romanul „este încă în

stadiul timpuriu al implantării personajelor”. Această declaraţie li se aplică lui Robinson şi Zavras, care, în mod evident, au fost implantaţi pentru necesităţi ale intrigii, urmând să fie utilizaţi în episoadele nescrise. Ultima replică a lui Zavras către Stahr din Episodul 11 este: „Dacă ai vreodată nevoie să tai gâtul cuiva, la orice oră din zi sau din noapte... numărul meu e în cartea de telefon”.

***

Publicarea în 1941 a ediţiei lui Edmund Wilson a acestui roman, în acelaşi volum cu *Marele Gatsby* şi alte povestiri, l-a făcut pe Stephen Vincent Benét să declare premonitoriu: „Vă puteţi scoate pălăriile acum, domnilor, şi cred că asta ar trebui să faceţi. Aceasta nu este o legendă, este o reputaţie – şi, văzută în perspectivă, e foarte posibil să fie una dintre cele mai sigure reputaţii ale epocii noastre”. În jumătatea de secol scursă de atunci, opera neterminată a lui F. Scott Fitzgerald a ajuns să fie considerată cel mai promiţător – şi cel mai dezamăgitor – fragment din literatura americană. Scopul prezentei ediţii a *Dragostei ultimului magnat: Western* este de a încuraja aprecierea corectă a operei în lucru ca operă de artă.

Notă editorială

Aşa cum o operă în lucru necesită o lectură specială, la fel

necesită şi o editare specială. Raţiunea acestei ediţii din *Dragostea ultimului magnat* este de a oferi un text lecturabil de încredere, care păstrează forma şi organizarea ultimelor variante de lucru bătute la maşină ale lui Fitzgerald, corectând în acelaşi timp erorile de culegere şi cele factuale pe care el se aştepta să le vadă corectate înaintea publicării romanului finalizat. Astfel, episoadele care ne-au rămas nu au fost combinate în capitole, însă erorile nefuncţionale[10] au fost corectate. Fitzgerald era un realist social. Există numeroase probe că el voia ca detaliile să fie corecte. Multele erori din cărţile sale publicate au rezultat din lipsa ajutorului editorial pe care Fitzgerald îl aştepta şi solicita. A proteja şi perpetua erori evidente, care îl distrag pe cititorul atent, nu este un act de pietate literară. Funcţia corectă a unei ediţii critice este să împlinească intenţiile clare ale autorului. Corecturile din această ediţie implică doar substituirea unor cuvinte. *Textul lui Fitzgerald nu a fost rescris*.

Fitzgerald ortografia şi folosea semnele de punctuaţie după ureche. Greşelile de ortografie au fost corectate; în câteva cazuri a fost nevoie să decidem ce cuvânt încerca să scrie. Modul în care Fitzgerald ortografia numele personajelor sale a fost păstrat, cu excepţia cameramanului grec Pete Zavras, care în variantele de lucru este numit Pedro Garcia – aproape sigur o glumă personală a autorului. Punctuaţia lui

[10] O eroare nefuncţională este una nedeliberată, care nu serveşte nici unui scop în cadrul operei; o eroare funcţională este intenţionată şi are un scop în lumea internă a ficţiunii.

Fitzgerald, care indică ritmurile textului pe care el le auzea în timpul scrisului, a fost păstrată acolo unde nu exista pericolul de a produce confuzie. Folosea puţine semne de punctuaţie, raţionalizând virgulele şi preferând linia de pauză în locul celor două puncte sau a punctului şi virgulei. Fitzgerald nu a stăpânit niciodată tehnica de folosire a semnelor de punctuaţie în dialog, iar aceste neajunsuri au fost îndreptate aici. În ciuda unei politici conservatoare în privinţa corecturilor, acest nou text al *Dragostei ultimului magnat* conţine 843 de corecturi ale cuvintelor şi semnelor de punctuaţie faţă de ultimele variante de lucru bătute la maşină.

Matthew J. Bruccoli
The University of South Carolina
1993

Dragostea ultimului magnat

Capitolul 1

Deşi nu am apărut niciodată pe ecran, am crescut în lumea filmelor. La cea de-a cincea aniversare a zilei mele de naştere a venit Rudolph Valentino – sau cel puţin aşa mi s-a spus. Scriu despre lucrul acesta doar ca să arăt

că, încă dinaintea vârstei raţiunii, eram în poziţia de a privi cum merg lucrurile.

La un moment dat am vrut să-mi scriu memoriile, *Fata producătorului*, dar la optsprezece ani nu îţi găseşti niciodată timp pentru astfel de lucruri. Poate e mai bine aşa – ar fi fost insipide ca un articol vechi al lui Lolly Parsons. Tatăl meu se ocupa de afacerile cinematografice aşa cum altcineva s-ar putea ocupa de bumbac sau oţel, ceea ce nu mă deranja deloc. În cel mai rău caz, acceptam Hollywoodul cu resemnarea unei fantome căreia i se repartizează o casă bântuită. Ştiam ceea ce ar fi trebuit să cred despre asta, dar mă încăpăţânam să nu fiu îngrozită.

Asta e uşor de spus, dar mai greu să-i faci pe oameni s-o priceapă. Când eram la Bennington, unii dintre profesorii de engleză care pretindeau că Hollywoodul sau produsele sale îi lasă indiferenţi în realitate *îl urau*. Îl urau din suflet, ca pe o ameninţare la adresa existenţei lor. Chiar şi înainte de asta, când eram la o mănăstire, o călugăriţă micuţă şi simpatică mi-a cerut un scenariu de film ca să „le predea elevilor scenaristică”, aşa cum le predase eseul sau nuvela. I-am adus un scenariu şi presupun că l-a studiat nedumerită la nesfârşit, dar nu a pomenit niciodată de el în clasă şi mi l-a înapoiat cu un aer de uimire jignită, fără niciun fel de comentariu. Pe

undeva, asta mă aştept să se întâmple şi cu povestea aceasta.

Poţi să consideri Hollywoodul ca pe ceva firesc, aşa cum făceam eu, sau poţi să-l respingi cu dispreţul rezervat lucrurilor pe care nu le înţelegem. El poate fi înţeles, însă numai aproximativ şi în străfulgerări. Nu au existat niciodată mai mult de cinci-şase bărbaţi care să aibă în capul lor o imagine completă a cinematografiei. Şi probabil că pentru o femeie cea mai bună cale de a se putea apropia de studiouri e să încerce să îl înţeleagă pe unul dintre aceşti bărbaţi.

Ştiam cum arată lumea văzută din avion. Tata ne punea tot timpul să călătorim cu avionul la şcoală şi la facultate. După ce sora mea a murit, când eu eram în anul trei de facultate, mă duceam şi mă întorceam singură cu avionul şi călătoria mă făcea de fiecare dată să mă gândesc la ea, mă făcea, cumva, solemnă şi liniştită. Uneori la bordul avionului erau oameni din cinematografie pe care îi cunoşteam şi din când în când mai apărea câte un student atrăgător – dar destul de rar în timpul Depresiunii. Rareori adormeam în timpul acestor călătorii, cu toate gândurile la Eleanor şi cu senzaţia de hău dintre o coastă şi alta – cel puţin nu înainte să trecem de acele aeroporturi mici şi singuratice

din Tennessee.

Călătoria de acum era atât de neplăcută, încât pasagerii s-au împărţit încă de la început în cei care doreau să se culce imediat şi cei care nu doreau să se culce deloc. Doi dintre aceştia din urmă stăteau exact vizavi de mine şi eram destul de sigură, judecând după conversaţia lor întreruptă, că erau de la Hollywood – unul dintre ei pentru că arăta astfel, un evreu de vârstă mijlocie care fie vorbea cu o însufleţire nervoasă, fie stătea ghemuit, ca şi cum s-ar fi pregătit să sară, învăluit într-o tăcere stânjenitoare; celălalt era un bărbat de vreo treizeci de ani, palid şi îndesat, cu aspect obişnuit, pe care eram sigură că îl mai văzusem. Venise pe la noi sau ceva asemănător. Dar e posibil ca asta să se fi întâmplat când eram mică, aşa că nu m-am simţit ofensată că nu m-a recunoscut.

Stewardesa – care era înaltă, frumoasă şi strălucitor de brunetă, genul care se pare că avea căutare – m-a întrebat dacă poate să-mi pregătească cuşeta.

— ...şi vrei cumva o aspirină, draga mea, sau un Nembutal?

S-a aşezat pe braţul scaunului, legănându-se nesigur înainte şi înapoi din cauza furtunii de iunie.

— Nu.

— Am fost atât de ocupată cu toţi ceilalţi că n-am

avut timp să te întreb.

S-a aşezat lângă mine şi a legat ambele centuri de siguranţă.

— Vrei gumă?

Asta mi-a amintit să arunc guma care mă plictisea de ore întregi. Am împachetat-o într-o bucăţică de hârtie ruptă dintr-o revistă şi am pus-o în scrumiera automată.

— Întotdeauna îmi dau seama că cineva e cumsecade, a spus stewardesa aprobator, dacă împachetează guma în hârtie înainte s-o arunce.

O vreme am stat aşa, în lumina difuză a cabinei care se legăna. Semăna vag cu un restaurant elegant la momentul apusului, între cele două mese. Lâncezeam cu toţii – şi nu neapărat intenţionat. Până şi stewardesa, cred, trebuia să-şi reamintească întruna motivul pentru care se afla acolo.

Am vorbit cu ea despre o actriţă tânără pe care o ştiam eu şi cu care zburase spre vest în urmă cu doi ani. Era în cea mai rea perioadă a Depresiunii şi tânăra actriţă se uita încontinuu pe geam, cu privirea pierdută în gol, într-un mod atât de intens încât stewardesa s-a temut că se gândeşte să sară. S-a dovedit însă că nu se temea de sărăcie, ci doar de revoluţie.

— Ştiu ce o să facem *eu* şi mama mea, i-a mărturisit ea stewardesei. O să ne ducem în Yellowstone şi o să

trăim ca oamenii simpli până când o să treacă. Apoi ne întoarcem. Ştii, pe artişti nu-i omoară.

Mi-a plăcut ideea. Îmi evoca o imagine simpatică cu actriţa şi mama ei hrănite de urşi conservatori, care le aduc miere, şi de cerbi amabili, care le pun la dispoziţie lapte rămas de la căprioare şi se întind alături pe post de perne pe care să-şi pună ele capul noaptea. La rândul meu, i-am povestit stewardesei despre avocatul şi regizorul care i-au expus tatălui meu planurile lor, în una din nopţile acelea eroice. Dacă veteranii din Primul Război Mondial urmau să cucerească Washingtonul, avocatul avea o barcă ascunsă pe râul Sacramento, cu care se gândea să urce în amonte vâslind, vreo câteva luni, urmând apoi să se întoarcă, „pentru că după o revoluţie întotdeauna e nevoie de avocaţi ca să pună la punct partea legală”.

Regizorul înclina mai degrabă spre defetism. Îşi pregătise un costum vechi, cămaşă şi o pereche de pantofi – nu ne-a spus niciodată dacă erau ale lui sau le luase de la recuzită – şi avea de gând să Dispară în Mulţime. Îmi amintesc că tata i-a spus: „Dar or să se uite la mâinile tale! Or să-şi dea seama că n-ai mai făcut muncă manuală de ani de zile. Şi or să-ţi ceară carnetul de sindicat”. Îmi amintesc cum regizorului i-a căzut faţa şi cât de posomorât era în timp ce-şi mânca desertul, şi

cât de amuzanţi şi de mărunţi mi se păreau amândoi.

— Tatăl tău e actor, domnişoară Brady? m-a întrebat stewardesa. Îmi sună cunoscut.

La auzul numelui Brady, cei doi bărbaţi de vizavi au privit spre mine. Pieziş – acea privire de Hollywood, care pare întotdeauna aruncată peste umăr. Apoi bărbatul tânăr, palid şi îndesat şi-a desfăcut centura de siguranţă şi s-a ridicat în picioare pe culoar, lângă noi.

— Eşti Cecelia *Brady*? a întrebat el acuzator, ca şi cum m-aş fi ascuns de el. Mi s-a *părut* mie că te recunosc. Eu sunt Wylie White.

Ar fi putut să sară peste asta – pentru că exact în acel moment o voce nouă a spus: „Ai grijă, Wylie!” şi un alt bărbat a trecut pe lângă el pe culoar, îndreptându-se spre cabina piloţilor. Wylie White a tresărit şi a strigat sfidător în urma lui, puţin cam târziu:

— Nu primesc ordine decât de la pilot.

Am recunoscut acel gen de glume care se fac între mahării de la Hollywood şi sateliţii lor.

Stewardesa l-a mustrat:

— Nu aşa de tare, vă rog – unii pasageri dorm.

Am văzut atunci că celălalt bărbat de vizavi, evreul de vârstă mijlocie, se ridicase şi el în picioare, holbându-se cu o senzualitate economică neruşinată la bărbatul care tocmai trecuse pe acolo. Sau mai degrabă la spatele

bărbatului, care a făcut un gest lateral cu mâna, un fel de la revedere, în timp ce dispărea din câmpul meu vizual.

Am întrebat-o pe stewardesă:

— El e pilotul *secund*?

Ea îşi desfăcea centura de siguranţă, pe cale să mă abandoneze şi să mă lase cu Wylie White.

— Nu. E domnul Smith. Are compartimentul privat, „apartamentul nupţial” – doar pentru el singur. Pilotul secund poartă întotdeauna uniformă.

S-a ridicat în picioare.

— Vreau să aflu dacă or să ne consemneze la sol în Nashville.

Wylie White era îngrozit.

— De ce?

— Vine o furtună dinspre Mississippi Valley.

— Asta înseamnă că va trebui să rămânem aici toată *noaptea*?

— Dacă vremea nu se schimbă!

O înclinare bruscă indica faptul că aşa va fi. L-a răsturnat pe Wylie White în scaunul din faţa mea, a accelerat mersul stewardesei înspre cabină şi l-a trântit pe evreu în poziţie şezândă. După exclamaţiile de neplăcere studiate şi imposibile care le stăteau bine fanilor aeronauticii, ne-am liniştit. A urmat o prezentare.

— Domnişoara Brady – domnul Schwartze, a spus Wylie White. Şi el e un bun prieten al tatălui dumitale.

Domnul Schwartze a aprobat din cap atât de vehement, încât aproape că l-am auzit spunând: „E adevărat. Dumnezeu mi-e martor că e adevărat!”.

Este posibil să fi spus asta cu voce tare la un anumit moment al vieţii sale – dar era, în mod evident, un bărbat căruia i se întâmplase ceva. Întâlnirea cu el a fost ca atunci când dai de un prieten care s-a bătut sau care a avut un accident şi a fost zdrobit. Te holbezi la prietenul tău şi îl întrebi: „Ce-ai păţit?”. Iar el îţi răspunde ceva ininteligibil, cu dinţii sparţi şi buzele umflate. Nici măcar nu poate să-ţi spună despre ce e vorba.

Domnul Schwartze nu fusese marcat fizic; nasul persan exagerat şi pleoapele oblice erau la fel de congenitale ca şi cârna roşeaţă irlandeză din jurul nărilor tatălui meu.

— Nashville! a strigat Wylie White. Asta înseamnă să mergem la hotel. Nu ajungem pe coastă decât mâine-seară – dacă nu mai târziu. Dumnezeule! În Nashville m-am născut.

— Presupun că o să vă facă plăcere să-l revedeţi.

— Nicidecum – m-am ţinut la distanţă de el timp de cincisprezece ani. Sper să nu-l mai văd *niciodată*.

Dar avea să-l vadă – pentru că era evident că avionul

coboară, coboară, coboară, precum Alice în vizuina iepurelui. Umbrindu-mi ochii cu mâna, lângă geam, am văzut ceaţa oraşului departe, în stânga. Beculeţul verde pe care scria „Legaţi-vă centurile – Fumatul interzis” fusese aprins încă de când intraserăm prima oară în furtună.

— Ai auzit ce-a zis stewardesa? a spus domnul Schwartze de dincolo de culoar, în mijlocul uneia dintre tăcerile lui înverşunate.

— Ce anume? a întrebat Wylie.

— Cum îşi zice el acum, a spus Schwartze. Domnul *Smith*!

— Şi ce are? a întrebat Wylie.

— A, nimic, a răspuns repede Schwartze. Mi se părea doar amuzant, Smith.

N-am auzit în viaţa mea un râs mai puţin vesel: „Smith!”.

Presupun că, de pe vremea staţiilor de diligenţă, n-a mai existat nimic care să semene cu aeroporturile – nimic atât de singuratic, liniştit şi sumbru. Gările vechi din cărămidă roşie erau construite drept în oraşul pe care îl marcau – oamenii nu coborau în aceste staţii izolate decât dacă locuiau acolo. Dar aeroporturile te poartă în trecut ca oazele, ca opririle de pe marile rute comerciale. Priveliştea pasagerilor care se plimbă

noaptea, singuri sau în mici grupuri, prin aeroporturi va atrage oricând, până la două noaptea, o mică mulţime. Tinerii se uită la avioane, bătrânii se uită la pasageri cu o neîncredere vigilentă. Noi, cu avioanele noastre mari transcontinentale, eram bogaţii de pe coastă, coborând nonşalant dintre nori în mijlocul Americii. Poate că printre noi s-a strecurat spiritul de aventură, deghizat în vedetă de cinema. Dar de regulă nu era cazul. Eu întotdeauna mi-am dorit să arătăm mai interesant decât în realitate – ca şi la premiere, când fanii se uită la tine cu un reproş dispreţuitor pentru că nu eşti vedetă.

La sol, eu şi cu Wylie am devenit dintr-odată prieteni, pentru că el a întins braţul ca să mă sprijine atunci când am coborât din avion. De atunci încolo, a făcut o mare pasiune pentru mine – ceea ce nu m-a deranjat defel. Din momentul în care am intrat în aeroport, devenise clar că, dacă suntem eşuaţi aici, suntem eşuaţi împreună. (Nu era ca atunci când îl pierdusem pe băiatul meu – atunci când băiatul meu cânta la pian cu fata aceea, Reina, într-o fermă mică din New England, lângă Bennington, şi eu mi-am dat seama într-un final că nu sunt dorită. Guy Lombardo cânta la radio *Top Hat* şi *Cheek to Cheek* şi ea l-a învăţat melodiile. Acordurile care pluteau ca nişte frunze şi mâna ei răsfirată peste a lui, în timp ce îi arăta o notă neagră. Pe atunci eram în

primul an de facultate.)

Când am intrat în aeroport, domnul Schwartze era alături de noi, dar părea să plutească într-un fel de vis. Tot timpul cât am încercat noi să obţinem informaţii precise de la ghişeu, a privit fix spre uşa care dădea spre pista de aterizare, ca şi cum s-ar fi temut că avionul va pleca fără el. Apoi eu i-am lăsat acolo câteva minute şi s-a întâmplat ceva ce nu am văzut, dar când am revenit, el şi cu White stăteau aproape unul de celălalt, White vorbind şi Schwartze arătând de două ori mai rău decât dacă l-ar fi călcat un camion. Nu mai privea fix spre uşa dinspre pista de aterizare. Am auzit sfârşitul remarcii lui Wylie White...

— Ţi-am zis să-ţi ţii gura. Aşa-ţi trebuie.

— N-am spus decât...

A tăcut atunci când eu m-am apropiat şi am întrebat dacă sunt ceva noutăţi. Era deja două şi jumătate dimineaţa.

— Oarecum, a spus Wylie White. Au spus că probabil nu vom putea pleca în următoarele trei ore, aşa că unii dintre nătărăi se duc la hotel. Dar eu aş vrea să vă duc la Ermitaj, la casa lui Andrew Jackson.

— Cum am putea s-o vedem pe întuneric? a întrebat Schwartze.

— La naiba, în două ore răsare soarele.

— Duceţi-vă voi, a spus Schwartze.

— Bine – tu ia autobuzul spre hotel. Încă aşteaptă – e şi *el* acolo.

Vocea lui Wylie era puţin zeflemitoare.

— Poate că aşa e mai bine, a adăugat el.

— Nu, o să vin cu voi, a spus Schwartze grăbit.

Am luat un taxi din întunericul adânc, de ţară, iar Schwartze a părut să se mai înveselească. M-a bătut încurajator pe genunchi.

— Mai bine că vin şi eu, a spus el. Ca însoţitor al tău. Pe vremuri, când eram plin de bani, am avut o fată – o fiică minunată.

Vorbea de parcă ar fi fost vândută creditorilor, ca o proprietate.

— O să ai alta, l-a asigurat Wylie. O să ai din nou tot ce vrei. Încă o răsturnare de situaţie şi o să ajungi acolo unde e tatăl Ceceliei, nu-i aşa, Cecelia?

— Unde e Ermitajul ăsta? a întrebat dintr-odată Schwartze. Departe, la mama naibii? O să pierdem avionul?

— Termină, a spus Wylie. Ar fi trebuit s-o luăm şi pe stewardesă pentru tine. N-ai spus că-ţi place stewardesa? *Mie* mi s-a părut destul de drăguţă.

Am mers mult cu taxiul prin ţinutul plat şi strălucitor, unde nu era decât drumul, şi un copac, şi o colibă, şi un

copac, apoi, dintr-odată, am trecut pe lângă un colţ şerpuitor de pădure. Îmi dădeam seama chiar şi pe întuneric că acei copaci din pădure sunt verzi – că erau altfel decât olivul prăfos al Californiei. La un moment dat am depăşit un negru care mâna trei vaci; vacile au mugit, în timp ce el le împingea spre marginea drumului. Erau vaci adevărate, cu coaste mătăsoase, de o căldură proaspătă, iar negrul s-a desprins din întuneric şi a devenit tot mai real, holbându-se la noi de lângă maşină cu ochii lui mari şi căprui, în timp ce Wylie îi dădea o monedă de douăşcinci de cenţi. A spus „*Mulţumesc* – mulţumesc” şi a rămas pe loc. Vacile au mugit din nou în noapte, în timp ce noi ne îndepărtam.

M-am gândit la prima oaie pe care îmi amintesc că am văzut-o – sute de oi, în mijlocul cărora am ajuns dintr-odată cu maşina, pe terenul din spate de la vechile studiouri Laemmle. Nu erau deloc fericite că or să apară în film, dar omul care era cu noi în maşină spunea întruna:

— Grozav!

— Asta voiai, Dick?

— Nu e grozav?

Şi bărbatul pe nume Dick se ridica încontinuu în picioare în maşină, de parcă ar fi fost Cortez sau Balboa, privind pe deasupra unduirilor de lână gri. Dacă am ştiut

vreodată în ce film au apărut, am uitat de mult.

Am mers cu taxiul o oră. Am traversat un pârâu, pe un pod de fier vechi şi şubred, pavat cu scânduri. Începuseră să cânte cocoşii, iar de fiecare dată când treceam pe lângă o fermă, umbre albastre-verzui se puneau în mişcare.

— V-am zis eu că se face imediat dimineaţă, a spus Wylie. M-am născut în apropiere – fiu de sudişti scăpătaţi. Casa familiei e folosită acum ca latrină. Am avut patru servitori – tata, mama şi cele două surori ale mele. Am refuzat să mă alătur breslei, aşa că m-am dus la Memphis să-mi fac o carieră, şi cariera mea a ajuns acum în impas.

M-a luat pe după umeri.

— Cecelia, vrei să te căsătoreşti cu mine, ca să mă pot bucura de averea familiei Brady?

Era suficient de dezarmant, aşa că mi-am lăsat capul pe umărul lui.

— Cu ce te ocupi, Celia? Mergi la şcoală?

— La Bennington. Sunt în anul trei.

— Ah, te rog să mă scuzi. Ar fi trebuit să-mi dau seama, dar eu nu am beneficiat niciodată de pregătire universitară. Dar în anul *trei* – păi, am citit în *Esquire* că studenţii de anul trei nu mai au nimic de învăţat, Cecelia.

— De ce cred oare oamenii că studentele...

— Nu te scuza – cunoaşterea înseamnă putere.

— E evident din modul în care vorbeşti că ne îndreptăm spre Hollywood, am spus eu. De fiecare dată e aceeaşi înapoiere îngrozitoare.

S-a prefăcut şocat.

— Vrei să spui că fetele din est nu au viaţă personală?

— Tocmai asta e. *Au* viaţă personală. Mă incomodezi, dă-mi drumul.

— Nu pot. L-aş trezi pe Schwartze, şi cred că acum doarme pentru prima oară după săptămâni de zile. Ascultă, Cecelia, odată am avut o aventură cu soţia unui producător. O aventură foarte scurtă. Când s-a terminat, mi-a spus în termeni cât se poate de clari: „Să nu cumva să povesteşti despre asta vreodată, altfel te dau afară de la Hollywood. Soţul meu e un bărbat mult mai important decât tine”.

Acum îmi plăcea din nou de el, şi chiar atunci taxiul a cotit pe o alee lungă, parfumată de caprifoi şi narcise, oprind în faţa siluetei mari şi gri a casei lui Andrew Jackson. Şoferul s-a întors spre noi să ne spună ceva despre ea, dar Wylie l-a făcut să tacă, arătând cu degetul spre Schwartze, şi am coborât din maşină în vârful picioarelor.

— Nu puteţi intra acum în conac, ne-a spus taximetristul politicos.

Eu şi cu Wylie ne-am dus şi ne-am aşezat pe trepte, cu spatele sprijinit de coloanele mari.

— Şi domnul Schwartze? am întrebat eu. Cine e?

— Dă-l naibii pe Schwartze. Pe vremuri a fost şeful unui mare cartel – First National? Paramount? United Artists? Acum nu mai e nimic. Dar o să revină. Nu poţi rata în cinematografie, decât dacă eşti idiot sau alcoolic.

— Nu-ţi place Hollywoodul, am sugerat eu.

— Ba da. Sigur că-mi place. Ştii ceva! Ăsta nu e un subiect despre care să discuţi pe treptele casei lui Andrew Jackson – în zori.

— Mie îmi *place* Hollywoodul, am insistat eu.

— Foarte bine. E un oraş minier din ţara lotusului. Cine a spus asta? Eu. E un oraş bun pentru duri, dar eu am ajuns acolo venind din Savannah, Georgia. În prima zi m-am dus la o petrecere în aer liber. Gazda mi-a strâns mâna şi a plecat. Aveai acolo tot ce voiai – piscină, muşchi verde la un dolar centimetrul, feline frumoase care beau şi se distrau... Dar nimeni nu vorbea cu mine. Nici măcar unul. Am încercat să intru în vorbă cu vreo cincişase oameni, dar nu mi-au răspuns. Am ţinut-o aşa o oră, două ore – apoi m-am ridicat de unde stăteam şi am zbughit-o afară ca un nebun, de ziceai că-s un câine hăituit. Am avut din nou senzaţia că am o identitate legitimă doar atunci când am ajuns la hotel şi

recepţionerul mi-a dat o scrisoare pe care era trecut numele meu.

Fireşte, nu avusesem niciodată o astfel de experienţă, dar gândindu-mă la petrecerile la care fusesem, mi-am dat seama că astfel de lucruri puteau să se întâmple. La Hollywood nu ne plac străinii, decât dacă poartă pe ei un însemn care spune că şi-au lăsat toate necazurile în altă parte – cu alte cuvinte, doar dacă sunt vedete. Şi chiar şi atunci ar face bine să fie precauţi.

— N-ar fi trebuit să-ţi pese, i-am spus eu arogant. Când oamenii se poartă grosolan nu e o critică la adresa *ta* – e o critică la adresa oamenilor pe care i-au cunoscut înainte.

— O fată atât de drăguţă – şi care spune lucruri atât de înţelepte.

Cerul dinspre est era foarte agitat, iar Wylie putea să mă vadă bine – zveltă, cu trăsături frumoase, mult stil şi o minte ca un fetus care dă din picioare. Mă întreb cum arătam în lumina acelor zori, acum cinci ani. Puţin şifonată şi palidă, presupun, dar la vârsta aceea, când ai iluzia tinereţii că cele mai multe aventuri sunt dintre cele bune, nu aveam nevoie decât de o baie şi de haine curate ca să o ţin aşa ore în şir.

Wylie mă privea cu o apreciere de-a dreptul măgulitoare – apoi, dintr-odată, nu mai eram singuri.

Domnul Schwartze a pătruns stânjenit în scena noastră plăcută.

— Am căzut pe un mâner mare de fier, a spus el, pipăindu-şi colţul unui ochi.

Wylie a sărit în picioare.

— Exact la timp, domnule Schwartze, a spus el. Turul tocmai începe. Casa lui Andrew Jackson – al zecelea preşedinte american[11]. Învingătorul de la New Orleans, inamicul Băncii Naţionale şi inventatorul Sistemului Prăzii de Război.

Schwartze a privit spre mine ca la un juriu.

— Uite un scenarist, dacă vrei, a spus el. Ştie totul şi, în acelaşi timp, nu ştie nimic.

— Cum adică? a spus Wylie, indignat.

Era primul indiciu care mă făcea să cred că e scenarist. Şi, chiar dacă îmi plac scenariştii – pentru că, orice l-ai întreba pe un scenarist, de obicei primeşti un răspuns – totuşi asta îl făcea să scadă în ochii mei. Scenariştii nu sunt propriu-zis oameni. Sau, dacă sunt buni de ceva, sunt *mai mulţi* oameni dintr-odată, încercând cu disperare să fie o singură persoană. E ca la actori, care se străduie, atât de jalnic, să nu se uite în oglindă. Care se lasă pe *spate* încercând să evite asta – doar pentru a-şi vedea feţele reflectate în candelabre.

---

[11] În realitate, al şaptelea.

— Nu crezi că aşa sunt scenariştii, Celia? m-a întrebat Schwartze. Nu am cuvinte pentru ei. Ştiu doar că e adevărat.

Wylie îl privea cu o indignare crescândă.

— Am mai auzit asta, a spus el. Uite ce e, Mannie, sunt un om mult mai practic decât tine, la orice oră din zi şi din noapte! Am stat într-un birou în care l-am ascultat pe un anumit mistic cum se plimba ore în şir dintr-o parte în alta şi debita prostii care or să-l trimită într-un azil de nebuni din afara Californiei – şi apoi, la sfârşit, mi-a spus cât de *practic* e el şi cât de visător sunt *eu* – şi dacă sunt atât de amabil să plec şi să găsesc sensul lucrurilor spuse de el.

Faţa domnului Schwartze s-a descompus în cele mai disparate trăsături ale ei. Un ochi privea în sus, printre ulmii înalţi: şi-a ridicat mâna şi şi-a ros fără interes pieliţa de la arătător. În jurul coşului casei zbura o pasăre, iar privirea lui o urmărea. Pasărea s-a aşezat pe coş, precum un corb, şi ochii domnului Schwartze au rămas fixaţi asupra ei, în timp ce a spus:

— Nu putem intra înăuntru. Şi e timpul ca voi doi să vă întoarceţi la avion.

Încă nu apăruseră zorii cu adevărat. Ermitajul arăta ca o cutie frumoasă, mare şi albă, dar cam singuratică şi cuprinsă de liniştea unui abandon de o sută de ani. Ne-

am întors la maşină – şi doar după ce ne-am urcat înăuntru, iar domnul Schwartze, în mod surprinzător, a închis portiera în urma noastră, ne-am dat seama că nu are intenţia de a veni cu noi.

— Nu mă întorc pe coastă – am hotărât asta când m-am trezit. Aşa că o să rămân aici, şi după aceea şoferul poate să vină după mine.

— Te întorci în est? a întrebat Wylie surprins. Doar pentru că...

— M-am hotărât, a spus Schwartze, zâmbind uşor. Pe vremuri eram un om al deciziei ca oricare altul – nici n-ai crede.

A căutat ceva în buzunar, în timp ce şoferul încălzea motorul.

— Vrei să-i dai biletul ăsta domnului Smith?

— Să mă întorc peste două ore? l-a întrebat şoferul pe Schwartze.

— Da... sigur. Îmi va face plăcere să-mi petrec timpul vizitând acest loc.

M-am gândit la el încontinuu pe drumul de întoarcere spre aeroport – am încercat să-l integrez în acea oră timpurie a zilei şi în acel peisaj. Străbătuse un drum lung, din cine ştie ce ghetou, ca să se poată prezenta la altarul acela dur. Mannie Schwartze şi Andrew Jackson – era greu să le pronunţi numele în aceeaşi propoziţie.

Probabil că nici nu ştia cine fusese Andrew Jackson, în timp ce se plimba în jurul conacului, dar poate că şi-a dat seama că, dacă oamenii conservaseră această casă, atunci Andrew Jackson trebuie să fi fost cineva mare şi milostiv, capabil să înţeleagă. La ambele capete ale vieţii, omul are nevoie de hrană – un sân, un altar. Ceva lângă care să se întindă, când nimeni nu îl mai doreşte, şi lângă care să-şi zboare creierii.

Desigur, noi nu am aflat asta decât peste douăzeci de ore. Când am ajuns la aeroport, am spus la ghişeu că domnul Schwartze nu avea să continue drumul, apoi am uitat de el. Furtuna se dusese spre partea de est a statului Tennessee şi se spărsese de munţi, iar noi urma să decolăm în mai puţin de o oră. Pasagerii au ieşit din hotel cu ochii cârpiţi de somn, iar eu am aţipit câteva minute pe unul din acele instrumente de tortură pe care le folosesc pe post de canapele. Încet, ideea că acea călătorie era periculoasă s-a recreat din rămăşiţele eşecului nostru: o stewardesă nouă, înaltă, frumoasă şi strălucitor de brunetă, exact ca aceea dinainte, cu excepţia faptului că purta haine cu dunguliţe, în locul celor roşu cu albastru, în stil franţuzesc, a trecut în ritm alert pe lângă noi, purtând cu ea o valiză. Wylie s-a aşezat lângă mine, în timp ce aşteptam.

— I-ai dat biletul domnului Smith? l-am întrebat eu pe jumătate adormită.

— Da.

— Cine e domnul Smith? Mi se pare că i-a stricat domnului Schwartze călătoria.

— E vina lui Schwartze.

— Nu-mi plac buldozerele, am spus eu. Tatăl meu încearcă să se poarte ca un buldozer în casă, iar eu îi zic să ţină lucrurile ăstea pentru studio.

Mă întrebam dacă eram corectă cu el; cuvintele sunt cele mai palide reacţii la acea oră a dimineţii.

— Totuşi, el m-a silit să merg la Bennington şi întotdeauna i-am fost recunoscătoare pentru asta.

— Ar fi o ciocnire de pomină, a spus Wylie, dacă buldozerul Brady s-ar întâlni cu buldozerul Smith.

— Domnul Smith e un concurent de-al tatei?

— Nu tocmai. Aş zice că nu. Dar dacă i-ar fi concurent, ştiu pe care dintre ei aş paria.

— Pe tata?

— Mă tem că nu.

Era prea devreme pentru patriotisme de familie. Pilotul era la ghişeu, alături de funcţionar. A scuturat din cap, în timp ce priveau amândoi spre un potenţial pasager, care băgase două monede de cinci cenţi în fonograful electric, după care s-a întins ca un alcoolic pe

o bancă, luptându-se cu somnul. Primul cântec pe care îl alesese, *Lost*, a răsunat în sală, urmat, după un scurt interval, de cealaltă alegere a sa, *Gone*, la fel de dogmatic şi decisiv. Pilotul a clătinat înţelegător din cap şi s-a apropiat de pasager.

— Mă tem că nu vom putea să te transportăm de data asta, bătrâne.

— Ce?

Beţivul s-a ridicat în capul oaselor. Arăta groaznic, dar îţi puteai da seama că e atrăgător, iar mie mi s-a făcut milă de el, în ciuda muzicii lui de un prost gust sălbatic.

— Întoarce-te la hotel şi culcă-te. Mai e un avion diseară.

— Voiam doa' să zbor.

— Nu se poate, bătrâne.

În dezamăgirea sa, beţivul a căzut de pe bancă – iar de deasupra fonografului, un difuzor ne-a chemat pe noi, oamenii respectabili, afară. Pe culoarul avionului am dat de Monroe Stahr şi am căzut peste el, sau am vrut s-o fac. Era un bărbat de care ar fi putut să se îndrăgostească orice fată, cu sau fără încurajări. Eu mă îndrăgostisem de el fără niciun fel de încurajare, dar lui îi plăcea de mine şi s-a aşezat exact vizavi, până când a decolat avionul.

— Haideţi să ne cerem cu toţii banii înapoi, a sugerat

el.

Ochii lui negri m-au studiat cu atenţie, iar eu m-am întrebat cum ar arăta ochii aceia, dacă el s-ar îndrăgosti. Erau amabili, distanţi şi cumva superiori, chiar dacă adesea rezonau blând cu tine. Nu era vina lor că vedeau atât de multe. El intra şi ieşea rapid, cu îndemânare, din rolul „unuia din băieţi” – dar, în ansamblu, ar trebui să spun că nu era unul dintre ei. Însă ştia cum să tacă, cum să se retragă în fundal, cum să asculte. Din poziţia sa (şi, chiar dacă nu era un bărbat înalt, părea întotdeauna să fie undeva sus) privea multitudinea de aspecte practice ale lumii sale ca un păstor tânăr şi mândru pentru care ziua sau noaptea nu au contat niciodată. Se născuse fără nevoia de somn, fără talentul sau dorinţa de a se odihni.

Tăcerea dintre noi nu era stânjenitoare – îl cunoscusem de când devenise partenerul tatei, cu doisprezece ani în urmă, atunci când eu aveam şapte ani şi el douăzeci şi doi. Wylie stătea dincolo de culoar şi eu nu ştiam dacă să le fac sau nu cunoştinţă, dar Stahr îşi învârtea încontinuu inelul, cu un aer atât de meditativ, încât mă făcea să mă simt tânără şi invizibilă, aşa că nu am îndrăznit. Nu am îndrăznit niciodată să îmi întorc brusc privirea de la el sau să mă uit direct spre el, dacă nu aveam ceva important de spus – şi ştiam că şi alţii se simt la fel în preajma lui.

— Îţi *dau* ţie acest inel, Cecelia.

— Îmi cer scuze. Nu mi-am dat seama că sunt…

— Am vreo cinci-şase la fel.

Mi l-a întins, un cocoloş de aur cu litera S ieşită strident în relief. Mă gândisem la cât de ciudat contrasta masivitatea acestuia cu degetele sale, care erau delicate şi subţiri, ca şi restul trupului său, ca şi faţa sa îngustă, cu sprâncene arcuite şi păr negru şi cârlionţat. Uneori avea un aer spiritual, dar era un luptător – cineva din trecutul său îl cunoscuse pe vremea în care făcea parte dintr-o gaşcă de puşti din Bronx şi mi-a oferit o descriere a modului în care mergea întotdeauna în faţa găştii sale, acest băiat mai degrabă firav, aruncând din când în când în spate câte un ordin din colţul gurii.

Stahr mi-a închis mâna peste inel, s-a ridicat şi i s-a adresat lui Wylie.

— Vino în apartamentul nupţial, i-a spus el. Ne vedem mai încolo, Cecelia.

Înainte să se îndepărteze, l-am auzit pe Wylie întrebând:

— Ai deschis biletul lui Schwartze?

— Încă nu, a spus Stahr.

Probabil că sunt eu mai înceată, pentru că de-abia atunci mi-am dat seama că Stahr era domnul Smith.

După aceea, Wylie mi-a povestit ce conţinea biletul.

Scris la lumina farurilor taxiului, era aproape ilizibil.

> Dragă Monro, Eşti cel mai bun dintre toţi întotdeauna ţi-am admirat mentalitatea aşa că atunci când tu te pui împotriva mea ştiu că nu mai are niciun rost! Probabil că nu sunt bun de nimic şi nu o să mai continui călătoria dă-mi voie să te avertizez încă o dată ai grijă! Eu ştiu.
>
> Prietenul tău
>
> MANNIE

Stahr l-a citit de două ori şi şi-a dus mâna la bărbia sa nerasă de o zi.

— E cu nervii la pământ, a spus el. Nu mai e nimic de făcut, absolut nimic. Îmi pare rău că l-am bruscat – dar nu-mi place să vină cineva la mine şi să-mi spună că e pentru binele *meu*.

— Poate că era, a spus Wylie.

— E o metodă proastă.

— La mine ar prinde, a spus Wylie. Sunt mai ceva ca o femeie. Dacă cineva se preface că e interesat de mine, mă pun imediat pe picioarele din spate. Îmi place să mi se dea sfaturi.

Stahr a scuturat din cap dezgustat. Wylie a continuat să-l tachineze – era unul dintre cei cărora li se acorda

acest privilegiu.

— Anumite forme de măgulire te prind, a spus el. Chestiile de genul „micul Napoleon”.

— Mă îngreţoşează, a spus Stahr, dar, oricum, e mai bine decât atunci când cineva încearcă să te ajute.

— Dacă nu-ţi plac sfaturile, *pe mine* de ce mă mai plăteşti?

— Asta e o problemă de marfă, a spus Stahr. Eu sunt un negustor. Vreau să cumpăr ce e în mintea ta.

— Nu eşti niciun negustor, a spus Wylie. Am cunoscut mulţi negustori când lucram în publicitate şi sunt de acord cu Charles Francis Adams.

— Care ce-a spus?

— I-a cunoscut pe toţi – Gould, Vanderbilt, Carnegie, Astor – şi a spus că nu există nici măcar unul pe care să vrea să-l vadă în viaţa de apoi. Ei bine – de atunci nu au evoluat, aşa că de aia spun că nu eşti negustor.

— Adams era probabil vai de capul lui, a spus Stahr. Voia să fie el însuşi şef, dar nu avea discernământul şi nici caracterul necesar.

— Avea creier, a spus Wylie destul de muşcător.

— E nevoie de ceva mai mult decât de creier. Voi, scriitorii şi artiştii, cedaţi imediat, deveniţi nesiguri, şi apoi trebuie să vină altcineva să vă pună pe picioare. Stahr a dat din umeri. S-ar părea că luaţi lucrurile extrem

de personal, urâţi oamenii şi îi adoraţi – întotdeauna credeţi că oamenii sunt extrem de importanţi – mai ales voi înşivă. Pur şi simplu îi invitaţi pe ceilalţi să-şi bată joc de voi. Mie îmi plac oamenii şi îmi place ca lor să le placă de mine, dar îmi ţin inima acolo unde a lăsat-o Dumnezeu – în interior. Apoi s-a întrerupt. Ce i-am spus lui Schwartze în aeroport? Îţi aminteşti – exact?

— Ai spus: „Orice ai urmări, răspunsul e nu”.

Stahr tăcea.

— Era deprimat, a spus Wylie, dar l-am făcut să râdă şi să uite. Am fost într-o excursie cu fata lui Pat Brady.

Stahr a sunat după stewardesă.

— Pe pilotul avionului, a spus el, l-ar deranja dacă aş sta o vreme cu el, în faţă?

— E interzis, domnule Smith.

— Roagă-l să vină puţin aici când are timp.

Stahr a stat în faţă toată după-amiaza. În timp ce alunecam pe deasupra deşertului şi platourilor nesfârşite, parcă vopsite în multe culori, ca nisipul alb pe care îl coloram când eram mică. Apoi, spre sfârşitul după-amiezii, piscurile înseşi – Munţii Fierăstrăului Îngheţat – au alunecat pe sub elicele noastre şi eram aproape de casă.

Atunci când nu moţăiam, mă gândeam că aş vrea să mă căsătoresc cu Stahr, că aş vrea să-l fac să mă

iubească. Ah, câtă înfumurare! Ce Dumnezeu aş fi putut eu să-i ofer? Dar atunci nu gândeam aşa. Aveam mândria femeilor tinere, care îşi trag puterea din gânduri sublime precum „Sunt la fel de bună ca şi *ea*”. Pentru scopul meu, eram exact la fel de frumoasă precum marile frumuseţi care în mod inevitabil i se aruncaseră la picioare. Desigur, micul meu elan intelectual făcea din mine un ornament strălucitor potrivit pentru orice salon.

Acum ştiu că era absurd. Deşi educaţia lui Stahr se baza doar pe un curs seral de stenografie, el străbătuse, cu multă vreme în urmă, deşerturile sălbatice ale percepţiei înspre un teritoriu unde foarte puţini oameni erau în stare să-l urmeze. Dar, în înfumurarea mea nesăbuită, credeam că ochii mei cenuşii au aceeaşi şiretenie ca ochii lui căprui, că bătăile inimii mele tinere, obişnuită cu tenisul şi golful, sunt la fel ca acelea ale inimii lui, care probabil că îşi încetinise puţin pulsul după anii de surmenaj. Concepeam planuri şi intrigi – orice femeie v-o poate spune – dar nu s-a ales nimic de ele, după cum veţi vedea. Încă îmi place să cred că, dacă el ar fi fost un băiat sărman şi mai apropiat de vârsta mea, poate că aş fi reuşit, dar desigur că adevărul adevărat era că eu nu puteam să-i ofer ceva ce el să nu aibă deja; unele dintre ideile mele ceva mai romantice veneau chiar din filme – *Strada 42*, de exemplu, a avut o mare

influenţă asupra mea. E mai mult decât posibil ca unele dintre filmele pe care Stahr însuşi le-a conceput să fi făcut din mine ceea ce eram.

Aşa că situaţia era destul de disperată. Emoţional, cel puţin, oamenii nu pot trăi acceptându-şi unul celuilalt mizeriile.

Dar la momentul acela era altfel: poate că o să mă ajute tata, poate că o să mă ajute stewardesa. Poate că o să se ducă în cabină şi o să-i spună lui Stahr: „Dacă am văzut vreodată dragoste, e în ochii fetei aceleia”.

Poate că o să mă ajute pilotul: „Omule, eşti orb? De ce nu te duci la ea?”.

Poate că o să mă ajute Wylie White – în loc să stea pe culoar privindu-mă nesigur, întrebându-se dacă sunt trează sau dorm.

— Stai jos, i-am spus. Ce mai e nou, unde suntem?

— În aer.

— Aha, deci aşa. Stai jos. Am încercat să manifest un interes voios. Ce mai scrii?

— Dumnezeu să mă ajute, scriu despre un cercetaş – Cercetaş*ul*.

— E ideea lui Stahr?

— Nu ştiu – mi-a spus să încerc. E posibil să aibă alţi zece scenarişti care lucrează înaintea mea sau după mine, un sistem pe care l-a inventat cu atâta

înţelepciune. Deci eşti îndrăgostită de el?

— Nici într-un caz, am spus eu indignată. Ne cunoaştem dintotdeauna.

— Cu disperare, nu? Ei, ţi-aş putea aranja eu asta, dacă tu îţi foloseşti toată influenţa ca să mă promovezi. Vreau echipa mea personală.

Am închis ochii şi am adormit iar. Când m-am trezit, stewardesa mă acoperea cu o pătură.

— Aproape am ajuns, a spus ea.

Vedeam pe fereastră, în lumina apusului, că eram într-un ţinut mai verde.

— Tocmai am auzit ceva amuzant, mi-a spus ea. În cabina piloţilor – acel domn Smith – sau Stahr – nu-mi amintesc să-i fi văzut numele vreodată.

— Nu apare niciodată pe generic, am spus eu.

— Aha. Ei bine, tocmai le-a pus piloţilor o grămadă de întrebări despre pilotaj – poate că e interesat? Mai ştii?

— Ştiu.

— Vreau să spun, unul dintre ei mi-a spus că e sigur că l-ar putea învăţa pe domnul Stahr în zece minute cum să zboare singur. Zice că îi merge mintea nemaipomenit.

Începeam să devin nerăbdătoare.

— Şi ce era atât de amuzant?

— Ei bine, în cele din urmă unul dintre piloţi l-a întrebat pe domnul Smith dacă îi place domeniul lui de

activitate şi domnul Smith a spus: „Sigur. Sigur că îmi place. E plăcut să fii cel mai puţin nebun dintr-o gaşcă de nebuni de legat”.

Stewardesa râdea în hohote – iar mie îmi venea s-o scuip.

— Să le spună oamenilor acelora o gaşcă de nebuni. Adică nebuni *de legat*.

A încetat să râdă neaşteptat de brusc, iar când s-a ridicat în picioare, faţa ei era gravă.

— Trebuie să îmi termin tura.

— La revedere.

În mod evident, Stahr îi ridicase pe piloţi alături de el, pe tron, şi îi lăsase să domnească o vreme împreună cu el. Mulţi ani după aceea, am călătorit cu unul dintre acei piloţi, care mi-a povestit ceva ce le spusese Stahr.

Privea în jos, înspre munţi.

— Să presupunem că eşti inginer feroviar, a spus el. Trebuie să faci să treacă un tren pe aici pe undeva. Ei bine, iei rapoartele observatorilor tăi şi îţi dai seama că există trei sau patru sau şase breşe şi niciuna nu e mai bună decât cealaltă. Trebuie să iei o decizie – pe ce bază? Nu poţi testa cea mai bună cale – decât dacă o faci. Aşa că pur şi simplu o faci.

Pilotul crezuse că n-a înţeles el bine.

— Ce vrei să spui?

— Alegi una dintre căi fără niciun fel de motiv – pentru că muntele ăla e roz sau pentru că albastrul planului e mai frumos. Înţelegi?

Pilotul a considerat că aceasta fusese o învăţătură foarte preţioasă. Dar se îndoia că va fi vreodată în poziţia să o aplice.

— Ce voiam eu să ştiu, mi-a spus trist pilotul, e cum a ajuns el să fie domnul Stahr.

Mă tem că Stahr n-ar fi fost niciodată în stare să răspundă la asta, pentru că embrionul nu este dotat cu memorie. Dar aş fi putut încerca eu să răspund. În tinereţe zburase foarte sus, pe aripi puternice, ca să vadă. Şi în timp ce era acolo sus, studiase toate regatele, cu acel gen de ochi care pot privi direct spre soare. Dând din aripi cu tenacitate – în cele din urmă frenetic – şi continuând să dea din ele, a rămas acolo sus mai mult decât majoritatea dintre noi, şi apoi, amintindu-şi tot ceea ce văzuse despre cum sunt lucrurile, de la marea lui înălţime, a început să coboare încet spre pământ.

Motoarele se opriseră şi toate cele cinci simţuri ale noastre au început să se adapteze pentru aterizare. Vedeam un şir de lumini, în faţă şi la stânga, acolo unde era baza navală Long Beach, iar spre dreapta o ceaţă clipind acolo unde era Santa Monica. Luna californiană răsărise, imensă şi portocalie, deasupra Pacificului.

Indiferent ce aş fi simţit eu pentru aceste lucruri – şi, la urma urmei, ele însemnau acasă – ştiu sigur că Stahr simţea mult mai mult. Acestea erau lucrurile pe care le văzusem când deschisesem prima oară ochii, la fel cum văzusem oile din spatele vechilor studiouri Laemmle; dar acesta era locul pe care Stahr coborâse pe pământ după zborul său extraordinar şi revelator, în care văzuse în ce direcţie ne îndreptăm, cum arătam în timp ce făceam asta şi cât de mult conta. Ai fi putut spune că acesta era locul înspre care îl împinsese un vânt întâmplător, dar eu nu cred asta. Aş spune mai degrabă că, într-un „cadru lung”, el a văzut un nou mod de a măsura speranţele noastre zbuciumate, ticăloşiile graţioase şi regretele stângace, şi că a venit aici din propria lui voinţă, ca să fie alături de noi până la sfârşit. Ca avionul care cobora spre aeroportul Glendale, în întunericul cald.

Episoadele 4 şi 5

Era ora nouă, într-o seară de iulie, şi în magazinul de vizavi de studio încă mai erau nişte dubluri – îi vedeam cum se apleacă deasupra jocurilor de *pinball* – în timp ce îmi parcam maşina. Johnny Swanson „Bătrânu’” stătea în colţ, în hainele lui de semicowboy, privind posomorât spre lună. Pe vremuri fusese la fel de celebru în cinema ca Tom Mix sau Bill Hart – acum era prea trist să stai de

vorbă cu el, aşa că am traversat strada în grabă şi am intrat pe poarta din faţă.

Într-un studio nu există niciun moment în care să fie linişte deplină. Există întotdeauna o tură de noapte de tehnicieni în laboratoare şi la montaj şi oameni de la întreţinere care merg la cantină. Dar zgomotele sunt complet diferite – fâşâitul înfundat al cauciucurilor, huruitul liniştit al unui motor care merge în ralanti, ţipătul gol al unei soprane care cântă într-un microfon prizonier în noapte. După un colţ am dat de un bărbat în cizme de cauciuc care scălda o maşină într-o lumină albă minunată – o fântână în mijlocul umbrelor industriale moarte. Am încetinit atunci când am văzut cum domnul Marcus e urcat în maşina sa din faţa Clădirii Administraţiei, pentru că a durat atât de mult până ca el să spună ceva, fie şi doar bună seara – şi în timp ce aşteptam mi-am dat seama că soprana cânta „Vino! Vino! Te iubesc numai pe tine!” la nesfârşit; îmi amintesc asta din cauză că în timpul cutremurului a continuat să cânte acelaşi vers. Dar asta avea să se întâmple de-abia peste cinci minute.

Biroul tatei era în clădirea veche cu balcoane şi balustrade de fier, care îţi dădea încontinuu senzaţia unei sârme pentru acrobaţi. Tata era la primul etaj, având-l pe Stahr într-o parte şi pe domnul Marcus în

cealaltă – în seara aceea întreg etajul era luminat. Stomacul meu s-a crispat puţin la apropierea de Stahr, dar acum reuşeam să controlez destul de bine asta – în luna de când venisem acasă îl văzusem doar o dată.

Biroul tatei avea multe aspecte ciudate, dar o să-l descriu pe scurt. În partea din faţă erau trei secretare impasibile, care stăteau acolo, ca nişte vrăjitoare, de când mă ştiam eu – Birdy Peters, Maude nu-ştiu-cum şi Rosemary Schmiel; habar n-am dacă acesta era numele ei, dar ea era decanul trioului, ca să zicem aşa, şi sub biroul ei era butonul care îţi permitea accesul la camera tronului tatei. Toate trei secretarele erau capitaliste înflăcărate şi Birdy inventase regula ca dactilografele să fie sancţionate dacă erau văzute că mănâncă împreună mai mult de o dată pe săptămână. Pe vremea aceea studioul se temea de domnia maselor.

Am intrat. În ziua de azi toţi directorii au saloane private imense, dar tatăl meu a fost primul. De asemenea, a fost primul care a pus geam-oglindă la ferestrele mari şi am auzit o poveste despre o trapă în podea care i-ar fi trimis pe vizitatorii nedoriţi într-o temniţă de dedesubt, dar cred că era o invenţie. Avea un tablou mare de Will Rogers, atârnat ostentativ şi cu intenţia, cred, de a sugera înrudirea vitală dintre tata şi acest Sfânt Francisc al Hollywoodului; avea o fotografie

mare cu Minna Davis, soţia moartă a lui Stahr, şi poze cu alte vedete ale studiourilor, şi desene mari în cărbune cu mama şi cu mine. În seara aceasta ferestrele mari cu geam-oglindă erau deschise şi o lună mare, roz-aurie şi cu un halou în jurul ei se înţepenise neajutorată în una dintre ele. Tata, Jaques La Borwits şi Rosemary Schimel erau aşezaţi în jurul unei mese mari, circulare.

Cum arăta tata? Nu l-aş putea descrie, în afara unei dăţi când l-am întâlnit în New York pe neaşteptate; am văzut un bărbat masiv, de vârstă mijlocie, care părea puţin ruşinat de el însuşi şi mi-am dorit să treacă mai departe – apoi am văzut că era tata. După aceea am fost şocată de impresia mea. Tata poate fi foarte magnetic – are un maxilar dur şi un zâmbet irlandez.

Dar în ce îl priveşte pe Jaques La Borwits o să vă scutesc. Daţi-mi voie să spun doar că era asistent de producţie, ceea ce înseamnă un fel de comisar sovietic, şi s-o lăsăm aşa. M-a uimit întotdeauna de unde aduna Stahr asemenea cadavre intelectuale sau de unde apăreau ca să-i fie impuse – sau, mai ales, cum scotea ceva cât de cât folositor de la ei – aşa cum îl uimea pe orice proaspăt sosit din est care se ciocnea de ei. Jaques La Borwits avea părţile lui bune, fără îndoială, dar la fel au şi protozoarele submicroscopice şi la fel are şi un câine care bântuie în căutarea unei căţele şi a unui os.

Jaques La – o, Doamne!

Eram sigură, după expresiile lor, că vorbiseră despre Stahr. Stahr ordonase ceva sau interzisese ceva sau îl sfidase pe tata sau aruncase la gunoi unul din filmele lui La Borwits sau făcuse ceva catastrofic, iar ei stăteau aici noaptea protestând, într-o comuniune a revoltei şi neajutorării. Rosemary Schmiel stătea cu carnetul în mână, ca şi cum ar fi fost gata să consemneze descurajarea lor.

— Mi s-a spus să te aduc acasă cu orice preţ, i-am spus tatei. Păcat de toate cadourile alea care putrezesc în ambalaje!

— Aniversare! a strigat Jaques, nerăbdător parcă să-şi ceară scuze. Câţi ani ai făcut? Nu ştiam.

— Patruzeci şi trei, a spus tata răspicat.

Era mai bătrân – cu patru ani – şi Jaques ştia asta; l-am văzut cum îşi notează în agenda sa, ca să se folosească de lucrul acesta cândva. Aici lumea umblă cu agendele deschise. Poţi vedea când sunt făcute însemnările, nu e nevoie să citeşti pe buze, iar Rosemary Schmiel a simţit nevoia, dintr-un soi de emulaţie, să-şi facă şi ea un semn în carnet. În timp ce îl ştergea, pământul s-a cutremurat sub noi.

Nu s-a simţit cu toată forţa, ca în Long Beach, unde etajele de sus ale magazinelor au fost vărsate în stradă

şi mici hoteluri au alunecat în mare – dar timp de un minut întreg, măruntaiele noastre au fost una cu cele ale pământului – ca într-o tentativă de coşmar de a ne racorda din nou cordoanele ombilicale şi de a ne întoarce în pântecele creaţiei.

Fotografia mamei a căzut de pe perete, dând la iveală un mic seif – Rosemary şi cu mine ne-am prins frenetic de mâini şi am executat un vals straniu prin încăpere, în timp ce ţipam. Jaques a leşinat sau cel puţin a dispărut, iar tata s-a agăţat de biroul său şi a strigat: „Sunteţi bine?”. Afară, cântăreaţa a ajuns la climaxul lui „Te iubesc numai pe tine”, şi-a ţinut respiraţia o clipă, iar apoi jur că a luat-o de la capăt. Sau e posibil să îi fi pus înregistrarea, ca să se audă şi ea.

Încăperea s-a liniştit, vibrând uşor. Am luat-o cu toţii spre uşă, dintr-odată cu tot cu Jaques, care reapăruse, am străbătut anticamera clătinându-ne ameţiţi şi am ieşit pe balconul de fier. Aproape toate luminile se stinseseră şi de pe alocuri se auzeau ţipete şi chemări. Am rămas acolo o clipă, aşteptând un al doilea şoc – apoi, ca dintr-un impuls comun, am luat-o spre biroul lui Stahr şi am intrat înăuntru.

Biroul era mare, dar nu la fel de mare ca al tatei. Stahr stătea întins pe canapea, frecându-se la ochi. Atunci când venise cutremurul dormea şi nu era sigur

dacă nu cumva fusese un vis. După ce l-am convins, i s-a părut mai degrabă amuzant – până când au început să sune telefoanele. Îl priveam cât mai puţin insistent cu putinţă. Era cenuşiu de oboseală în timp ce asculta la telefon şi la interfon, dar pe măsură ce soseau rapoartele, ochii lui începeau să sclipească.

— Câteva conducte de apă din spatele studioului au plesnit, i-a spus tatei.

— Gray filmează în Satul Francez, a spus tata.

— E inundat şi în jurul Gării, în Junglă şi în Oraş, la naiba – se pare că nu e nimeni rănit. Mi-a strâns mâna grav, în trecere. Tu unde erai, Cecelia?

— Te duci acolo, Monroe? a întrebat tata.

— După ce sosesc toate ştirile. Una dintre liniile de electrificare e întreruptă şi ea – am trimis după Robinson.

M-a făcut să mă aşez lângă el pe canapea şi să-i povestesc din nou despre cutremur.

— Pari obosit, i-am spus eu pe un ton blând, matern.

— Da, a recunoscut el. Nu am unde să mă duc seara, aşa că lucrez.

— O să îţi aranjez eu nişte seri.

— Pe vremuri jucam poker cu o gaşcă, a spus el meditativ. Înainte să mă căsătoresc. Dar toţi au băut până au crăpat.

Domnişoara Doolan, secretara lui, a intrat cu veşti

proaste.

— O să se ocupe Robby de toate după ce vine, l-a asigurat Stahr pe tata. Apoi s-a întors spre mine. Ăsta da bărbat – Robinson ăsta. Era depanator – repara liniile telefonice în timpul viscolelor din Minnesota – nimic nu-i stă în cale – o să-ţi placă Robby.

A spus asta de parcă ar fi fost intenţia lui de-o viaţă să ne facă să ne cunoaştem şi organizase tot cutremurul doar în scopul acesta.

— Da, o să-ţi placă Robby, a repetat el. Când te întorci la facultate?

— De-abia am venit acasă.

— Ai liber toată vara?

— Scuze, am spus eu. O să mă întorc cât mai repede posibil.

Eram confuză. Desigur, îmi trecuse prin cap că el ar putea avea unele intenţii faţă de mine, dar dacă era adevărat, ele erau într-un stadiu exasperant de timpuriu – eu eram doar un „bun de preţ”. Iar ideea nu părea prea atrăgătoare la acel moment – era ca şi cum te-ai căsători cu un doctor. Stahr rareori pleca de la studiouri înainte de unsprezece.

— Cât mai durează, l-a întrebat el pe tatăl meu, până când termină facultatea? Asta încercam să spun.

Cred că tocmai eram pe punctul de a recita

nerăbdătoare că nu e deloc necesar să mă întorc la facultate, că eram suficient de educată deja – când absolut admirabilul Robinson a intrat pe uşă. Era un tânăr roşcat şi crăcănat, plin de însufleţire.

— El e Robby, Cecelia, a spus Stahr. Hai să mergem, Robby.

Aşa l-am cunoscut pe Robby. Nu pot spune că părea ceva sortit – dar era. Pentru că Robby a fost cel care mi-a povestit mai târziu cum în seara aceea Stahr şi-a găsit dragostea.

Episodul 6

În lumina lunii, terenurile din spate însemnau treizeci de acri de tărâm de basm – nu pentru că locaţiile chiar semănau cu jungla africană, cu castelele franţuzeşti, cu schoonere ancorate sau cu Broadwayul noaptea, ci pentru că erau asemenea cărţilor ferfeniţite ale copilăriei, cu fragmente ale unor poveşti care dansează într-un foc de tabără. Nu am locuit niciodată într-o casă cu mansardă, dar un teren din spate trebuie să fie ceva de genul acesta, iar noaptea totul se trezeşte la viaţă, desigur, într-un mod vrăjit şi distorsionat.

Când Stahr şi Robby au ajuns acolo, fascicule de lumină fixaseră deja punctele periculoase ale inundaţiei.

— O să pompăm apa în mlaştina de pe Thirty-sixth

Street, a spus Robby după o clipă. E pe terenul primăriei – dar oare nu e acesta un act al Domnului? Hei – uită-te acolo!

Aşezate pe capul imens al zeului Shiva, două femei pluteau pe curentul unui fluviu improvizat. Idolul se desprinsese dintr-un decor al Burmei şi şerpuia grav în calea sa, oprindu-se uneori pentru a se legăna şi a se poticni, în zonele mai puţin adânci, de celelalte rămăşiţe lăsate în urmă de inundaţie. Cele două refugiate îşi găsiseră adăpost de-a lungul unei şuviţe cârlionţate de pe fruntea lui cheală şi, la prima vedere, păreau nişte turiste aflate într-un tur interesant cu autobuzul prin scena potopului.

— Uită-te odată acolo, Monroe! a spus Robby. Uită-te la damele alea!

Târându-şi picioarele prin mlaştinile nou formate, şi-au croit drum spre malul torentului. Acum vedeau că femeile erau puţin speriate, dar le-a înseninat perspectiva salvării.

— Ar trebui să le lăsăm să se scurgă în canalizare, a spus Robby galant, dar De Mille are nevoie de capul ăla săptămâna viitoare.

Însă n-ar fi făcut rău nici unei muşte şi într-o clipă era în apă până la gât, pescuindu-le cu un băţ şi reuşind doar să le răsucească într-un cerc ameţitor. Au sosit

ajutoare şi imediat s-a răspândit impresia că una dintre ele este foarte drăguţă, iar apoi aceea că sunt nişte persoane extrem de importante. Dar erau doar naufragiate, iar Robby a aşteptat dezgustat să le facă cu ou şi cu oţet în timp ce obiectul a fost, în cele din urmă, prins şi tras la mal.

— Puneţi capul ăla la loc! le-a strigat el. Aveţi impresia că e un suvenir?

Una dintre femei a coborât, alunecând încet pe obrazul idolului, iar Robby a prins-o şi a aşezat-o pe teren sigur; cealaltă a ezitat, apoi a coborât şi ea. Robby s-a întors spre Stahr pentru judecata finală.

— Ce facem cu ele, şefu'?

Stahr nu a răspuns. La mai puţin de un metru de el şi zâmbindu-i timid era chipul soţiei sale moarte, identic până şi ca expresie. De-a lungul unui metru luminat de lună, ochii pe care el îi cunoştea îl priveau, un cârlionţ a tresărit puţin pe fruntea familiară, zâmbetul s-a modificat uşor, conform obiceiului, buzele s-au desfăcut – de asemenea. O frică îngrozitoare l-a cuprins şi îi venea să plângă în hohote. De departe, din încăperea tăcută şi sumbră, alunecarea înăbuşită a dricului, florile atârnând tainic, de acolo, din întuneric – aici, în căldură şi strălucire. Fluviul curgea pe lângă ei rapid, reflectoarele mari se balansau şi clipeau – apoi Stahr a auzit o altă

voce, care nu era a Minnei.

— Ne pare rău, a spus vocea. Ne-am luat după un camion şi am intrat pe una din porţi.

Se adunase un mic grup de oameni – electricieni, mecanici, şoferi – şi Robby s-a repezit la ei ca un câine ciobănesc.

— ...băgaţi pompele mari în rezervoarele de pe Platoul 4... legaţi un cablu în jurul capului... trageţi-l în sus pe câţiva pari... mai întâi scoateţi apa din Junglă, pentru numele lui Dumnezeu... ţeava aia mare în formă de A lăsaţi-o jos, chestia aia de plastic...

Stahr stătea şi se uita cum cele două femei îşi croiesc drum în spatele unui poliţist spre o ieşire. Apoi a făcut un pas ezitant, să vadă dacă slăbiciunea genunchilor îl părăsise. Un tractor zgomotos s-a apropiat clătinându-se prin nămol şi pe lângă el au început să se perinde bărbaţi – din doi în doi, câte unul dintre ei îl privea zâmbind şi îi spunea „Salut, Monroe... Salut, domnule Stahr... ce noapte caldă, domnule Stahr... Monroe... Monroe... Stahr... Stahr... Stahr”.

Le vorbea şi le făcea şi el semn cu mâna, în timp ce oamenii treceau pe lângă el prin întuneric, semănând puţin, presupun, cu împăratul şi cu garda napoleoniană. Nu există o astfel de lume, dar ea îşi are eroii ei, iar Stahr era eroul. Cei mai mulţi dintre aceşti bărbaţi erau

acolo de multă vreme – de la începuturi, iar în timpul marii agitaţii de la apariţia sunetului şi al celor trei ani ai Depresiunii el avusese grijă ca ei să nu păţească nimic. Vechile loialităţi se clătinau acum – totul era vulnerabil – dar totuşi el era omul lor, ultimul prinţ. Iar saluturile lor, pe măsură ce treceau pe lângă el, erau un fel de ovaţii şoptite.

Episodul 7

Din noaptea în care m-am întors şi până la cutremur am observat o mulţime de lucruri.

Legate de tata, de exemplu. Îl iubeam pe tata – conform unei diagrame neregulate, cu multe coborâşuri – dar am început să-mi dau seama că nu numai datorită voinţei sale puternice era un om de nivel înalt. Mare parte a realizărilor lui se datora vicleniei. Dobândise cu ajutorul norocului şi vicleniei un sfert dintr-un circ de mare succes – alături de tânărul Stahr. Acesta fusese marele avânt al vieţii lui – restul nu era decât instinctul de a rezista. Desigur că în discuţiile cu cei de pe Wall Street folosea acel limbaj subliminal despre misterul producţiei cinematografice, dar tata nu ştia ABC-ul dublării sau măcar al montajului. Nici nu învăţase prea multe despre esenţa Americii ca picolo în Ballyhegan şi nici nu avea simţul povestirii mai dezvoltat decât cel al

unui toboşar. Pe de altă parte, nici nu suferea de o pareză secretă precum ....; ajungea pe platouri înainte de prânz şi, datorită unei susceptibilităţi care se dezvoltase ca un muşchi, era greu să-l păcălească cineva.

Stahr era norocul lui – şi Stahr era şi el un fenomen. Era un reper în cinematografie, ca Edison, Lumière, Griffith şi Chaplin. Dusese filmele mult mai departe de teritoriul şi forţa teatrului, înspre un fel de vârstă de aur de dinaintea cenzurii din 1933. Dovada calităţilor lui de lider era spionajul care avea loc în jurul lui – nu doar pentru informaţii confidenţiale sau secrete tehnice patentate – dar şi spionarea intuiţiei sale privitoare la o tendinţă a gustului, a previziunii lui despre cum aveau să meargă lucrurile. Prea mult din vitalitatea sa a fost consumată în pararea acestor tentative. Din cauza aceasta, opera lui era în parte secretă, adesea prefăcută şi lentă – şi dificil de descris în termenii planurilor unui general – atunci când factorii psihologici devin insuficienţi şi ajungem să adunăm pur şi simplu succesele şi eşecurile. Dar eu m-am hotărât să vă ofer o imagine asupra modului în care funcţiona el, şi aceasta este scuza mea pentru ceea ce urmează. Se inspiră, în parte, dintr-o lucrare pe care am scris-o la facultate despre „O zi din viaţa unui producător” şi în parte din

imaginaţia mea. Cel mai adesea m-am împotmolit în evenimentele banale, în timp ce acelea mai ciudate sunt adevărate.

În dimineaţa de după inundaţie, un bărbat a urcat pe balconul exterior al Clădirii Administraţiei. Conform unui martor, a rămas acolo o vreme, apoi s-a suit pe balustrada de fier şi s-a aruncat spre trotuarul de dedesubt cu capul înainte. Şi-a rupt ceva – o mână.

Domnişoara Doolan, secretara lui Stahr, l-a înştiinţat despre asta atunci când el a sunat după ea la ora nouă. Dormise la birou, însă nu auzise agitaţia.

— Pete Zavras! a exclamat Stahr. Operatorul?

— L-au dus la cabinetul medical. N-o să apară în ziare.

— Drăcia dracului, ştiam că a luat-o razna, dar habar n-am de ce. Era în regulă când am lucrat cu el acum doi ani – de ce-o fi venit aici? Cum a reuşit să intre?

— S-a strecurat cu vechiul lui permis de studio, a spus Catherine Doolan.

Avea un nas acuţit şi era soţia unui asistent de regie.

— Poate că are vreo legătură cu cutremurul, a spus ea.

— Era cel mai bun operator de aici.

Când a auzit despre cei o mie de morţi din Long Beach, încă îl mai bântuia tentativa de sinucidere din

zori. I-a spus lui Catherine Doolan să afle tot ce se putea despre asta.

În dimineaţa călduroasă au început să sosească prin interfon primele mesaje. Vorbea şi asculta, în timp ce se bărbierea şi îşi bea cafeaua. Robby îi lăsase un mesaj: „Dacă domnul Stahr vrea să-i explic, spune-i s-o dea naiba, m-am culcat”. Un actor era bolnav sau aşa avea impresia; guvernatorul Californiei dădea o petrecere; un revizor îşi bătuse soţia ca să facă vâlvă în presă şi trebuia „retrogradat la statutul de scenarist” – acestea trei erau treburile tatei – dacă nu cumva actorul avea un contract personal cu Stahr. Într-o locaţie din Canada ninsese timpuriu, după ce echipa ajunsese deja acolo – Stahr a trecut rapid în revistă posibilităţile de remediere a situaţiei prin modificarea scenariului. Nimic. A sunat-o pe Catherine Doolan.

— Vreau să vorbesc cu poliţistul care le-a condus aseară pe cele două femei afară de pe terenul din spate. Cred că îl cheamă Malone.

— Da, domnule Stahr. E Joe Wyman la telefon – cu pantalonii.

— Salut, Joe, a spus Stahr. Ascultă – doi oameni s-au plâns la previzionare că şliţul lui Morgan a stat deschis jumătate din film… sigur că exagerează, dar chiar şi dacă sunt doar trei metri… nu, nu putem să-i găsim pe

oamenii ăştia, dar vreau să vă uitaţi la filmul ăla de câte ori e nevoie, până găsiţi partea aia. Adu mai mulţi oameni în camera de proiecţie – cineva o să vadă.

Tout passe. – L'art robuste
Seul a l'éternité[12].

— Şi mai e prinţul Danemarcei, a spus Catherine Doolan. E foarte atrăgător. Apoi a simţit nevoia să adauge fără rost: Pentru un bărbat înalt.

— Mersi, a spus Stahr. Mulţumesc, Catherine, îţi sunt recunoscător că acum am ajuns cel mai atrăgător bărbat scund de pe platouri. Trimite-l pe prinţ la filmare şi spune-i că luăm prânzul la unu.

— Şi domnul George Boxley – pare foarte furios, la modul britanic.

— O să mă văd cu el zece minute.

În timp ce ea ieşea, el a întrebat-o:

— A sunat Robby?

— Nu.

— Sună-l pe Sound şi, dacă se ştie ceva de el, sună-l şi întreabă-l aşa. Întreabă-l aşa – dacă a auzit numele femeii de seara trecută. Oricare dintre ele. Sau dacă ştie

---

[12] „Totul trece/ Numai arta viguroasă e eternă" – versuri din poemul-manifest *L'Art*, de Théophile Gautier (1811-1872) (n. r.).

cum ar putea fi găsite.

— Altceva?

— Nu, dar spune-i că e important, cât timp îşi mai aminteşte. Ce erau? Vreau să spun ce fel de persoane – întreabă-l şi asta. Adică erau cumva...

Secretara aştepta, mâzgălind cuvintele lui în carnet fără să îl privească.

— ...ah, erau cumva – îndoielnice? Erau teatrale? Sau nu – lasă asta. Întreabă-l doar dacă ştie cum pot fi găsite.

Poliţistul, Malone, nu ştia nimic. Două dame pe care el le dăduse afară, bine'nţeles. Una din ele era arţăgoasă. Care anume? Una din ele. Aveau o maşină, un Chevvy, se gândise să le ia numărul. Era – cea care arăta bine era arţăgoasă? Era una din ele.

Nu ştia care – nu observase nimic. Chiar şi aici, pe platouri, Minna fusese uitată. În trei ani. Atunci asta era situaţia.

Episodul 8

Stahr i-a zâmbit domnului George Boxley. Era un zâmbet părintesc, amabil, pe care Stahr şi-l construise invers, pe vremea când era un tânăr împins spre poziţii înalte. La început fusese un zâmbet de respect faţă de cei mai bătrâni decât el, apoi, pe măsură ce deciziile lui începuseră să le înlocuiască pe ale lor, devenise un astfel

de zâmbet încât ei să nu simtă asta – în cele din urmă ajungând ce era acum, un zâmbet amabil, uneori puţin grăbit şi obosit, dar întotdeauna prezent, adresat oricui nu-l înfuriase în ultima oră. Sau oricui pe care nu intenţiona să-l insulte în mod deschis şi agresiv.

Domnul Boxley nu a răspuns zâmbetului său. A intrat în încăpere cu aerul că cineva îl târăşte violent după el, deşi nu se vedea nimeni care să-l tragă de mână. S-a oprit în faţa unui fotoliu şi, din nou, părea că doi aghiotanţi invizibili l-au luat de braţe şi l-au aşezat cu forţa în el. Stătea în fotoliu posomorât. Chiar şi atunci când şi-a aprins o ţigară, la invitaţia lui Stahr, aveai senzaţia că băţul de chibrit e ţinut de nişte forţe exterioare pe care el nu catadicseşte să le controleze.

Stahr l-a privit curtenitor.

— S-a întâmplat ceva, domnule Boxley?

Romancierul i-a întors privirea, într-o tăcere asurzitoare.

— Am citit scrisoarea dumneavoastră, a spus Stahr.

Tonul de tânăr director simpatic dispăruse. Îi vorbise ca unui egal, însă cu o deferenţă uşor tăioasă.

— Nu pot să pun pe hârtie ceea ce vreau să scriu, a izbucnit Boxley. Toţi aţi fost foarte amabili, dar e un soi de conspiraţie. Cei doi scenarişti pe care mi i-aţi detaşat ascultă ce spun eu, dar strică tot – ai zice că tot

vocabularul lor e format din maximum o sută de cuvinte.

— De ce nu scrieţi chiar dumneavoastră? a întrebat Stahr.

— Am scris. V-am şi trimis câte ceva.

— Dar nu erau decât discuţii, de la un cap la altul, a spus Stahr calm. Discuţii interesante, dar nu mai mult decât atât.

Acum, tot ce mai puteau să facă cei doi aghiotanţi fantomatici era să-l ţină pe Boxley în fotoliu. Acesta s-a străduit să se ridice; a emis un lătrat izolat şi tăcut, care avea o anumită legătură cu râsul, dar niciuna cu amuzamentul, şi a spus:

— Eu nu cred că voi citiţi vreodată ceva. Oamenii se duelează atunci când are loc această conversaţie. La sfârşit, unul dintre ei cade în fântână şi trebuie să fie scos afară cu găleata.

A lătrat din nou, apoi a tăcut.

— Aţi scrie asta într-o carte de-a dumneavoastră, domnule Boxley?

— Ce? Nu, bineînţeles.

— Vi s-ar părea un procedeu ieftin.

— Standardele cinematografiei sunt diferite, a spus Boxley precaut.

— Mergeţi vreodată la film?

— Nu – aproape niciodată.

— Oare nu din cauză că oamenii se duelează şi cad în fântâni tot timpul?

— Da – şi au expresii faciale forţate şi rostesc dialoguri nefireşti şi neverosimile.

— Să lăsăm dialogul pentru o clipă, a spus Stahr. Recunosc că dialogul dumneavoastră e mai elegant decât pot să scrie scenariştii – de aceea v-am adus aici. Dar haideţi să ne imaginăm că nu există nici dialoguri proaste, nici picat în fântână. Aveţi cumva în biroul dumneavoastră o sobă care se aprinde cu chibrituri?

— Cred că da, a spus Boxley rigid, dar nu o folosesc niciodată.

— Să presupunem că sunteţi în biroul dumneavoastră. V-aţi duelat sau aţi scris toată ziua şi sunteţi prea obosit ca să vă mai duelaţi sau ca să scrieţi. Staţi aşezat, privind fix – în gol, cum ni se întâmplă tuturor uneori. O stenografă drăguţă pe care o remarcaserăţi intră în încăpere, iar dumneavoastră o priviţi – alene. Ea nu vă vede, deşi sunteţi foarte aproape de ea. Îşi scoate mănuşile, deschide poşeta şi îi răstoarnă conţinutul pe masă...

Stahr s-a ridicat în picioare, aruncându-şi legătura de chei pe birou.

— Are două monede de zece cenţi şi una de cinci – şi o cutie de chibrituri. Lasă moneda de cinci pe birou, le

pune pe cele două de zece înapoi în poşetă, se duce la sobă şi îşi bagă înăuntru mănuşile. În cutia de chibrituri există un singur băţ, iar ea dă să îl aprindă, îngenunchind lângă sobă. Dumneavoastră observaţi că fereastra este zgâlţâită de un vânt puternic – dar exact în acel moment vă sună telefonul. Fata ridică receptorul şi spune bună ziua – ascultă – şi apoi rosteşte răspicat în receptor: „Nu am avut niciodată o pereche de mănuşi negre”. Închide, îngenunchează din nou lângă sobă şi, exact atunci când ea aprinde chibritul, dumneavoastră priviţi brusc în jur şi vedeţi că în birou mai e un bărbat, care observă fiecare mişcare a fetei...

Stahr a tăcut. Şi-a luat cheile şi le-a băgat în buzunar.

— Continuaţi, a spus Boxley zâmbind. Ce urmează?

— Nu ştiu, a spus Stahr. Eu doar fac filme.

Boxley avea senzaţia că i se dă o lecţie.

— E doar o melodramă, a spus el.

— Nu neapărat, a răspuns Stahr. În orice caz, nimeni nu a acţionat violent, nu a spus replici ieftine şi nici nu a avut vreun soi de expresii faciale. A existat o singură replică proastă, iar un scriitor ca dumneata ar putea s-o facă mai bună. Dar povestea te-a captivat.

— Pentru ce erau cei cinci cenţi? a întrebat Boxley evaziv.

— Nu ştiu, a spus Stahr. Dintr-odată a râs. A, da – cei

cinci cenţi erau pentru cinematograf.

Cei doi aghiotanţi invizibili au părut să-i dea drumul lui Boxley. Acesta s-a relaxat, s-a lăsat pe spătarul fotoliului său şi a râs.

— De ce naiba mă mai plătiţi? a întrebat el. Nu înţeleg nimic din toată chestia asta.

— Vei înţelege, a spus Stahr zâmbind larg. Altfel n-ai fi întrebat despre cei cinci cenţi.

Ieşiră în anticameră, unde aştepta un bărbat negricios, cu ochi rotunzi.

— Domnule Boxley, acesta este domnul Mike Van Dyke, a spus Stahr. Ce e, Mike?

— Nimic, a spus Mike. Am venit doar să văd dacă eşti adevărat.

— De ce nu te duci să lucrezi? a spus Stahr. N-am mai râs de zile întregi la previzionări.

— Mă tem de o cădere psihică.

— Trebuie să te menţii în formă, a spus Stahr. Hai să te vedem cum îţi vinzi marfa.

Stahr s-a întors spre Boxley.

— Mike e comic – e aici de când eram eu în leagăn. Mike, arată-i domnului Boxley figura cu aripile, şpagatul şi fuga.

— Aici? a întrebat Mike.

— Aici.

— Nu prea e loc. Voiam să te întreb despre...

— E o grămadă de loc.

— Bine, a spus el privind ezitant în jur. Trage tu cu pistolul.

Katie, asistenta domnişoarei Doolan, a luat o pungă de hârtie şi a umflat-o.

— Era un număr, i-a spus Mike lui Boxley, pe vremea lui Keystone. Apoi s-a întors spre Stahr. Ştie ce înseamnă un număr?

— Înseamnă un act, a explicat Stahr. Georgie Jessel vorbeşte despre „numărul cu Lincoln la Gettysburg”.

Katie a dus la gură gâtul pungii umflate. Mike s-a aşezat spate în spate cu ea.

— Gata? a întrebat Katie.

Apoi a coborât mâna în lateral. Imediat, Mike s-a prins de fund cu ambele mâini, a sărit în aer, a făcut şpagatul pe podea, rămânând în acelaşi loc şi dând din braţe de două ori, ca o pasăre...

— Aripile, a spus Stahr.

Apoi a fugit – a ieşit pe uşa de plasă pe care curierul biroului o ţinea deschisă pentru el şi a dispărut dincolo de uşa balconului.

— Domnule Stahr, a spus domnişoara Doolan. Domnul Hanson sună de la New York.

Zece minute mai târziu, Stahr a apăsat pe butonul interfonului şi domnişoara Doolan a intrat în birou. I-a spus că în anticameră era o vedetă care aştepta să-l vadă.

— Spune-i că am ieşit prin balcon, a îndrumat-o Stahr.

— În regulă. A venit de patru ori săptămâna asta. Pare foarte neliniştit.

— A oferit vreun indiciu despre ce doreşte? Nu e ceva ce ar putea discuta cu domnul Brady?

— Nu a spus. Apoi aveţi o conferinţă. Domnişoara Meloney şi domnul White sunt afară. Domnul Broaca este alături, în biroul domnului Rienmund.

— Spune-i lui .... să intre. Spune-i că îl pot primi doar pentru o clipă.

Atunci când chipeşul actor a intrat, Stahr a rămas în picioare.

— Ce anume s-a întâmplat şi nu mai suferea amânare? a întrebat el amabil.

Actorul a aşteptat, grijuliu, până când domnişoara Doolan a ieşit din birou.

— Monroe, sunt terminat, a spus el. Trebuia să te văd.

— Terminat! a spus Stahr. Ai văzut *Variety*? La Roxy au prelungit vizionarea filmului tău, iar în New York au fost încasări de 37 000 săptămâna trecută.

— Asta e cel mai rău. Asta e tragedia. Am tot ce îmi

doresc şi acum nu mai înseamnă nimic.

— Păi, explică-mi.

— Între mine şi Esther nu mai există nimic. Nu mai poate exista niciodată nimic.

— V-aţi certat.

— A, nu – mai rău – nici nu pot să vorbesc despre asta. Am mintea confuză. Umblu peste tot ca un nebun. Îmi joc rolul ca prin somn.

— N-am observat, a spus Stahr. În previzionările de ieri erai excelent.

— Serios? Asta nu arată decât că nimeni nu îşi dă seama niciodată.

— Vrei să-mi spui că tu şi cu Esther o să vă despărţiţi?

— Presupun că se va ajunge şi la asta. Da – inevitabil – se va ajunge acolo.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat Stahr nerăbdător. A intrat fără să bată la uşă?

— A, nu am pe nimeni altcineva. E doar – din cauza mea. Sunt terminat.

Dintr-odată, Stahr a înţeles.

— Cum ţi-ai dat seama?

— E aşa de şase săptămâni.

— E-n mintea ta, a spus Stahr. Ai fost la doctor?

Actorul a aprobat din cap.

— Am încercat totul. Chiar şi... într-o zi m-am dus, de

disperare... m-am dus la Claris. Dar fără niciun folos. Sunt distrus.

Stahr a simţit o tentaţie diabolică să îi spună să se ducă să discute despre asta cu Brady. Brady se ocupa de toate problemele de relaţii publice. Sau aici era vorba de relaţii private. S-a întors pentru o clipă cu spatele, şi-a redobândit controlul asupra mimicii sale şi s-a întors la loc.

— Am fost la Pat Brady, a spus vedeta, ca şi cum i-ar fi ghicit gândurile. Mi-a dat o grămadă de sfaturi ipocrite şi le-am încercat pe toate, dar nimic n-a mers. Stau faţă în faţă cu Esther la cină şi mi-e ruşine s-o privesc. Ea a fost înţelegătoare, dar mie mi-e ruşine. Mi-e ruşine de dimineaţa până seara. Mă gândesc că *Rainy Day* a adunat 25 000 de dolari în Des Moines şi a depăşit orice record în St. Louis şi a făcut 27 000 în Kansas City. Am teancuri de scrisori de la fani, dar iată că seara mi-e teamă să mă duc acasă, mi-e teamă să mă duc la culcare.

Stahr începea să se simtă uşor agresat. Atunci când actorul intrase în birou, Stahr intenţionase să-l invite la o petrecere, dar acum nu părea deloc potrivit. La ce i-ar fi trebuit petrecere, cu povara asta pe cap. Şi-l imagina bântuind de la un oaspete la altul, cu un cocteil în mână, în timp ce veniturile lui cresc cu 28 000 de dolari.

— Aşa că am venit la tine, Monroe. Nu ştiu să fi existat o situaţie pe care tu să n-o poţi soluţiona. Mi-am spus în sinea mea că trebuie să-l întreb pe Monroe, chiar şi dacă mă sfătuieşte să mă sinucid.

De pe biroul lui Stahr s-a auzit interfonul – acesta a apăsat pe buton şi a auzit vocea domnişoarei Doolan.

— Cinci minute, domnule Stahr.

— Îmi pare rău, a spus Stahr, mai am nevoie de câteva minute.

— Cinci sute de fete au defilat de la liceu până la mine acasă, a spus actorul posomorât. Iar eu am stat în spatele perdelelor şi le-am privit. N-am fost în stare să ies.

— Stai jos, a spus Stahr. O să ne facem timp atât cât e nevoie şi o să discutăm despre toate astea.

În anticameră, doi membri ai grupului pentru conferinţă aşteptaseră deja zece minute – Wylie White şi Rose Meloney. Cea din urmă era o blondă micuţă şi uscăţivă de cincizeci de ani, despre care puteai auzi cele cincizeci de opinii aferente ale Hollywoodului – „o tâmpită sentimentală”, „cel mai bun scenarist de construcţie din Hollywood”, „o veterană”, „scenarista aia bătrână”, „cea mai deşteaptă femeie de la studiouri”, „cea mai isteaţă plagiatoare din domeniu” şi, desigur, pe deasupra, nimfomană, virgină, uşuratică, lesbiană şi

soţie credincioasă. Fără să fie fată bătrână, era, ca majoritatea femeilor de succes, cumva bătrânicioasă. Avea ulcer şi salariul ei anual depăşea 100 000 de dolari. S-ar fi putut scrie un tratat complex pe tema dacă „îi merita”, dacă merita mai mult sau nimic. Valoarea ei consta în calităţi cât se poate de banale, cum ar fi simplul fapt că era femeie şi era adaptabilă, rapidă şi de încredere, „ştia jocul” şi nu era egoistă. Fusese o foarte bună prietenă a Minnei şi, după un anumit număr de ani, Stahr reuşise să-şi înăbuşe ceea ce era o repulsie fizică violentă.

Ea şi cu Wylie aşteptau în tăcere – din când în când îi adresau câte o remarcă domnişoarei Doolan. La fiecare câteva minute, Rienmund, revizorul, striga din biroul său, acolo unde aşteptau el şi regizorul Broaca. După zece minute, Stahr a sunat şi domnişoara Doolan i-a chemat pe Rienmund şi Broaca; chiar atunci, Stahr şi actorul au ieşit din biroul lui Stahr, care îl ţinea pe bărbat de braţ. Acum era atât de montat, încât atunci când Wylie White l-a întrebat ce mai face, a deschis gura şi a început să-i povestească pe loc.

— Ah, am avut o perioadă groaznică.

Însă Stahr l-a întrerupt.

— Nu-i adevărat. Acum du-te şi joacă rolul aşa cum ţi-am spus.

— Mulţumesc, Monroe.

Rose Meloney a privit în urma lui, fără să spună nimic.

— Prinde careva muşte de la nasul lui? a întrebat ea.

Era o expresie pentru a fura scene.

— Îmi pare rău că v-am făcut să aşteptaţi, a spus Stahr. Intraţi.

Episodul 9

Era deja amiază şi participanţii la conferinţă aveau dreptul la fix o oră din timpul lui Stahr. Nu mai puţin, căci o astfel de conferinţă putea fi întreruptă doar de un regizor care era împiedicat să filmeze; rareori dura mult mai mult, deoarece la fiecare opt zile compania trebuia să difuzeze o producţie la fel de complexă şi de costisitoare ca *Miracolul* lui Reinhardt.

Uneori, mai rar decât în urmă cu cinci ani, Stahr lucra toată noaptea la un singur film. Dar după o asemenea orgie se simţea rău zile în şir. Dacă putea să se ocupe de fiecare problemă în parte, după fiecare schimbare se vedea o certă renaştere de vitalitate. Şi, asemenea acelora care se pot trezi la orice oră doresc, Stahr îşi reglase ceasul psihologic să măsoare o oră.

Pe lângă scenarişti, grupul îi mai includea pe Rienmund, unul dintre cei mai dotaţi revizori, şi pe John Broaca, regizorul filmului.

Broaca era, la suprafaţă, un inginer – mare şi lipsit de nervi, popular şi cu o hotărâre calmă. Era un ignorant şi Stahr îl prinsese adesea făcând aceleaşi scene de nenumărate ori la rând – o scenă despre o fată bogată apărea în toate filmele lui, cu aceeaşi acţiune, aceeaşi mâncare de peşte. O grămadă de dulăi intrau în cameră şi săreau în jurul fetei. Mai târziu, fata se ducea la un grajd şi plesnea un cal peste coapse. Probabil că explicaţia nu era freudiană; mai degrabă, într-un moment monoton al adolescenţei privise printr-un gard şi văzuse o fată minunată cu câini şi cai. Se întipărise pentru totdeauna în creierul lui, ca marcă înregistrată a strălucirii.

Rienmund era un tânăr oportunist destul de arătos, cu o educaţie bunicică. Iniţial un bărbat de un anumit caracter, fusese împins, zi de zi, prin prisma poziţiei lui anormale, înspre modalităţi ocolite de gândire şi acţiune. Acum era un om rău, cum sunt adesea oamenii. La treizeci de ani, nu avea niciuna dintre virtuţile pe care atât americanii nativi, cât şi evreii sunt învăţaţi să le considere admirabile. Dar îşi făcea filmele la timp şi, prin faptul că manifesta o fixaţie aproape homosexuală faţă de Stahr, părea să atenueze obişnuita acuitate a acestuia din urmă. Lui Stahr îi plăcea de el – îl considera un om bun din mai multe puncte de vedere.

Wylie White, desigur, ar fi fost recunoscut în orice ţară ca un intelectual de rang secund. Era civilizat şi volubil, în acelaşi timp simplu şi cu mintea ascuţită, pe jumătate ameţit şi pe jumătate taciturn. Invidia lui faţă de Stahr se manifesta doar în străfulgerări neintenţionate şi era amestecată cu admiraţie şi chiar afecţiune.

— Data producţiei pentru filmul acesta este de sâmbătă în două săptămâni, a spus Stahr. Cred că în mare e în regulă – e mult mai bine acum.

Rienmund şi cei doi scenarişti au schimbat între ei priviri de felicitare.

— Cu excepţia unui lucru, a spus Stahr gânditor. Nu văd deloc de ce ar trebui produs şi am hotărât să îl dau la o parte.

A urmat un moment de tăcere uluită – apoi murmure de protest şi întrebări îndurerate.

— Nu e vina voastră, a spus Stahr. Mi s-a părut că e ceva în el care nu-şi are locul – asta e tot.

A ezitat, privind cu regret spre Rienmund.

— Mare păcat – era o piesă bună. Am plătit 50 000 pentru ea.

— Care e problema filmului, Monroe? a întrebat Broaca direct.

— Păi, nu cred că are rost să intrăm acum în ea, a spus Stahr.

Rienmund şi Wylie White se gândeau amândoi la efectul pe care îl avea asupra carierei lor. Rienmund îşi trecuse în cont două filme anul acesta – dar Wylie White avea nevoie de o apariţie pe generic ca să impulsioneze revenirea sa în cinematografie. Rose Meloney îl privea cu atenţie pe Stahr, ochii ei părând nişte mici cranii.

— N-ai putea să ne dai un indiciu? a întrebat Rienmund. E o lovitură destul de serioasă, Monroe.

— Pur şi simplu, n-aş băga-o pe Margaret Sullavan în el, a spus Stahr. Şi nici pe Colman. Nu i-aş sfătui să joace în el...

— Mai exact, Monroe, l-a implorat Wylie White. Ce nu ţi-a plăcut? Scenele? Dialogul? Umorul? Construcţia?

Stahr a luat scenariul de pe birou şi l-a lăsat să cadă, de parcă, fizic vorbind, ar fi fost prea greu de mânuit.

— Nu-mi plac oamenii, a spus el. Nu mi-ar plăcea să mă întâlnesc cu ei – dacă aş şti că sunt undeva, m-aş duce în altă parte.

Rienmund a zâmbit, dar în ochii lui se citea îngrijorarea.

— Ei, asta e o critică distrugătoare, a spus el. Eu credeam că oamenii sunt mai degrabă interesanţi.

— Şi eu la fel, a spus Broaca. Mi s-a părut că Em e foarte simpatică.

— Serios? a întrebat Stahr tăios. Mie de-abia dacă-mi

venea să cred că e vie. Şi când am ajuns la sfârşit am zis: „Aşa, şi?”.

— Trebuie să se poată face ceva, a spus Rienmund. Bineînţeles că ne pare rău pentru asta. Dar este structura asupra căreia ne-am înţeles...

— Dar nu şi povestea, a spus Stahr. V-am spus adesea că primul lucru pe care îl hotărăsc este *tipul* de poveste pe care îl vreau. Schimbăm oricare alt aspect, dar odată ce am stabilit povestea, trebuie să încercăm să mergem spre ea cu fiecare replică şi mişcare. Ăsta nu este tipul de poveste pe care îl vreau. Povestea pe care am cumpărat-o avea strălucire şi căldură – era o poveste fericită. Asta este plină de îndoială şi ezitare. Eroul şi eroina încetează să se mai iubească din cauza unor fleacuri – apoi încep să se iubească din nou datorită altor fleacuri. După prima secvenţă nici nu-ţi mai pasă dacă or să se mai vadă vreodată.

— Asta e greşeala mea, a spus Wylie brusc. Vezi, Monroe, nu cred că stenografele încă au aceeaşi admiraţie tâmpă faţă de şefii lor ca în 1929. Au fost satisfăcute – şi-au văzut şefii jubilând. Lumea s-a schimbat, asta e tot.

Stahr a privit spre el nerăbdător şi a dat scurt din cap.

— Nu despre asta discutăm acum, a spus el. Premisa poveştii e că fata are o admiraţie tâmpă faţă de şeful ei,

dacă aşa vrei tu să-i spui. Şi nu există nicio probă că el ar fi jubilat vreodată. Atunci când o faci pe ea să se îndoiască de el într-un mod sau altul, deja ai alt tip de poveste. Sau mai degrabă nu ai nimic. Oamenii aceştia sunt extrovertiţi – înţelege-mă bine – şi vreau să-i văd cât mai extrovertiţi posibil pe platou. Când o să vreau să fac o piesă de Eugene O'Neill o să cumpăr una.

Rose Meloney, care nu îşi luase nicio clipă privirea de la Stahr, ştia că de acum o să fie în regulă. Dacă ar fi vrut cu adevărat să abandoneze filmul, nu ar fi procedat aşa. Ea juca jocul acesta de mai mult timp decât toţi ceilalţi, cu excepţia lui Broaca, cu care avusese o aventură de trei zile în urmă cu douăzeci de ani.

Stahr s-a întors spre Rienmund.

— Ar fi trebuit să înţelegi din distribuţie, Rieny, ce fel de film voiam. Am început să însemnez replicile pe care Carroll şi MacMurray nu puteau să le spună şi m-am plictisit. Ţine minte pentru viitor – când comand o limuzină, vreau acel tip de maşină. Nici cea mai rapidă maşină de curse nu mă satisface. Acum... Stahr a privit în jur. Ce facem, continuăm? Acum, că v-am spus că nici măcar nu-mi place tipul de film care este acesta? Mergem mai departe? Avem două săptămâni. La sfârşitul acestei perioade o să-i pun pe Carroll şi pe MacMurray în asta sau în altceva – vi se pare că merită?

— Sigur, a spus Rienmund, eu cred că da. Îmi pare rău pentru treaba asta. Ar fi trebuit să-l previn pe Wylie. Credeam că are nişte idei bune.

— Monroe are dreptate, a spus Broaca direct. Şi eu am avut tot timpul senzaţia că ceva e greşit, dar nu reuşeam să-mi dau seama ce e.

Wylie şi Rose s-au uitat la el dispreţuitor şi au schimbat o privire.

— Voi, scenariştii, credeţi că puteţi să veniţi cu un nou elan? a întrebat Stahr, destul de amabil. Sau ar trebui să încerc cu alţii noi?

— Mi-ar plăcea să mai încerc o dată, a spus Wylie.

— Şi tu, Rose?

Rose a dat scurt din cap.

— Ce crezi despre fată? a întrebat Stahr.

— Păi – bineînţeles, eu sunt de partea ei.

— Mai bine ai lăsa-o baltă, a spus Stahr pe un ton de avertisment. Zece milioane de americani ar dezaproba-o pe fata aia, dacă ar apărea pe ecran. Avem o oră şi douăzeci şi cinci de minute pe ecran – dacă voi arătaţi o femeie care îi e necredincioasă unui bărbat o treime din acest timp, atunci lăsaţi impresia că e pe o treime curvă.

— E un procent mare? a întrebat Rose glumeţ.

Au râs cu toţii.

— Pentru mine da, a spus Stahr gânditor, chiar şi dacă

n-ar fi vorba de cenzură. Dacă vreţi să-i scrieţi pe frunte că e curvă, foarte bine, dar asta e altă poveste. Nu e povestea aceasta. Aceasta este o viitoare soţie şi mamă. Şi totuşi – *şi totuşi*...

A arătat cu creionul spre Wylie White.

— ...filmul are în el la fel de multă pasiune ca Oscarul ăsta de pe biroul meu.

— Ce naiba! a spus Wylie. Fata e plină de pasiune. Păi, se duce la...

— E destul de uşuratică, a spus Stahr, dar asta e tot. Există o scenă care e mai bună decât tot ce aţi croşetat voi şi pe aceea nu aţi băgat-o. Când ea încearcă să-şi omoare timpul schimbându-şi ceasul.

— Nu părea potrivită, s-a scuzat Wylie.

— Acum, a spus Stahr, eu am vreo cincizeci de idei. O s-o chem de domnişoara Doolan.

A apăsat pe buton.

— ...şi dacă e ceva ce nu înţelegeţi, spuneţi-mi...

Domnişoara Doolan s-a strecurat înăuntru aproape imperceptibil. Stahr a început, măsurând încăperea cu pas iute. În primul rând, voia să le spună ce fel de fată e ea – ce fel de fată voia el să fie. Era o fată perfectă, cu câteva mici defecte, ca în scenariu, dar o fată perfectă nu pentru că publicul o voia astfel, ci pentru că acesta era tipul de fată pe care el, Stahr, voia să-l vadă în genul

acesta de film. Era clar? Nu era un personaj de rutină. Ea reprezenta sănătatea, vitalitatea, ambiţia şi dragostea. Singurul lucru care dădea importanţă scenariului era situaţia în care se găsea fata. Ea devenea bântuită de un secret care afecta foarte multe vieţi. Exista o cale dreaptă şi o cale greşită – la început nu era clar care e una şi care e cealaltă, dar atunci când devenea clar, ea alegea imediat. Aşa era acest tip de poveste – zveltă, curată şi strălucitoare. Fără îndoială.

— Ea nu a auzit niciodată expresia probleme de muncă, a spus Stahr cu un oftat. E posibil să trăiască în 1929. Este clar ce fel de fată vreau?

— Foarte clar, Monroe.

— Acum, în legătură cu ce face ea, a spus Stahr. Tot timpul, în fiecare moment în care e pe ecran, sub ochii noştri, ea vrea să se culce cu Ken Willard. E clar, Wylie?

— Extrem de clar.

— Orice face ea, e ca să se culce cu Ken Willard. Dacă merge pe stradă, atunci merge ca să se culce cu Ken Willard, dacă mănâncă, e ca să aibă putere să se culce cu Ken Willard. *Dar* în niciun moment să nu lăsaţi impresia că ea s-ar gândi măcar să se culce cu Ken Willard, dacă legătura lor nu e oficializată. Mi-e ruşine să vă spun lucrurile acestea de grădiniţă, dar cumva ele s-au pierdut din poveste.

Stahr a deschis scenariul şi a început să îl revizuiască pagină cu pagină. Notiţele domnişoarei Doolan aveau să fie tipărite în cinci exemplare şi înmânate tuturor, dar Rose Meloney îşi luase propriile note. Broaca şi-a dus mâna la ochii pe jumătate închişi – îşi amintea de vremurile când „un regizor însemna ceva aici”, când scenariştii erau comici sau reporteri tineri, pasionaţi şi ruşinoşi, îmbibaţi cu whisky – un regizor era totul pe vremea aceea. Niciun supervizor – niciun Stahr.

Broaca a tresărit, complet treaz, atunci când şi-a auzit numele.

— Ar fi frumos, John, dacă ai putea să-l pui pe băiat pe un acoperiş înclinat, să-l laşi să se plimbe pe acolo şi să stai cu camera pe el. Ai putea obţine o senzaţie frumoasă – nu pericol, nu suspans, nicio sugestie de niciun fel – un băiat care se plimbă pe acoperiş dimineaţa.

Broaca s-a străduit să redevină prezent.

— Bine, a spus el. Doar un element de risc.

— Nu neapărat, a spus Stahr. Băiatul nu e pe punctul de a cădea de pe acoperiş. Treci cu el în următoarea scenă.

— Prin fereastră, a sugerat Rose Meloney. Ar putea sări pe fereastra surorii sale.

— E o tranziţie bună, a spus Stahr. Direct în scena

jurnalului.

Broaca era acum complet treaz.

— O să-l filmez de jos, a spus el. Doar un cadru fix, de la o anumită distanţă – îl las să se îndepărteze de cameră. Nu îl urmez. Îl iau într-un cadru apropiat şi îl las să se îndepărteze din nou. Nici nu îi dau atenţie lui, ci doar contrastului cu acoperişul şi cerul întreg.

Lui Broaca îi plăcea cadrul – era un cadru artistic pe care acum nu îl mai întâlneai la tot pasul. Ar putea folosi o macara – până la urmă, ar fi mai ieftin decât să construiască acoperişul pe pământ, cu un cer procesat. Asta era una din chestiile lui Stahr – singura limită era cerul propriu-zis. Lucrase prea mult cu evrei ca să creadă legendele că sunt zgârciţi.

— În a treia secvenţă pune-l să-l lovească pe preot, a spus Stahr.

— Ce! a strigat Wylie. Şi să ni-i punem în cap pe catolici?

— Am vorbit cu Joe Breen. Preoţii au fost loviţi. Nu o să se reflecte asupra lor.

Vocea lui liniştită continuă să vorbească – se opri brusc atunci când domnişoara Doolan se uită rapid spre ceas.

— E prea mult de făcut până luni? l-a întrebat el pe Wylie.

Wylie a privit spre Rose şi ea s-a uitat înapoi spre el, dar nici măcar nu s-a deranjat să dea din cap. El a văzut cum weekendul lor era dat peste cap, dar acum era un alt bărbat decât atunci când intrase în birou. Când eşti plătit cu 1 500 de dolari pe săptămână, munca neprevăzută e un lucru de la care nu te dai înapoi, cu atât mai puţin când filmul tău e ameninţat. Wylie eşuase ca scenarist independent din cauză că nu îi păsa, dar aici era Stahr căruia să îi pese pentru ei toţi. Efectul nu urma să treacă nici când avea să iasă din birou – şi nici oriunde altundeva în perimetrul studiourilor. Simţea o mare hotărâre. Amestecul de bun-simţ, sensibilitate înţeleaptă, ingenuitate teatrală şi o anumită concepţie pe jumătate naivă asupra binelui comun pe care Stahr tocmai îl enunţase cu voce tare îl inspira să-şi facă partea lui, să îşi ducă blocul de piatră la locul lui, chiar dacă efortul era condamnat dinainte, iar rezultatul – monoton ca o piramidă.

Rose Meloney privea pe fereastră şirul de oameni care se îndrepta spre cantină. Ea urma să îşi ia prânzul în biroul ei şi să croşeteze puţin, dacă tot avea ocazia. La unu şi un sfert venea bărbatul cu parfumul franţuzesc trecut ilegal peste graniţa mexicană. Nu comitea un păcat – era ca şi cu prohibiţia.

Broaca se uita cum se gudură Rienmund pe lângă

Stahr. Simţea că Rienmund avea să avanseze – dar nu încă. Primea 750 pe săptămână pentru autoritatea lui parţială asupra regizorilor, scenariştilor şi vedetelor care câştigau mult mai mult. Purta pantofi englezeşti ieftini, pe care şi-i cumpărase de lângă Beverly Wilshire, iar Broaca spera că îl rod, dar în curând avea să-şi comande pantofii la Peal şi să renunţe la pălăriuţa lui verde de munte, cu pană. Broaca era cu ani de zile în faţa lui. Avea un palmares bun în acest război, dar nu se mai simţise niciodată cu adevărat el însuşi după ce îi permisese lui Ike Franklin să îl plesnească peste faţă.

În încăpere era fum şi, în spatele acestuia, în spatele biroului său mare, Stahr se retrăgea tot mai mult, cât mai politicos posibil, încă ascultând ce zice Rienmund, apoi domnişoara Doolan. Conferinţa se terminase.

— Am vreun mesaj?

— A sunat domnul Robinson, a spus domnişoara Doolan, în timp ce Stahr pornea spre cantină. Una dintre femei i-a spus cum o cheamă, dar a uitat – crede că era Smith sau Brown sau Jones.

— Asta e foarte util.

— Şi îşi aminteşte că a spus că tocmai s-a mutat în Los Angeles.

— Eu îmi amintesc că avea o curea argintie, a spus

Stahr, cu stele decupate în ea.

— Încă încerc să aflu mai multe despre Pete Zavras. Am vorbit cu soţia lui.

— Ce-a spus?

— O, au avut o perioadă groaznică – şi-au pierdut casa... ea a fost bolnavă...

— Nu se poate face nimic în problema cu ochii?

— Ea nu părea să ştie nimic despre starea ochilor lui. Nici măcar nu ştia că orbeşte.

— Ciudat.

Stahr s-a gândit la asta în drum spre cantină, dar era la fel de nedumerit ca şi în problema actorului de dimineaţă. Problemele de sănătate ale oamenilor nu păreau să intre în preocupările lui – nu se gândea deloc nici la propria sănătate. Pe aleea din spatele cantinei, s-a dat la o parte în timp ce un camion plin cu fete în costume vii în stil Regency se apropia dinspre terenurile din spate. Rochiile fluturau în vânt, iar feţele tinere, sulemenite, l-au privit curios şi i-au zâmbit, în timp ce treceau mai departe.

Episodul 10

Zece bărbaţi şi oaspetele lor, prinţul Agge, luau masa în salonul privat de la cantina studioului. Erau tipii cu banii – ei erau stăpânii şi, atunci când nu aveau oaspeţi,

mâncau într-o linişte scrâşnită, uneori punând întrebări despre soţiile şi copiii celorlalţi, alteori descărcându-şi un gând obsesiv de pe suprafaţa conştiinţei lor. Opt dintre cei zece erau evrei – cinci din zece născuţi în străinătate, inclusiv un grec şi un englez – şi toţi se ştiau de mult timp: exista o ierarhie în grup, de la bătrânul Marcus până jos, la bătrânul Leanbaum, care cumpărase cel mai norocos pachet de acţiuni din domeniu şi căruia nu i se permitea niciodată să cheltuie mai mult de un milion de dolari pe producţie.

Bătrânul Marcus funcţiona cu o tenacitate neliniştitoare. Un instinct imposibil de atrofiat îl avertiza asupra pericolului, asupra coalizărilor împotriva lui – nu era niciodată mai periculos decât atunci când ceilalţi îl considerau încolţit. Faţa sa cenuşie dobândise o asemenea imobilitate, încât până şi cei care erau obişnuiţi să observe reflexul din colţul interior al ochiului său nu mai puteau să-l vadă – natura făcuse ca acolo să crească un mic fir de păr alb care să-l mascheze; armura lui era completă.

Aşa cum Marcus era cel mai bătrân, Stahr era cel mai tânăr – nu cu mulţi ani la acest moment, deşi prima oară stătuse la masă cu majoritatea acestor bărbaţi pe când era un copil-minune de douăzeci şi doi de ani. Atunci, mai mult decât acum, fusese un tip cu bani printre alţi

tipi cu bani. Atunci era capabil să calculeze costurile în minte, cu o viteză şi precizie care îi uluia – pentru că ei nu erau vrăjitori şi nici măcar experţi în această privinţă, în ciuda opiniei populare despre evrei şi finanţe. Cei mai mulţi dintre ei îşi datorau succesul unor calităţi diferite şi incompatibile. Dar într-un grup tradiţia îi susţine pe cei mai puţin competenţi, iar ei erau mulţumiţi să privească auditurile sublimate ale lui Stahr şi simţeau un fel de exuberanţă, ca şi cum le-ar fi făcut ei înşişi, ca microbiştii la un meci de fotbal.

După cum se va vedea imediat, Stahr lăsase în urmă acest talent anume al său, deşi el nu dispăruse.

Prinţul Agge stătea între Stahr şi Mort Flieshacker, avocatul companiei, şi vizavi de Joe Popolous, proprietarul de cinematografe. Era agresiv cu evreii într-o manieră vagă şi generală, de care încerca să se vindece. Fiind un om turbulent, care îşi făcuse stagiul în Legiunea Străină, credea că evreii ţin prea mult la propria lor piele. Dar era dispus să recunoască faptul că puteau fi diferiţi în America, în circumstanţe distincte, şi fără îndoială că îl considera pe Stahr un bărbat adevărat, în toate sensurile cuvântului. În rest – credea că majoritatea oamenilor de afaceri sunt plicticoşi – ca trimitere finală recurgea întotdeauna la sângele Bernadottei din vinele lui.

Tatăl meu – o să-i spun domnul Brady, aşa cum i-a spus şi prinţul Agge, când mi-a povestit despre acest prânz – era îngrijorat în legătură cu un film şi, atunci când Leanbaum a plecat mai devreme, a venit şi i-a luat locul.

— Ce mai e cu filmul despre America de Sud, Monroe? a întrebat el.

Prinţul Agge a observat atenţia îndreptată pe furiş spre ei, la fel de distinctă ca şi cum zece perechi de gene ar fi fluturat toate deodată. Apoi, din nou, tăcere.

— Mergem înainte, a spus Stahr.

— Cu acelaşi buget? a întrebat Brady.

Stahr a dat din cap că da.

— Este supradimensionat, a spus Brady. Nu va exista niciun miracol în vremurile astea grele – niciun *Îngerii iadului* sau *Ben-Hur*, să arunci cu banii şi să-i primeşti înapoi.

Probabil că atacul fusese planificat, pentru că Popolous, grecul, a preluat chestiunea cu un soi de dublu limbaj, care prinţului Agge îi amintea de Mike Van Dyke, cu excepţia faptului că încerca şi chiar reuşea să fie coerent, şi nu debusolant.

— Nu e adaptabil, Monroe, asa cum noi dorim să ne adaptăm la aţeste vremuri în schimbare. Ţeea ţe s-ar putea face când noi cântăm aria prosperităţii este greu

de gândit acum.

— Ce credeţi, domnule Marcus? a întrebat Stahr.

Toate privirile au urmat-o pe a lui, înspre capătul mesei, dar, ca şi cum ar fi fost prevenit, domnul Marcus îi făcuse deja semn chelnerului personal din spatele său că vrea să se ridice şi chiar în acest moment era pe jumătate aplecat, în braţele chelnerului. I-a privit cu o asemenea neajutorare, încât ţi-ar fi fost greu să-ţi dai seama că uneori mergea seara să danseze cu fata lui canadiancă.

— Monroe este geniul nostru în producţie, a spus el. Contez pe Monroe şi mă bazez foarte mult pe el. Eu însumi nu am văzut inundaţia.

A urmat un moment de tăcere, în timp ce el părăsea încăperea.

— Nu mai există încasări de două milioane de dolari în toată ţara, a spus Brady.

— Nu mai, a aprobat Popolous. Chiar şi cum dacă ai putea să-i iei de cap şi să-i împingi înăuntru, nu mai.

— Probabil că nu, a fost de acord Stahr.

S-a oprit, ca pentru a se asigura că toţi îl ascultă.

— Cred că putem conta pe un milion şi un sfert din marile oraşe. Probabil un milion şi jumătate cu totul. Şi un sfert de milion în străinătate.

Din nou a urmat tăcere – de data aceasta uimită,

puţin confuză. Stahr l-a rugat pe chelner, peste umăr, să i se facă legătura telefonică cu biroul lui.

— Dar bugetul tău? a spus Flieshacker. Bugetul tău este de un milion şapte sute cincizeci, înţeleg. Şi aşteptările tale ajung doar la atât, fără profit.

— Nu astea sunt aşteptările mele, a spus Stahr. Nu suntem siguri de mai mult de un milion şi jumătate.

Încăperea devenise atât de nemişcată, încât prinţul Agge putea auzi cum o bucată mare de scrum dintr-un trabuc se desprindea şi plutea prin aer. Flieshacker a dat să spună ceva, cu faţa încremenită de uimire, dar lui Stahr i se întinsese peste umăr un telefon.

— Biroul dumneavoastră, domnule Stahr.

— A, da – ei, bună, domnişoară Doolan. Mi-am dat seama care e problema cu Zavras. E unul din zvonurile alea nenorocite – aş putea paria pe asta… A, deci aşa. Bun… Bun. Acum iată ce trebuie să faci – trimite-l după-amiaza asta la oculistul meu, doctorul John Kennedy, şi spune-i să ceară un raport şi să îl fotocopieze – înţelegi.

Apoi a închis – s-a întors cu o urmă de pasiune spre masa cea mare.

— A auzit cumva vreunul dintre voi o poveste cum că Pete Zavras orbeşte?

Câţiva au clătinat afirmativ din cap. Dar majoritatea dintre cei prezenţi aşteptau încordaţi şi cu respiraţia

tăiată să vadă dacă Stahr greşise sau nu cifrele cu un minut în urmă.

— E o mare prostie. El spune că nu a fost niciodată la oculist – nu a ştiut niciodată de ce i-au întors spatele studiourile, a spus Stahr. Cineva nu îl place sau cineva a vorbit prea mult, iar el nu mai lucrează de un an.

S-a auzit un murmur convenţional de simpatie. Stahr a semnat cecul şi s-a prefăcut că dă să se ridice.

— Scuză-mă, Monroe, a spus Flieshacker insistent, în timp ce Brady şi Popolous se uitau, eu sunt destul de nou aici şi poate că nu reuşesc să înţeleg ce se spune şi ce se dă de înţeles.

Vorbea repede, dar venele de pe fruntea sa se umflau cu mândrie la cuvintele mari gen Universitatea din New York.

— Am înţeles bine, te aştepţi să încasezi cu un sfert de milion mai puţin decât bugetul tău?

— E un film de calitate, a spus Stahr cu o inocenţă prefăcută.

Acum îşi dăduseră seama toţi, dar mai aveau încă senzaţia că undeva e o şmecherie. Stahr chiar credea că filmul o să scoată bani. Niciun om întreg la minte...

— Timp de doi ani am evitat riscurile, a spus Stahr. E timpul să facem un film care să piardă nişte bani. Treceţi-l la capitolul reputaţie – asta o să ne aducă noi

clienţi.

Unii dintre ei încă mai credeau că Stahr voia să spună că o să aibă succes, şi încă unul deosebit, dar el nu le-a lăsat nicio îndoială.

— O să piardă bani, a spus el în timp ce se ridica în picioare, cu mandibula scoasă doar puţin în faţă şi ochii strălucind veseli. Va fi un miracol şi mai mare decât *Îngerii iadului* dacă va ieşi pe zero. Dar avem o anumită datorie faţă de public, după cum spune Pat Brady la dineurile Academiei. Pentru programul de producţie este un lucru bun să mai strecori câte un film care pierde bani.

A dat din cap către prinţul Agge. În timp ce îşi făcea rapid plecăciunile, acesta încerca să surprindă cu o ultimă privire efectul general a ceea ce spusese Stahr, dar nu îşi putea da seama de nimic. Ochii, nu neapărat abătuţi, ci mai degrabă fixaţi spre o distanţă nedefinită pe deasupra mesei, clipeau acum rapid cu toţii, dar în încăpere nu se auzea nicio şoaptă.

Ieşind din salonul privat, au trecut printr-un colţ al cantinei propriu-zise. Prinţul Agge a studiat-o lacom. Era veselă, cu ţigani, cetăţeni şi soldaţi cu perciuni şi haine brodate de pe vremea Primului Imperiu. De la o oarecare distanţă, păreau oameni care trăiseră şi se

manifestaseră cu o sută de ani în urmă, iar Agge s-a întrebat cum ar arăta el şi oamenii timpului său ca dubluri într-un viitor film de epocă.

Apoi l-a văzut pe Abraham Lincoln şi întreaga sa dispoziţie s-a schimbat brusc. Fusese educat în zorii socialismului scandinav, în care biografia lui Nikolai[13] era foarte citită. I se spusese că Lincoln era un mare om, pe care ar trebui să-l admire, dar în schimb el îl urâse, pentru că îi fusese impus. Dar acum, văzându-l cum stă acolo, picior peste picior, cu faţa lui amabilă concentrată asupra unei mese de patruzeci de cenţi, inclusiv desert, înfăşurat în şalul său ca şi cum ar fi vrut să se protejeze de aerul condiţionat – acum, prinţul Agge, care în sfârşit era în America, se holba ca un turist la mumia lui Lenin de la Kremlin. Deci ăsta era Lincoln. Stahr se depărtase deja de el şi s-a întors ca să-l aştepte – dar Agge continua să se holbeze.

— Deci aşa, s-a gândit el, trebuiau să fie toţi.

Lincoln a ridicat brusc o plăcintă triunghiulară şi şi-a îndesat-o în gură. Puţin speriat, prinţul Agge s-a grăbit să i se alăture lui Stahr.

— Sper că aţi găsit ceea ce vă doreaţi, a spus Stahr,

---

[13] Nikolai Ivanovici Buharin (1888-1938), revoluţionar şi teoretician bolşevic, arestat în 1937 din ordinul lui Stalin şi executat câteva luni mai târziu.

simţind că îl neglijase. Peste jumătate de oră avem nişte previzionări şi apoi vă puteţi duce pe cât de multe platouri doriţi.

— Aş prefera să rămân cu dumneavoastră, a spus prinţul Agge.

— Să văd ce am eu în program, a spus Stahr. Atunci o să continuăm împreună.

Era consulul japonez, în legătură cu difuzarea unei poveşti de spionaj care ar fi putut să ofenseze sensibilităţile naţionale ale Japoniei. Erau apelurile telefonice şi telegramele. Erau alte informaţii de la Robby.

— Acum îşi aminteşte că numele femeii era Smith, a spus domnişoara Doolan. A întrebat-o dacă vrea să vină la studiouri să îşi ia nişte pantofi uscaţi şi ea a refuzat – deci nu ne poate da în judecată.

— Destul de slab pentru o anamneză totală – „Smith”. E de mare ajutor.

A reflectat un moment.

— Cere de la compania de telefonie o listă cu toţi Smith care şi-au pus telefon aici luna trecută. Sună-i pe toţi.

— Bine.

Pentru Episodul 11

— Ce faci, Monroe? a spus Red Ridingwood. Mă bucur că ai venit pe-aici.

Stahr a trecut pe lângă el, traversând scena mare înspre nişte decoruri care aveau să fie folosite a doua zi. Regizorul Ridingwood l-a urmat, dându-şi brusc seama că Stahr era cu un pas sau doi în faţa sa. Recunoştea semnele neplăcerii – propria lui profesiune era, în mare, să „creeze" situaţii mimetice. Nu ştia care e problema, dar era un regizor de top şi nu se simţea alarmat. Goldwyn intervenise o dată peste el, iar Ridingwood îl adusese pe Goldwyn în situaţia de a încerca să joace un rol în faţa a cincizeci de actori, cu rezultatul pe care îl anticipase. Autoritatea lui fusese restabilită.

Stahr a ajuns la decoruri şi a început să le privească fix.

— Nu merge, a spus Ridingwood. Nu mă interesează cum pui luminile...

— De ce m-ai chemat pentru asta? a întrebat Stahr, stând aproape de el. De ce nu te-ai dus la Art?

— Nu ţi-am cerut să vii aici, Monroe.

— Voiai să fii propriul tău supervizor.

— Îmi pare rău, Monroe, a spus Ridingwood răbdător. Dar eu nu ţi-am cerut să vii aici.

Stahr s-a întors brusc şi a luat-o înapoi, spre camera de filmare. Ochii şi gurile căscate ale unui grup de vizitatori s-au desprins imediat de eroina filmului, l-au studiat pe Stahr şi apoi s-au întors din nou, absente, la eroină. Erau membri ai unei organizaţii de caritate catolice. Văzuseră cum este purtată ostia în procesiune, dar ce se întâmpla acum era un vis întrupat.

Stahr s-a oprit lângă scaunul actriţei. Aceasta purta o rochie decoltată, care îi lăsa la vedere eczema strălucitoare a pieptului şi spatelui. Înaintea fiecărei duble, suprafaţa pătată era tencuită cu un emolient, care după dublă era imediat îndepărtat. Părul ei avea culoarea şi vâscozitatea sângelui uscat, dar în ochii ei era o strălucire cu adevărat fotogenică.

Înainte ca Stahr să apuce să vorbească, a auzit o voce săritoare din spatele său:

— E strâlucitoare. Absolut strâlucitoare.

Era un asistent de regie, iar intenţia era aceea a unui compliment delicat. Actriţa era complimentată, în aşa fel încât să nu fie nevoită să îşi solicite biata ei piele pentru a se apleca şi a asculta. Stahr era complimentat pentru că o avea sub contract. Ridingwood era complimentat vag.

— Totul e în ordine? a întrebat Stahr amabil.

— A, e bine, a aprobat ea, cu excepţia acestor

jurnalişti nenorociţi.

Stahr i-a făcut blând cu ochiul.

— O să-i ţinem la distanţă, a spus el.

Numele ei devenise în prezent sinonim cu termenul „curvă”. Probabil că preluase modelul uneia din reginele din benzile desenate cu Tarzan, care domneşte misterios peste un popor de negri. Îi considera pe toţi ceilalţi negri. Era un rău necesar, împrumutat pentru un singur film.

Ridingwood s-a îndreptat împreună cu Stahr înspre uşa platoului.

— Totul e în regulă, a spus regizorul. E în forma ei maximă.

Ieşiseră din câmpul ei auditiv şi Stahr s-a oprit brusc şi l-a privit pe Red cu ochi aprinşi.

— Ai filmat mizerii, a spus el. Ştii de ce îmi aminteşte la previzionări – de o sclifosită.

— Încerc să obţin un joc cât mai bun...

— Vino cu mine, i-a spus Stahr abrupt.

— Cu tine? Să le spun să se odihnească?

— Lasă lucrurile aşa cum sunt, a spus Stahr, împingând uşa antifonată.

Maşina lui şi şoferul aşteptau afară. În cele mai multe zile, minutele erau preţioase.

— Urcă în maşină, a spus Stahr.

Red ştia deja că e ceva serios. Chiar şi-a dat seama,

imediat, care era problema. Cu ajutorul limbii ei reci şi ascuţite, fata preluase poziţia dominantă faţă de el din prima zi. El era un om care iubea liniştea şi o lăsase să-şi joace rolul calm, mai degrabă decât să facă scandal.

Stahr i-a întrerupt gândurile.

— Nu o poţi stăpâni, a spus el. Ţi-am spus ce vreau. O vreau *rea* – şi ea apare plictisită. Mă tem că va trebui să anulăm, Red.

— Filmul?

— Nu. Îl aduc pe Harley.

— Bine, Monroe.

— Îmi pare rău, Red. Încercăm altceva cu altă ocazie.

Maşina s-a oprit în faţa biroului lui Stahr.

— Să termin dubla asta? a spus Red.

— Se lucrează chiar acum, a spus Stahr posomorât. E Harley acolo.

— Ce naiba...

— A venit când plecam noi. L-am pus să citească scenariul noaptea trecută.

— Uite ce e, Monroe...

— E ziua mea aglomerată, Red, a spus Stahr laconic. Ţi-ai pierdut creditul de acum trei zile.

Era un dezastru, se gândea Ridingwood. Însemna că următorul film trebuia să-l facă, indiferent dacă îi plăcea sau nu. Însemna o uşoară, o foarte uşoară retrogradare –

însemna, probabil, că nu putea să se însoare a treia oară chiar acum, aşa cum plănuise. Nu avea nici măcar satisfacţia de a putea crea un scandal din cauza asta – dacă nu erai de acord cu Stahr, era mai bine să nu te lauzi cu asta. Stahr era acel mare client al lumii sale care avea întotdeauna – aproape întotdeauna dreptate.

— Şi haina mea? a întrebat Ridingwood brusc. Am lăsat-o pe un scaun, pe platou.

— Ştiu, a spus Stahr. Uite-o.

Se străduia atât de mult să fie înţelegător faţă de căderea lui Ridingwood, încât uitase că o ţinea în mână.

Episodul 11

„Camera de proiecţie a domnului Stahr” era un cinematograf în miniatură, cu patru rânduri de fotolii foarte moi. În faţa primului rând era un şir de mese lungi cu veioze, sonerii şi telefoane. Lângă perete era o pianină, rămasă acolo din primele zile ale filmului sonor. Încăperea fusese redecorată şi retapiţată doar cu un an în urmă, dar era din nou zdrenţuită din cauza uzurii şi a programelor prelungite.

Aici venea Stahr la două şi jumătate şi încă o dată la şase şi jumătate, ca să vadă peliculele filmate în timpul zilei. Aceste ocazii erau adesea de o tensiune sălbatică – avea de-a face cu *faits accomplis* – rezultatul net a luni

de achiziţii, planificare, scenarizare şi rescenarizare, distribuţie, construcţie, iluminat, repetiţii şi filmare – de asemenea, fructul unor intuiţii strălucite sau al soluţiilor disperate, al letargiei, intrigilor şi transpiraţiei. La acest moment, complicatele manevre erau puse în scenă şi lăsate în suspensie – aceastea erau relatări din prima linie.

Alături de Stahr erau prezenţi reprezentanţii departamentelor tehnice, împreună cu supervizorii şi responsabilii pentru filmele respective. Regizorii nu apăreau la aceste prezentări – oficial, din cauză că munca lor era considerată terminată – dar de fapt din cauză că, pe măsură ce banii se scurgeau odată cu bobinele argintii, criticile deveneau tot mai nereţinute. Îşi creaseră o artă delicată din a se ţine la distanţă.

Personalul se adunase deja. Stahr a intrat şi s-a aşezat rapid, iar murmurul conversaţiei s-a stins. În timp ce se lăsa pe spătarul fotoliului şi îşi ridica genunchiul său slab la piept, luminile din încăpere s-au diminuat. Pe rândul din spate s-a văzut flacăra unui chibrit – apoi linişte.

Pe ecran, un grup de canadieni francezi urcau cu canoele pragurile unui râu. Scena fusese filmată într-un rezervor al studioului şi, la sfârşitul fiecărei duble, după ce se auzea cum vocea regizorului spune „Taie”, actorii

de pe ecran se relaxau, îşi ştergeau frunţile şi uneori râdeau în hohote – apa din rezervor se oprea şi iluzia înceta. Stahr nu a făcut niciun comentariu, în afara alegerii unei duble din fiecare set şi a remarcii că „merge bine”.

Următoarea scenă, tot la praguri, necesita dialog între fata canadiancă (Claudette Colbert) şi negustorul de blănuri francez (Ronald Colman), în timp ce ea privea în jos spre el, dintr-o canoe. După câteva ture de rolă, Stahr a vorbit brusc:

— Rezervorul a fost demontat?

— Da, domnule.

— Monroe – aveau nevoie de el pentru...

Stahr a intervenit peremptoriu:

— Montaţi-l din nou rapid. Să mai tragem o dată dubla a doua.

Imediat au fost aprinse luminile. Unul dintre responsabilii de echipă s-a ridicat de pe fotoliul său şi a venit în faţa lui Stahr.

— O scenă jucată minunat aruncată la gunoi, a spus Stahr cu o furie reţinută. Nu era centrată. Camera era aşezată în aşa fel încât să prindă frumosul creştet al capului Claudettei, tot timpul cât ea a vorbit. Şi noi exact asta vrem, nu? Exact asta se duc oamenii să vadă – creştetul capului unei fete frumoase. Spune-i lui Tim că

ar fi putut-o scuti de efort folosind dublura ei.

Luminile s-au stins din nou. Responsabilul de echipă s-a aşezat pe vine lângă fotoliul lui Stahr, ca să nu-i blocheze vederea. Dubla a fost rulată din nou.

— Vedeţi acum? a întrebat Stahr. Şi e un fir de păr în film – în dreapta, îl vedeţi? Aflaţi dacă e pe proiector sau pe peliculă.

De-abia la sfârşitul dublei, Claudette Colbert şi-a ridicat încet capul, dând la iveală ochii ei mari şi acvatici.

— Asta ar fi trebuit să facem de la bun început, a spus Stahr. Şi ea a jucat foarte bine. Vedeţi dacă puteţi s-o programaţi mâine sau mai târziu azi după-amiază.

Pete Zavras nu ar fi făcut o asemenea grosolănie. În cinematografie existau maximum şase operatori în care puteai avea încredere pe deplin.

Luminile s-au aprins; supervizorul şi responsabilul de echipă pentru acel film au ieşit afară.

— Monroe, chestia asta a fost filmată ieri – a venit ieri-seară, târziu.

Încăperea s-a întunecat. Pe ecran a apărut capul lui Shiva, imens şi imperturbabil, ignorând faptul că peste câteva ore avea să fie luat de torent. În jurul lui se învârtea o mulţime de credincioşi.

— Când filmaţi din nou scena asta, a spus Stahr brusc, puneţi câţiva copii să stea pe capul statuii. Ar fi

bine să verificaţi dacă e sau nu o blasfemie, dar cred că e în regulă. Copii care să facă orice.

— Da, Monroe.

O curea argintie cu stele decupate... Smith, Jones sau Brown... Personal – oare femeia cu curea argintie o să...?

Odată cu următorul film, scena se muta la New York, o poveste cu un gangster, şi dintr-odată Stahr a devenit agitat.

— Scena asta e o mizerie, a strigat el brusc în întuneric. E prost scrisă, prost distribuită şi nu duce nicăieri. Personajele alea nu sunt dure. Arată ca o grămadă de fraieri îmbrăcaţi elegant – ce naiba se întâmplă, Mort?

— Scena a fost scrisă pe platou, în dimineaţa asta, a spus Mort Flieshacker. Burton voia să bage totul în Scena 6.

— Ei bine – e o mizerie. Şi la fel e şi asta. Nu are niciun rost să tipăreşti aşa ceva. Ea nu crede ceea ce spune – şi nici Carey. „Te iubesc” într-un prim-plan – o să te huiduie la scenă deschisă! Şi fata e îmbrăcată prea elegant.

În întuneric s-a auzit un semnal, proiectorul s-a oprit şi luminile s-au aprins. Încăperea aştepta, într-o linişte desăvârşită. Faţa lui Stahr era lipsită de expresie.

— Cine a scris scena? a întrebat el după un minut.

— Wylie White.

— Era treaz?

— Sigur că da.

Stahr a reflectat.

— Puneţi vreo patru scenarişti să lucreze la asta diseară, a spus el. Vedeţi pe cine avem. Sidney Howard a ajuns deja?

— A venit azi-dimineaţă.

— Vorbiţi cu el despre asta. Explicaţi-i ce vreau aici. Fata este absolut îngrozită – trage de timp. E cât se poate de simplu. Oamenii nu au trei emoţii deodată. Şi, Kapper...

Regizorul artistic şi-a aplecat capul în faţă, de pe rândul al doilea.

— Da.

— Există o problemă cu decorul.

În toată încăperea s-au schimbat priviri.

— Ce anume, Monroe?

— Credeam că ştii *tu*, a spus Stahr. E aglomerat. Nu-ţi atrage privirea. E ieftin.

— N-a fost ieftin.

— Ştiu asta. Nu e o mare problemă, dar ceva este. Du-te şi uită-te puţin în seara asta. Ar putea să fie prea multă mobilă – sau mobila nepotrivită. Poate că o fereastră ar prinde bine. N-ai putea să mai împingi puţin

perspectiva în holul ăla?

— Să văd ce pot face.

Kapper s-a strecurat printre rândurile de fotolii, uitându-se la ceas.

— O să lucrez în noaptea asta şi o să montăm mâine.

— Bine. Mort, tu poţi filma şi fără scenele astea, nu-i aşa?

— Cred că da, Monroe.

— Îmi asum eu vina pentru asta. Ai partea cu bătaia?

— Urmează acum.

Stahr a dat din cap. Kapper s-a grăbit să iasă şi camera s-a întunecat din nou. Pe ecran, patru bărbaţi puneau în scenă un meci de box teribil, într-o pivniţă. Stahr a râs.

— Uitaţi-vă la Tracy, a spus el. Uitaţi-vă cum cade, după tipul ăla. Pun pariu că nu e prima oară.

Bărbaţii se luptau iar şi iar. De fiecare dată la fel. De fiecare dată îşi zâmbeau la sfârşit, uneori atingându-şi oponentul cu un gest prietenos pe umăr. Singurul în pericol era cascadorul, un boxer care ar fi putut să-i ucidă pe ceilalţi trei. Era în pericol doar dacă ei loveau la întâmplare şi nu urmau mişcările învăţate de la el. Chiar şi aşa, cel mai tânăr actor se temea pentru faţa lui şi regizorul îi mascase eschivele prin unghiuri şi interpuneri ingenioase.

Apoi doi bărbaţi s-au întâlnit într-o scenă interminabilă lângă o uşă, s-au recunoscut şi au plecat mai departe. S-au întâlnit, au tresărit şi au plecat mai departe. O făceau greşit. Din nou s-au întâlnit, au tresărit şi au plecat mai departe.

Apoi o fetiţă citeşte sub un copac, în timp ce un băiat citeşte pe una din crengile acestuia. Fetiţa era plictisită şi voia să vorbească cu băiatul. El nu-i dădea nicio atenţie. Cotorul mărului pe care îl mânca el a căzut în capul fetiţei.

În întuneric s-a auzit o voce:

— E destul de lung, nu-i aşa, Monroe?

— Deloc, a spus Stahr. E frumos. Dă o senzaţie frumoasă.

— Mi se păruse cam lung.

— Uneori trei metri pot fi prea mult – alteori o scenă de şaizeci de metri poate fi prea scurtă. Vreau să vorbesc cu montorul înainte să se atingă de scena asta – e ceva ce va fi ţinut minte din filmul ăsta.

Oracolul vorbise. Nu mai era nimic de pus la îndoială sau de contestat. Stahr trebuia să aibă dreptate întotdeauna, nu de cele mai multe ori, ci întotdeauna – altfel structura s-ar fi topit încet, ca untul.

S-a mai scurs încă o oră. Visele atârnau în bucăţi, la capătul îndepărtat al încăperii, erau analizate, treceau –

pentru a fi visate de mulţime – sau erau aruncate. Sfârşitul a fost semnalat de două probe, un bărbat şi o fată în roluri secundare. După previzionări, care aveau un ritm al lor propriu, tensionat, probele au mers lin şi, când s-au încheiat – spectatorii stăteau în fotoliile lor – piciorul lui Stahr a alunecat pe podea. Opiniile erau bine-venite. Unul dintre tehnicieni a declarat că ar coabita de bunăvoie cu fata – restul nu mai conta.

— Cineva ne-a trimis o probă cu fata aia acum doi ani. Probabil că şi-a făcut relaţii – dar nu joacă mai bine. Totuşi tipul e bun. Nu-l putem folosi ca fostul prinţ rus din *Stepe*?

— Chiar *este* un fost prinţ rus, a spus regizorul de distribuţie. Dar îi e ruşine de asta. E comunist. Şi spune că ăsta e singurul rol pe care nu vrea să-l joace.

— E singurul rol pe care poate să-l joace, a spus Stahr.

Luminile s-au aprins. Stahr şi-a înfăşurat guma în ambalajul ei şi a pus-o în scrumieră. S-a întors întrebător spre secretara lui.

— Procesările la Scena 2, a spus ea.

Stahr s-a uitat rapid la procesări, imagini filmate pe un fundal cu alte imagini filmate, cu ajutorul unui aparat ingenios. Apoi a urmat o întâlnire în biroul lui Marcus, pe tema lui *Manon* cu happy-end, şi Stahr a avut un cuvânt

de spus în privinţa asta, ca şi înainte – *Manon* făcea bani fără happy-end de un secol şi jumătate. Era neînduplecat – la acest moment al după-amiezii era în forma sa maximă de fluenţă şi opoziţia a alunecat spre alt subiect – aveau să împrumute o duzină de vedete pentru spectacolul de caritate în beneficiul celor rămaşi fără casă după cutremurul din Long Beach. Într-un acces brusc de generozitate, cinci dintre ei au creat pe loc un fond de 25 000 de dolari. Dădeau mult, dar nu aşa cum dau săracii. Nu era caritate.

În biroul său îl aşteptau veşti de la oculistul la care îl trimisese pe Pete Zavras: ochii operatorului erau aproape perfecţi. Îi scrisese un bilet pe care Zavras îl fotocopiase. Stahr se plimbă ţanţoş prin biroul său, în timp ce domnişoara Doolan îl admira. Prinţul Agge a trecut pe acolo ca să-i mulţumească pentru acea după-amiază pe platouri şi, în timp ce vorbeau, de la unul dintre supervizori a sosit o ştire criptică în care se spunea că nişte scenarişti pe nume Marquand „aflaseră” şi urmau să demisioneze.

— Sunt scenarişti buni, i-a explicat Stahr prinţului Agge. Şi aici nu avem scenarişti buni.

— Păi, puteţi angaja pe oricine! a exclamat vizitatorul său, surprins.

— A, noi îi angajăm, dar când ajung aici nu sunt

scenarişti buni – aşa că trebuie să lucrăm cu materialul pe care îl avem.

— Cum ar fi?

— Oricine acceptă sistemul şi nu bea exagerat – avem tot felul de oameni – poeţi debusolaţi, dramaturgi cu câte un singur succes, studente – îi punem să lucreze la o idee pe perechi şi, dacă încetinesc ritmul, mai punem doi scenarişti să lucreze în urma lor. Am avut până la trei perechi care lucrau independent la aceeaşi idee.

— Le place asta?

— Nu, dacă ştiu. Nu sunt genii – niciunul dintre ei nu ar putea câştiga la fel de mult în alt mod. Dar aceşti Marquand sunt o echipă din est, soţ şi soţie – dramaturgi destul de buni. Tocmai au aflat că nu lucrează doar ei la poveste şi asta îi şochează – le şochează simţul unităţii – ăsta e cuvântul pe care îl vor folosi.

— Dar ce anume alcătuieşte… unitatea?

Stahr a ezitat – faţa lui era mohorâtă, cu excepţia ochilor care sclipeau.

— Eu sunt unitatea, a spus el. Mai vino în vizită pe la noi.

S-a întâlnit cu soţii Marquand. Le-a spus că îi plăcea munca lor, privind-o pe doamna Marquand ca şi cum ar fi putut să citească scrisul ei de mână sub rândurile bătute

la maşină. Le-a spus cu amabilitate că îi lua de la filmul acela şi îi punea la altul, unde exista mai puţină presiune, mai mult timp. După cum se aşteptase, ei l-au implorat să rămână la primul film, gândindu-se la o apariţie pe generic mai rapidă, chiar dacă împărţită cu ceilalţi. Sistemul era ruşinos, Stahr recunoştea asta – grosolan, comercial, deplorabil. El îl inventase – un fapt pe care nu l-a menţionat.

După ce au plecat, domnişoara Doolan a intrat, triumfătoare.

— Domnule Stahr, doamna cu cureaua e la telefon.

Stahr a intrat singur în biroul său, s-a aşezat în spatele mesei şi a ridicat receptorul, simţind cum i se contractă stomacul. Nu ştia ce doreşte. Nu se gândise la această chestiune aşa cum se gândise la chestiunea cu Pete Zavras. La început dorise doar să ştie dacă erau persoane „din domeniu”, dacă femeia era o actriţă care se îmbrăcase în aşa fel încât să arate ca Minna, după cum mai demult Stahr o pusese pe o actriţă tânără să se îmbrace precum Claudette Colbert şi o filmase din aceleaşi unghiuri.

— Bună, a spus el.

— Bună.

În timp ce căuta o expresie scurtă şi mai degrabă surprinsă pentru vibraţia de noaptea trecută, senzaţia de

teroare începea să-l copleşească, iar el a îndepărtat-o cu un efort de voinţă.

— Ei bine – eşti greu de găsit, a spus el. *Smith* – şi te-ai mutat aici de curând. Asta e tot ce aveam. Şi o curea argintie.

— A, da, a spus vocea, încă neliniştită şi agitată, aveam o curea argintie aseară.

Acum ce ar fi trebuit să facă?

— Cine eşti? a spus vocea, cu o nuanţă de uşoară demnitate burgheză.

— Mă numesc Monroe Stahr, a spus el.

Pauză. Era un nume care nu apărea niciodată pe ecran şi părea că ea nu prea ştie de unde să-l ia.

— A, da – da. Ai fost soţul Minnei Davis.

— Da.

Era oare o cursă? În timp ce revedea toate imaginile de seara trecută – pielea ei, cu acea strălucire ciudată de parcă ar fi fost dată cu fosfor, se gândea dacă nu cumva e o cursă prin care cineva încerca să ajungă la el. Nu Minna, dar totuşi Minna. Perdelele s-au umflat brusc în încăpere, hârtiile au şoptit pe biroul lui şi inima i s-a strâns puţin în faţa realităţii intense a zilei de la fereastra sa. Dacă el ar fi putut ieşi acum în felul acesta, ce s-ar fi întâmplat dacă s-ar fi întâlnit din nou cu ea – expresia ei înstelată şi voalată, gura energică, făcută pentru

sărmanul râs curajos al omului.

— Mi-ar plăcea să ne vedem. Ai vrea să vii la studiouri?

Din nou ezitare – apoi un refuz neutru.

— Ah, nu cred că ar trebui să fac aşa ceva. Îmi pare rău.

Ultima parte era pur formală, o concediere, ghilotina finală. Vanitatea obişnuită, superficială a lui Stahr i-a venit în ajutor, adăugând un dram de persuasiune cuvintelor sale imperioase.

— Mi-ar plăcea să ne vedem, a spus el. Există un motiv.

— Ei bine – mă tem că...

— Aş putea veni să te văd?

Din nou o pauză, nu de ezitare, a simţit el, ci pentru a-şi formula răspunsul.

— Există ceva ce tu nu ştii, a spus ea în cele din urmă.

— A, probabil eşti căsătorită. Stahr era nerăbdător. Nu are nicio legătură cu asta. Invitaţia de a veni aici era deschisă, adu-ţi şi soţul, dacă ai aşa ceva.

— Este – este mai degrabă imposibil.

— De ce?

— Mă simt stupid şi doar pentru că vorbesc cu tine, dar secretara ta a insistat – am crezut că am pierdut

ceva în apă seara trecută şi tu ai găsit acel lucru.

— Vreau foarte mult să te văd, numai cinci minute.

— Ca să mă pui să joc în film.

— Nu asta era ideea mea.

A urmat o pauză atât de lungă, încât el a crezut că a jignit-o.

— Unde ne-am putea întâlni? l-a întrebat ea pe neaşteptate.

— Aici? Acasă la tine?

— Nu – undeva afară.

Dintr-odată, lui Stahr nu-i venea niciun loc în cap. Propria lui casă – un restaurant. Unde se întâlneau oamenii – în hoteluri, în baruri?

— Ne întâlnim undeva la ora nouă, a spus ea.

— Mă tem că e imposibil.

— Atunci las-o baltă.

— Bine, atunci la nouă, dar ar putea fi undeva aproape de aici? Există un magazin pe Wilshire...

Era şase fără un sfert. Afară erau doi bărbaţi care veniseră în fiecare zi la ora aceasta, doar ca să fie amânaţi. Era o oră a epuizării – problema celor doi nu era suficient de importantă ca să se ocupe de ea, nici suficient de neînsemnată ca să poată fi ignorată. Aşa că a amânat-o din nou şi a rămas nemişcat la birou,

gândindu-se pentru o clipă la Rusia. Nu atât la Rusia, cât la filmul despre Rusia care în curând avea să-i consume o jumătate de oră deznădăjduită. Ştia că există multe poveşti despre Rusia, ca să nu mai vorbim de Poveste, şi angajase un detaşament de scenarişti şi documentarişti timp de peste un an, dar niciuna din poveştile acelea nu părea să fie ce trebuie. Simţea că povestea poate fi spusă în termenii Coastei de Est, dar ieşea tot timpul altfel, în noi termeni care deschideau posibilităţi şi probleme neplăcute. Considera că e foarte corect cu Rusia – nu avea niciun fel de dorinţă de a face altceva decât un film empatic, dar acesta se dovedea a fi o permanentă bătaie de cap.

— Domnule Stahr – au venit domnul Drummon, domnul Kirstoff şi doamna Cornhill pentru filmul rusesc.

— Foarte bine – spune-le să intre.

După aceea, de la şase şi jumătate la şapte şi jumătate s-a uitat la previzionările de seară. Dacă nu ar fi fost întâlnirea cu fata, în mod obişnuit şi-ar fi petrecut prima parte a serii în camera de proiecţie sau în cea de dublare, dar cu o zi în urmă lucrase până târziu, din cauza cutremurului, aşa că s-a hotărât să meargă la cină. În timp ce trecea prin anticameră, l-a găsit pe Pete Zavras aşteptând, cu braţul prins în eşarfă.

— Eşti Eschilul şi Diogenele cinematografiei, i-a spus Pete simplu. Şi Asclepios şi Menandru.

S-a înclinat.

— Cine sunt ei? a întrebat Stahr zâmbind.

— Sunt conaţionali de-ai mei.

— Nu ştiam că ai făcut filme în Grecia.

— Glumeşti cu mine, Monroe, a spus Zavras. Vreau să spun că eşti cel mai fantastic individ cu putinţă. M-ai salvat sută la sută.

— Acum eşti în regulă?

— Braţul nu înseamnă nimic. Îl simt ca şi cum m-ar săruta cineva pe el. A meritat să fac ce-am făcut, dacă ăsta e rezultatul.

— Cum de ai făcut-o chiar aici? a întrebat Stahr curios.

— În faţa Oracolului, a spus Zavras. Dezlegătorul misterelor eleusine. Mi-ar plăcea să pot pune mâna pe nemernicul care a pornit povestea asta.

— Mă faci să-mi pară rău că nu am educaţie, a spus Stahr.

— Nu face două parale, a răspuns Pete. Eu mi-am luat bacalaureatul în Salonic şi uite cum am ajuns.

— Nu neapărat, a spus Stahr.

— Dacă ai vreodată nevoie să tai gâtul cuiva, la orice oră din zi sau din noapte, a spus Zavras, numărul meu e

în cartea de telefon.

Stahr a închis ochii şi apoi i-a deschis iar. Silueta lui Zavras devenise puţin neclară în lumina soarelui. S-a agăţat de masa din spatele lui şi a spus pe un ton neutru:

— Succes, Pete.

Camera era aproape întunecată, dar s-a silit să dibuiască traseul spre biroul său şi a aşteptat pocnetul care însoţea închiderea uşii, înainte să îşi caute pastilele. Carafa cu apă a zdrăngănit pe masă; paharul a scos un clinchet. S-a aşezat într-un fotoliu mare, aşteptând ca benzedrina să-şi facă efectul, înainte să se ducă la cină.

Episodul 12

În timp ce Stahr se întorcea de la cantină, cineva a fluturat mâna spre el dintr-un roadster decapotat. După capetele văzute din spate, a recunoscut un actor tânăr şi pe prietena lui şi i-a privit cum dispar pe poartă, deja făcând parte din apusul de vară. Puţin câte puţin, îşi pierdea priza la astfel de lucruri, până în punctul în care părea că Minna luase cu ea acuitatea lor; neliniştea sa în faţa splendorii scădea, astfel încât luxul jelirii eterne avea să dispară îndată. O asociere infantilă a Minnei cu cerurile materiale l-a făcut, atunci când a ajuns la birou, să îşi comande roadsterul, pentru prima oară în acest an.

Limuzina imensă părea împovărată de amintirea conferinţelor sau a somnului surmenat.

Era încă tensionat în timp ce pleca de la studiouri, dar maşina decapotată aducea vara mai aproape, iar el o privea. Jos, la capătul bulevardului, se vedea luna, şi era o scamatorie reuşită că în fiecare seară, în fiecare an, părea o lună diferită. Alte lumini străluceau în Hollywood de la moartea Minnei: în pieţe, lămâile, grepfruturile şi merele verzi trimiteau o strălucire ceţoasă, oblică spre stradă. În faţa sa, stopul unei maşini a clipit violet, iar la o altă intersecţie l-a privit cum clipeşte iar. Reflectoare scormoneau cerul peste tot. Într-un colţ pustiu, doi bărbaţi misterioşi roteau o tobă sclipitoare, în arcuri de cerc inutile pe cer.

La magazin, o femeie stătea la raionul de dulciuri. Era înaltă, aproape la fel de înaltă ca Stahr, şi stânjenită. În mod evident, era o situaţie dificilă pentru ea şi, dacă Stahr nu ar fi arătat în felul acela – cât se poate de atent şi politicos – nu ar fi rămas. S-au salutat şi au ieşit fără vreun alt cuvânt, de-abia privindu-se – dar încă dinainte să ajungă pe trotuar, Stahr ştia: era doar o americancă drăguţă şi nimic mai mult – nu era o frumuseţe, ca Minna.

— Unde mergem? a întrebat ea. Credeam că ai şofer. Nu contează – ştiu să boxez bine.

— Să boxezi?

— Nu a sunat prea politicos. S-a silit să zâmbească. Dar se spune că cei ca voi sunt aşa nişte *orori*.

Ideea că el ar fi un individ sinistru l-a amuzat pe Stahr – apoi a încetat brusc să-l mai amuze.

— De ce voiai să ne vedem? a întrebat ea, după ce s-a urcat în maşină.

El a rămas nemişcat, dorindu-şi să-i spună să coboare imediat. Dar ea se aşezase comod în maşină şi el ştia că acea situaţie nefericită este creaţia lui – a strâns din dinţi şi a ocolit maşina, ca să urce şi el. Lumina de pe stradă cădea direct pe faţa ei şi era greu de crezut că aceasta era fata de seara trecută. Nu vedea niciun fel de asemănare cu Minna.

— O să te duc acasă, a spus el. Unde locuieşti?

— Să mă duci acasă? Era uimită. Nu e nicio grabă – îmi pare rău dacă te-am jignit.

— Nu. A fost drăguţ din partea ta că ai venit. Eu am fost stupid. Seara trecută am avut impresia că eşti dublura perfectă a unei femei pe care o cunoscusem eu. Era întuneric şi îmi bătea lumina în ochi.

Ea era jignită – el îi reproşase că nu arată ca altcineva.

— Deci despre asta era vorba! a spus ea. Cam ciudat.

Au mers un minut în tăcere.

— Ai fost căsătorit cu Minna Davis, nu-i aşa? a spus ea cu o intuiţie bruscă. Scuză-mă că vorbesc despre asta.

El conducea cât de repede putea, fără ca asta să bată la ochi.

— Sunt un gen destul de diferit de cel al Minnei Davis, a spus ea, dacă despre ea era vorba. E posibil să te fi referit la fata care era cu mine. Ea seamănă mai bine cu Minna Davis decât mine.

Asta nu îl mai interesa deloc acum. Trebuia să scape cât mai repede posibil din această situaţie şi să o uite.

— E posibil să fi fost ea? a întrebat fata. Stă lângă mine.

— Imposibil, a spus el. Îmi amintesc cureaua argintie pe care o purtai.

— Atunci sigur eram eu.

Se aflau la nord-vest de Sunset Boulevard, urcând prin unul din canioanele dintre dealuri. Bungalow-uri iluminate apăreau de-a lungul drumului şerpuitor, iar curentul electric care le anima se infiltra în aerul serii ca sunetul radioului.

— Vezi lumina aceea din capăt, cea mai de sus – acolo stă Kathleen. Eu stau imediat după culme. O clipă mai târziu, fata a spus: Opreşte aici.

— Parcă spuneai că e dincolo de culme.

— Vreau să trec pe la Kathleen.

— Mă tem că eu...

— Vreau să cobor doar eu, a spus ea nerăbdătoare.

Stahr a coborât şi el după ea. Fata a pornit spre o căsuţă nou construită, acoperită aproape complet de o singură salcie, iar el a urmat-o mecanic pe trepte. Ea a sunat şi s-a întors să-i spună noapte bună.

— Îmi pare rău că ai fost dezamăgit, a spus ea.

Lui îi părea rău pentru ea acum – pentru amândoi.

— A fost greşeala mea. Noapte bună.

Prin uşa deschisă a răzbătut o fâşie de lumină şi o voce de fată a întrebat: „Cine e?”. Stahr a ridicat privirea.

Ea era – faţa, forma şi zâmbetul acela, în lumina din interior. Era faţa Minnei – pielea cu acea strălucire ciudată, ca şi cum ar fi fost dată cu fosfor, gura cu linia ei caldă, care nu calcula niciodată costuri – şi, dincolo de orice, voioşia de neuitat care fascinase o generaţie.

Lui Stahr i-a sărit inima din piept, la fel ca în seara trecută, numai că de data asta, milostivă, a şi rămas acolo.

— Ah, Edna, nu poţi să intri înăuntru, a spus fata. Am făcut curăţenie şi în toată casa miroase a amoniac.

Edna a început să râdă, tare şi îndrăzneţ.

— Cred că pe tine voia să te vadă, Kathleen, a spus ea.

Ochii lui Stahr şi ai fetei s-au întâlnit şi privirile li s-au împletit. Pentru o clipă, au făcut dragoste aşa cum nimeni nu mai are curajul să facă după aceea. Privirea lor a fost mai strânsă decât o îmbrăţişare, mai imperioasă decât o chemare.

— M-a sunat, a spus Edna. Se pare că avea impresia...

Stahr a întrerupt-o, păşind în lumină.

— Mă temeam că am fost nepoliticoşi la studiouri, ieri-seară.

Dar nu existau cuvinte pentru ceea ce spusese cu adevărat. Ea l-a ascultat atentă, fără ruşine. Viaţa ardea cu putere în amândoi – Edna părea undeva în depărtare şi întuneric.

— Nu aţi fost nepoliticoşi, a spus Kathleen.

Un vânt răcoros îi sufla cârlionţii şaten de pe frunte.

— Nu aveam ce căuta acolo.

— M-aş bucura dacă aţi veni, a spus Stahr, amândouă să vizitaţi studiourile.

— Cine eşti? Cineva important?

— A fost soţul Minnei Davis, e producător, a spus Edna, ca şi cum asta ar fi fost o glumă extraordinară, şi mie mi-a spus cu totul altceva. Cred că s-a îndrăgostit de tine.

— Ţine-ţi gura, Edna, a spus Kathleen tăios.

— Sună-mă, bine? a spus Edna, ca şi cum ar fi înţeles

că o ofensase.

Apoi a luat-o spre drum. Însă purta cu ea secretul lor – văzuse scânteia care îi legase în întuneric.

— Îmi amintesc de tine, i-a spus Kathleen lui Stahr. Ne-ai salvat din inundaţie.

Şi acum? Celaltă femeie era dorită mai mult în absenţă. Erau singuri şi aveau un teren comun prea îngust pentru ceea ce se întâmplase deja. Nu existau nicăieri. Lumea lui părea foarte departe – ea nu avea niciun fel de lume, în afara capului de idol şi a uşii pe jumătate deschise.

— Eşti irlandeză, a spus el, încercând să-i creeze o lume.

Ea a încuviinţat din cap.

— Am trăit în Londra mult timp – nu credeam că se vede.

Ochii verzi şi sălbatici ai unui autobuz au trecut în viteză prin întunericul de pe drum. Au tăcut amândoi până când autobuzul a dispărut.

— Prietena ta, Edna, nu m-a plăcut, a spus el. Cred că din cauza cuvântului producător.

— Şi ea de-abia a venit aici. E o fată prostuţă, nu are intenţii rele. *Mie* nu ar trebui să-mi fie frică de tine.

Kathleen i-a studiat faţa. Se gândea, ca toţi ceilalţi, că pare obosit – apoi a uitat impresia asta, în favoarea

aceleia că e asemenea unui vătrai cu jăratic, afară, într-o seară răcoroasă.

— Presupun că toate fetele aleargă după tine, să le dai roluri.

— Au renunţat, a spus el.

Era o subestimare – toate fetele erau încă acolo, ştia asta, în faţa pragului său, dar erau acolo de atât de mult timp, încât vocile lor stridente nu se deosebeau cu nimic de zgomotul traficului din stradă. Însă poziţia lui rămânea mai mult decât regală – un rege poate să facă doar o regină – pe când Stahr, cel puţin aşa credeau ceilalţi, putea să facă mai multe.

— Mă gândesc că or să te transforme într-un cinic, a spus ea. Nu voiai să-mi dai un rol.

— Nu.

— Asta e bine. Nu sunt actriţă. Odată, la Londra, a venit un bărbat la mine, în Carlton, şi m-a rugat să dau o probă, dar eu m-am gândit o vreme şi în cele din urmă nu m-am dus.

Stătuseră aproape nemişcaţi, ca şi cum peste o clipă el avea să plece, iar ea să intre înăuntru. Stahr a râs brusc.

— Mă simt de parcă aş ţine piciorul în uşă – ca un portărel.

A râs şi ea.

— Îmi pare rău că nu te pot invita înăuntru. Să-mi iau haina şi să stăm afară?

— Nu.

Stahr nu ştia de ce avea senzaţia că e timpul să plece. Ar putea s-o vadă din nou – sau nu. Era cel mai bine aşa.

— O să vii la studiouri? a spus el. Nu-ţi pot promite că te însoţesc, dar dacă vii, asigură-te că anunţi şi la biroul meu.

S-a încruntat uşor, între ochii ei apărând o umbră de mărimea unui fir de păr.

— Nu sunt sigură, a spus ea. Dar mulţumesc foarte mult.

El ştia că, din anumite motive, ea nu va veni – într-o clipă, se îndepărtase de el. Amândoi simţeau că momentul trecuse. Trebuia să plece, chiar dacă nu se ducea nicăieri şi pleca fără nimic. Practic, la modul vulgar, nu aflase numărul de telefon – sau măcar numele ei, dar acum părea imposibil să i le ceară.

Ea l-a condus la maşină, cu frumuseţea ei strălucitoare şi noutatea ei neexplorată învăluindu-l, dar atunci când au ieşit din penumbră, între ei era o jumătate de metru scăldat în lumina lunii.

— Asta e tot? a întrebat el spontan.

A văzut pe faţa ei o urmă de regret – dar şi o tresărire

a buzei, un zâmbet străduindu-se să rămână nedezvăluit, o coborâre şi o ridicare instantanee a cortinei deasupra unui pasaj interzis.

— Sper să ne vedem din nou, a spus ea, aproape formal.

— Mi-ar părea rău să nu se întâmple asta, a spus el.

Pentru o clipă au fost distanţi. Dar în timp ce el întorcea maşina pe aleea următoare şi pornea înapoi, iar ea încă aştepta, îi făcea cu mâna şi apoi mergea mai departe, se simţea exuberant şi fericit. Era bucuros că exista frumuseţe în lume ce nu avea să fie cântărită după standardele departamentului de distribuţie.

Dar acasă a simţit o însingurare curioasă, în timp ce majordomul lui îi prepara un ceai în samovar. Era vechea durere care revenea, grea şi încântătoare. Când a luat primul din cele două scenarii de seară, pe care avea să le vizualizeze imediat pe ecran, replică cu replică, a aşteptat un moment, gândindu-se la Minna. I-a explicat că nu era nimic, că nimeni nu putea să fie vreodată ca ea, că îi părea rău.

Aceasta a fost, în mare, ziua lui Stahr. Nu ştiu nimic despre boala lui, când a început etc., deoarece era secretos, dar ştiu că a leşinat de câteva ori în luna aceea, pentru că mi-a spus tata. Prinţul Agge este sursa

mea pentru prânzul de la cantină când le-a spus că va produce un film care o să piardă bani – ceea ce însemna ceva, ţinând cont de oamenii cu care avea de-a face şi că deţinea un pachet mare de acţiuni şi un contract de împărţire a profitului.

Iar Wylie White mi-a spus multe lucruri pe care le-am crezut, deoarece avea o relaţie intensă cu Stahr, datorată unui amestec de invidie şi admiraţie. În ce mă priveşte pe mine, atunci eram îndrăgostită până peste cap de el şi puteţi lua ceea ce spun eu ca atare.

Episodul 13

O săptămână mai târziu m-am dus să-l văd, proaspătă ca zorii zilei. Sau cel puţin aşa mi se părea mie; când m-a sunat Wylie, mi-am luat costumul de călărie, ca să las impresia că fusesem pe câmp încă de dimineaţă.

— În dimineaţa asta mă arunc sub roţile maşinii lui Stahr, am spus eu.

— De maşina asta ce zici, mi-a sugerat el. E una dintre cele mai bune maşini vândute vreodată de Mort Flieshacker la mâna a doua.

— Nu şi dacă mai eşti cu cineva în maşină, i-am răspuns eu ca la carte. Ai o soţie în est.

— Ea reprezintă trecutul, a spus el. Ai un atu extraordinar, Celia – modul în care te pui în valoare.

Crezi că s-ar uita cineva la tine, dacă nu ai fi fiica lui Pat Brady?

Noi nu ne ofensăm, aşa cum ar fi făcut-o mamele noastre. Nimic – nicio remarcă din partea contemporanilor nu înseamnă prea mult. Îţi spun, ca să facă pe deştepţii, că se căsătoresc cu tine pentru bani sau tu le spui asta. Totul e mai simplu. Sau nu? – cum obişnuiam noi să spunem.

Dar când am dat drumul la radio, iar maşina gonea prin Laurel Canyon pe *The Thundering Beat of My Heart*, nu credeam că are dreptate. Aveam trăsături drăguţe, cu excepţia faptului că faţa mea era prea rotundă, o piele pe care se părea că le face plăcere s-o atingă, picioare frumoase şi nu trebuia să port sutien. Nu am o fire blândă, dar cine era Wylie White să-mi reproşeze mie asta.

— Nu crezi că e inteligent din partea mea că mă duc dimineaţa? l-am întrebat.

— Ba da. La cel mai ocupat bărbat din California. O să-i facă plăcere. De ce nu l-ai trezit mai bine la patru?

— Tocmai asta e. Noaptea e obosit. S-a uitat toată ziua la oameni, şi unii dintre ei nu sunt răi. Eu vin dimineaţa şi îl fac să gândească altfel.

— Nu-mi place. E neruşinat.

— Tu ce ai de oferit? Şi să nu fii grosolan.

— Te iubesc, a spus el fără prea multă convingere. Te iubesc mai mult decât iubesc banii tăi, adică foarte mult. Poate că tatăl tău m-ar face supervizor.

— Aş putea să mă căsătoresc cu cel mai bun student de la Yale şi să trăiesc în Southampton.

Am învârtit butonul şi puteam alege fie *Gone*, fie *Lost* – în anul acela erau melodii frumoase. Muzica era din nou din ce în ce mai bună. Când eram adolescentă, în timpul Depresiunii, nu era extraordinară şi cele mai bune melodii erau din anii ‘20, cum ar fi *Blue Heaven* cântată de Benny Goodman sau *When the Day is Done*, de Paul Whiteman. Nu aveai ce asculta în afară de formaţii. Dar acum îmi plăcea aproape orice, exceptând *Little Girl, You’ve Had a Busy Day*, pe care o cânta tata ca să încerce să creeze o atmosferă emoţională între tată şi fiică.

Lost şi *Gone* nu se potriveau cu dispoziţia mea, aşa că am schimbat iar şi am dat de *Lovely To Look At*, care avea genul meu de versuri. Mă uitam în spate în timp ce treceam de coamele dealurilor – aerul era atât de limpede, că puteai să vezi frunzele de pe Sunset Mountain la trei kilometri distanţă. Uneori te uluieşte – doar aer, aer gol şi simplu.

— E minunat să te privesc – o în-cân-tare să te cunoooosc, am cântat eu.

— O să-i cânţi lui Stahr? a spus Wylie. Dacă da, strecoară şi un vers cu mine, despre ce supervizor bun sunt.

— Ah, asta va fi doar între Stahr şi mine, am spus eu. O să se uite la mine şi o să se gândească: „Până acum n-am văzut-o niciodată cu adevărat”.

— Anul ăsta nu folosim replica asta, a spus el.

— Apoi el o să spună „Micuţă Celia”, cum a spus în noaptea cutremurului. O să spună că nici nu a observat că am devenit femeie.

— Tu nu trebuie să faci nimic.

— O să stau doar, înflorind. După ce o să mă sărute, aşa cum săruţi un copil...

— Toate astea sunt în scenariul meu, s-a plâns Wylie. Şi trebuie să i-l arăt mâine.

— ...o să se aşeze, o să-şi ia faţa în mâini şi o să spună că nu s-a gândit niciodată la mine în felul acesta.

— Vrei să spui că în timpul sărutului îţi faci rapid treaba.

— Înfloresc, ţi-am spus. De câte ori trebuie să-ţi spun că înfloresc.

— Începe să sune destul de lasciv, a spus Wylie. Ce-ai zice să mă laşi în pace – am de lucru în dimineaţa asta.

— Apoi el spune că pare să fie ceva predestinat.

— Se vede că eşti în domeniu. Sânge de producător.

Wylie s-a prefăcut că se cutremură.

— N-aş suporta să mi se facă o transfuzie cu aşa ceva.

— Apoi el spune...

— Ştiu toate replicile lui, a spus Wylie. Ce vreau să ştiu e ce spui tu.

— Vine cineva, am continuat eu.

— Şi tu sari repede în picioare de pe canapeaua debutantelor, netezindu-ţi fusta.

— Vrei să mă dau jos şi să mă întorc acasă pe jos?

Eram în Beverly Hills, care acum începea să arate foarte frumos, cu pinii hawaiieni înalţi. Hollywoodul e un oraş perfect disociat, aşa că poţi să ştii exact ce fel de statut economic au oamenii care stau în fiecare secţiune, de la directori şi regizori, la tehnicienii cu bungalow-urile lor şi până la dubluri. Aici era zona directorilor, o bucată de pământ cleios foarte la modă. Era mai puţin romantică decât orice sat din Virginia sau New Hampshire, oricât de mizer ar fi fost, dar în dimineaţa asta arăta frumos.

— ”M-au întrebat cum am ştiut”, cânta la radio, „că o iubesc atât de mult”.

Inima mea era în flăcări, ochii îmi erau plini de fum şi aşa mai departe, dar eu mă gândeam că am şanse de cincizeci la sută. Aveam să mă duc direct la el, ca şi cum

urma fie să trec prin el, fie să îl sărut pe gură – şi să mă opresc la mai puţin de o jumătate de metru şi să spun „Bună”, cu un calm aparent dezarmant.

Şi aşa am şi făcut – deşi, bineînţeles, nu a fost cum mă aşteptasem eu. Ochii negri, minunaţi ai lui Stahr mă priveau fix, ştiind, sunt absolut sigură, tot ceea ce gândeam eu – dar fără să fie deloc stânjenit. Am stat acolo o oră, cred, fără să mă mişc şi el nu făcea altceva decât să strângă din colţul buzelor şi să îşi bage mâinile în buzunar.

— Vrei să mergi diseară la bal cu mine? l-am întrebat.

— Ce bal?

— Balul scenariştilor, de la Ambassador.

— A, da.

S-a gândit puţin.

— Nu pot să merg cu tine. E posibil să ajung târziu. Avem o avanpremieră în Glendale.

Cât de diferit era de ce plănuisem eu. Când s-a aşezat la birou, m-am apropiat şi mi-am băgat capul printre telefoanele lui, ca un fel de ornament de birou, şi l-am privit, iar ochii lui negri m-au privit şi ei foarte amabil, şi nimic. Adesea bărbaţii nu-şi dau seama de momentele în care o fată poate fi avută fără niciun efort. Tot ce am reuşit să-i inspir a fost:

— De ce nu te căsătoreşti, Celia?

Poate avea să pomenească iar de Robby, să încerce să ne pună în legătură.

— Ce aş putea eu să fac ca să-l interesez pe un om interesant? l-am întrebat.

— Spune-i că-l iubeşti.

— Să alerg după el?

— Da, a spus el zâmbind.

— Nu ştiu. Dacă ceva nu există, nu există.

— Eu m-aş căsători cu tine, a spus el pe neaşteptate. Sunt singur ca naiba. Dar sunt prea bătrân şi prea obosit ca să mă mai apuc de ceva.

Am ocolit biroul şi m-am oprit lângă el.

— Apucă-te de mine.

El a ridicat privirea surprins, înţelegând pentru prima oară că eram cât se poate de serioasă.

— Nu, nu, a spus. Pentru o clipă a părut aproape nefericit. Iubirea mea sunt filmele. Nu prea am timp… S-a corectat rapid. Vreau să spun că nu am timp deloc. Ar fi ca şi cum te-ai căsători cu un doctor.

— Nu m-ai putea iubi.

— Nu e vorba de asta, a spus el. Apoi, exact ca în visul meu, dar cu o diferenţă, a continuat: Nu m-am gândit niciodată la tine în felul acesta. Te ştiu de atâta timp. Cineva mi-a spus că urmează să te căsătoreşti cu Wylie White.

— Şi nu ai avut nicio reacţie.

— Ba da. Aveam de gând să-ţi vorbesc despre asta. Aşteaptă până când n-o să mai bea timp de doi ani.

— Nici măcar nu iau în calcul lucrul ăsta, Monroe.

Ne abătuserăm mult şi, exact ca în reveria mea, cineva a intrat în birou – numai că eu eram destul de sigură că Stahr apăsase un buton secret.

Întotdeauna o să-mi amintesc de acel moment, când am simţit-o în spatele meu pe domnişoara Doolan, cu carnetul ei, ca de sfârşitul copilăriei, sfârşitul acelei perioade în care decupezi poze. De fapt, eu nu îl priveam pe Stahr, ci o poză a sa pe care o decupasem de nenumărate ori: ochii care îţi transminteau o înţelegere rafinată şi apoi fulgerau prea repede spre fruntea lui largă, cu cele zece mii de intrigi şi planuri ale ei; faţa care îmbătrânea dinăuntru, astfel încât nu existau brazdele obişnuite ale îngrijorării sau supărării, ci un ascetism uscat, ca de pe urma unei lupte cu sine – sau a unei boli îndelungate. Pentru mine era mai atrăgător decât tot bronzul rozaliu dintre Coronado şi Del Monte. El era poza mea, la fel de clar ca şi cum ar fi fost lipit în interiorul dulapului meu din vestiarul şcolii. Asta i-am spus lui Wylie White, iar atunci când o fată îi spune bărbatului care e pe locul al doilea pentru ea despre primul – atunci e îndrăgostită.

13 (continuare)

Am observat-o pe fată cu mult înainte ca Stahr să apară la bal. Nu era frumoasă, pentru că nu există aşa ceva în Los Angeles – o fată poate fi frumoasă, dar o duzină sunt deja o ciurdă. Nu era nicio frumuseţe profesională – acestea respiră ele în locul tuturor celorlalţi şi în cele din urmă bărbaţii trebuie să iasă afară pentru o gură de aer. Era doar o fată, cu pielea unui înger din frescele lui Rafael şi un stil care te făcea să te uiţi în spate de două ori, ca să te convingi că era vorba de ceva ce purta ea.

Am observat-o şi apoi am uitat-o. Stătea în spatele coloanelor, la o masă al cărei ornament era o semivedetă uitată, care, în speranţa că va fi observată şi va primi un rol, se ridica regulat de la masă şi dansa cu nişte sperietori de ciori masculine. Îmi amintea, ruşinos, de prima mea petrecere, când mama m-a pus să dansez la nesfârşit cu acelaşi băiat, ca să atragem atenţia. Semivedeta a vorbit cu mai mulţi oameni de la masa noastră, dar noi eram prea ocupaţi să facem pe societatea mondenă, aşa că nu a ajuns nicăieri.

Din perspectiva noastră, părea că toţi vor ceva.

— Se aşteaptă ca tu să arunci cu banii, a spus Wylie, ca pe vremuri. Când îşi dau seama că îi ţii doar pentru

tine se descurajează. De aici vine toată tristeţea asta eroică – singura lor modalitate de a-şi păstra respectul de sine e să fie personaje de Hemingway. Dar în adâncul lor te urăsc, într-un mod jalnic, şi tu ştii asta.

Avea dreptate – ştiam încă din 1933 că bogaţii pot fi fericiţi doar unii în compania celorlalţi.

L-am văzut pe Stahr cum intră în clarobscurul din capătul treptelor largi şi rămâne acolo cu mâinile în buzunare, privind în jur. Era târziu şi luminile păreau să mai fi scăzut puţin, deşi erau la fel. Vodevilul se terminase, cu excepţia unui bărbat care încă mai purta o placardă pe care scria că la miezul nopţii Sonja Henie avea să patineze pe supă fierbinte, la Hollywood Bowl. Era clar cum semnul de pe spatele lui devenea din ce în ce mai puţin amuzant, pe măsură ce el dansa. Cu câţiva ani în urmă ai fi văzut peste tot beţivi. Actriţa uitată părea să se holbeze după ei plină de speranţă, peste umărul partenerului. Am urmărit-o cu privirea în timp ce se întorcea la masa ei...

...şi acolo, spre surpriza mea, era Stahr, care vorbea cu cealaltă fată. Îşi zâmbeau unul altuia de parcă ar fi fost începutul lumii.

Stahr nu se aşteptase la aşa ceva atunci când se oprise în capul scărilor, cu câteva clipe în urmă.

Avanpremiera îl dezamăgise şi după aceea avusese o scenă cu Jaques La Borwits fix în faţa cinematografului, pentru care acum îi părea rău. Începuse să se îndrepte spre grupul Brady când a văzut-o pe Kathleen stând singură, la mijlocul unei mese lungi şi albe.

Lucrurile s-au schimbat imediat. În timp ce se îndrepta spre ea, oamenii se trăgeau din faţa lui spre perete, până când au devenit picturi murale; masa albă s-a alungit şi a devenit un altar la care preoteasa stătea singură. Vitalitatea clocotea în el şi ar fi putut să rămână mult timp în faţa ei, de cealaltă parte a mesei, zâmbind şi privind-o.

Ocupanţii mesei se întorceau la locurile lor – Stahr şi Kathleen au dansat.

Când ea s-a apropiat, cele câteva viziuni ale lui despre ea s-au înceţoşat; pe moment, era ireală. De regulă, craniul unei fete o făcea reală, dar nu şi de data aceasta – Stahr a rămas ameţit, în timp ce dansau de-a lungul ringului până la capătul acestuia, unde au pătruns printr-o oglindă în alt dans, cu noi dansatori ale căror feţe erau familiare, dar nu mai mult decât atât. În acest nou context au vorbit, repede şi imperios.

— Cum te cheamă?

— Kathleen Moore.

— Kathleen Moore, a repetat el.

— Nu am telefon, dacă la asta te gândeşti.

— Când o să vii la studiouri?

— Nu este posibil. Serios.

— De ce? Eşti căsătorită?

— Nu.

— Nu eşti căsătorită?

— Nu, nici nu am fost vreodată. Dar cine ştie, poate că totuşi sunt.

— Cu cineva de la masa aceea.

— Nu, a râs ea. Ce curiozitate!

Dar acum era prinsă, alături de el, indiferent care erau cuvintele. Ochii ei îl invitau la o comuniune romantică de o intensitate incredibilă. Ca şi cum şi-ar fi dat seama de asta, a spus speriată:

— Acum trebuie să mă întorc. Am promis dansul acesta.

— Nu vreau să te pierd. N-am putea să luăm prânzul sau cina împreună?

— E imposibil.

Dar expresia ei îi transforma inexorabil cuvintele în: „E totuşi posibil. Uşa e încă puţin crăpată, dacă poţi să te strecori înăuntru. Dar repede – ai foarte puţin timp”.

— Trebuie să mă întorc, a repetat ea tare.

Apoi şi-a lăsat braţele în jos, a încetat să danseze şi l-a privit, cu un râs frivol.

— Când sunt cu tine nu respir cum trebuie, a spus ea.

S-a întors, şi-a ridicat rochia lungă şi a trecut înapoi prin oglindă. Stahr a urmat-o, până când ea s-a oprit lângă masa ei.

— Mulţumesc pentru dans, a spus ea. Şi acum, serios, noapte bună.

Apoi aproape a fugit.

Stahr s-a dus la masa la care era aşteptat şi s-a aşezat alături de grupul monden – de pe Wall Street, Grand Street, din Loudoun County Virginia şi Odessa, Russia. Discutau toţi cu entuziasm despre un cal care alergase foarte repede şi domnul Marcus era cel mai entuziasmat dintre toţi. Stahr s-a gândit că evreii preluaseră idolatrizarea cailor ca pe un supersimbol – ani de zile cazacii fuseseră cei călare şi evreii pe jos. Acum evreii aveau cai şi asta le dădea o senzaţie de extraordinară prosperitate şi putere. Stahr se prefăcea că ascultă, dând chiar din cap când cineva i se adresa, dar în tot acest timp privea masa din spatele coloanelor. Dacă totul nu s-ar fi întâmplat aşa cum se întâmplase, până la legătura greşită pe care el o făcuse între cureaua argintie şi fată, ar fi putut crede că era o cursă elaborată. Dar reticenţa ei era dincolo de suspiciune. Pentru că, exact în clipa aceea, ea încerca din nou să fugă – pantomima de la masă indica faptul că îşi lua la

revedere. Ea pleca, avea să dispară.

— Uite, a spus Wylie White cu maliţie, pleacă Cenuşăreasa. Nu trebuie decât să aduci papucul la Regal Shoe Co., South Broadway numărul 812.

Stahr a ajuns-o din urmă în holul lung de sus, unde femei de vârstă mijlocie stăteau într-un spaţiu delimitat cu frânghii, privind intrarea în sala de bal.

— E din cauza mea? a întrebat el.

— Plecam oricum. Dar apoi a adăugat, aproape cu resentiment: Vorbeau de parcă aş fi dansat cu Prinţul de Wales. Se holbau toţi la mine. Unul dintre tipi a vrut să-mi facă o poză şi altul voia să ne întâlnim mâine.

— Exact asta vreau şi eu, a spus Stahr blând. Dar eu vreau să ne întâlnim mult mai mult decât el.

— Insişti asupra acestui fapt, a spus ea obosită. Unul dintre motivele pentru care am plecat din Anglia a fost că bărbaţii voiau tot timpul să-şi impună voinţa. Credeam că aici e altfel. Nu e de ajuns că eu nu vreau să ne întâlnim?

— În mod normal da, a fost de acord Stahr. Te rog să mă crezi, deja sunt într-o situaţie delicată. Mă simt ridicol. Dar trebuie să te văd din nou şi să vorbesc cu tine.

Ea a ezitat.

— Nu ai de ce să te simţi ridicol, a spus ea. Eşti un

bărbat prea bun ca să te simţi ridicol. Dar trebuie să vezi lucrurile aşa cum sunt.

— Cum anume?

— Te-ai îndrăgostit de mine – complet. M-ai băgat în visele tale.

— Te uitasem, a declarat el, până în momentul în care am intrat pe uşa aceea.

— M-ai uitat cu capul, poate. Dar de prima dată când te-am văzut am ştiut că eşti tipul care mă place...

S-a oprit. Lângă ei, un bărbat şi o femeie de la petrecere îşi luau la revedere:

â€” Salut-o din partea mea – spune-i că o iubesc foarte mult, a spus femeia, pe voi amândoi – pe voi toţi – pe copii.

Stahr nu ar fi putut să vorbească astfel, aşa cum vorbea toată lumea acum. În timp ce se îndreptau spre uşa liftului nu i-a venit în minte nimic altceva de spus decât:

— Presupun că ai perfectă dreptate.

— A, deci recunoşti?

— Nu, nu recunosc, a retractat el. Însă ai un fel anume de a fi. Ceea ce spui – cum mergi – felul în care arăţi exact în clipa asta...

Stahr a văzut că ea se topeşte puţin şi speranţele lui au renăscut.

— Mâine e duminică şi de regulă lucrez duminica, dar dacă ai vreo curiozitate faţă de Hollywood, vreo persoană pe care ai vrea s-o vezi sau s-o cunoşti, te rog, dă-mi voie să aranjez asta.

Stăteau lângă lift. Uşa s-a deschis, dar ea l-a lăsat să plece.

— Eşti foarte modest, a spus ea. Tot timpul spui că vrei să-mi arăţi studiourile şi să mă duci într-un loc sau altul. Nu eşti niciodată singur?

— Mâine o să mă simt foarte singur.

— Ah, sărmanul de el – îmi vine să plâng de mila lui. Ar putea face orice vedetă să umble după el, dar mă alege pe mine.

El a zâmbit – se expusese singur la asta.

Liftul a venit din nou. Ea a apăsat butonul de aşteptare.

— Sunt o femeie slabă, a spus ea. Dacă mă întâlnesc mâine cu tine, o să mă laşi în pace? Nu, nu o să mă laşi. O să faci să fie şi mai rău. Asta nu ar putea să aducă nimic altceva decât suferinţă, aşa că îţi spun nu şi mulţumesc.

S-a urcat în lift. Stahr s-a urcat şi el şi amândoi au zâmbit în timp ce coborau două etaje, până la holul cu şiruri de magazinaşe. În spate, ţinută pe loc de poliţie, era mulţimea, cu capetele şi umerii aplecaţi în faţă ca să

poată vedea. Kathleen s-a cutremurat.

— Arătau atât de ciudat când am venit, a spus ea, ca şi cum erau furioşi pe mine că nu sunt o celebritate.

— Ştiu eu o altă ieşire, a spus Stahr.

Au trecut printr-un magazin, au traversat o alee şi au ieşit în noaptea californiană, limpede şi răcoroasă, lângă parcare. El se simţea detaşat de dans acum, iar ea la fel.

— Mulţi oameni din cinematografie locuiau pe vremuri aici, a spus el. John Barrymore şi Pola Negri, în bungalow-urile acelea. Şi Connie Talmadge a locuit în blocul acela de locuinţe înalt şi îngust de vizavi.

— Acum nu mai stă nimeni aici?

— Studiourile s-au mutat la ţară, a spus el. Ceea ce era înainte la ţară. Am petrecut multe momente plăcute aici.

Nu a pomenit faptul că, în urmă cu zece ani, Minna şi mama ei locuiseră în alt apartament de vizavi.

— Câţi ani ai? a întrebat ea dintr-odată.

— Am pierdut şirul – aproape treizeci şi cinci, cred.

— La masă au spus că eşti copilul-minune.

— O să fiu copilul-minune când o să am şaizeci de ani, a spus el aspru. Vei veni să ne întâlnim mâine, nu-i aşa?

— Da, a spus ea. Unde?

Dintr-odată, nu aveau unde să se întâlnească. Ea nu voia să meargă la nicio petrecere acasă la cineva, nici la

ţară, nici la înot, deşi a ezitat, nici la un restaurant celebru. Părea greu de mulţumit, dar el ştia că exista un motiv anume. Avea să afle cu timpul. S-a gândit că era posibil ca ea să fie fiica sau sora cuiva bine-cunoscut, care obişnuia să rămână în umbră. Stahr i-a sugerat să vină s-o ia şi să se decidă atunci.

— Nu e bine, a spus ea. Ce zici de aici – exact acelaşi loc.

El a aprobat din cap – arătând în sus, spre arcada sub care stăteau.

A condus-o la maşina ei, pe care ai fi putut lua optzeci de dolari de la un negustor amabil, şi a privit-o cum pleacă hârâind. La intrare s-au auzit ovaţii, în timp ce o vedetă intra, iar Stahr s-a întrebat dacă să apară şi să spună noapte bună.

Aici Cecelia preia personal naraţiunea. Stahr s-a întors în cele din urmă – era vreo trei şi jumătate – şi m-a invitat la dans.

— Ce mai faci? m-a întrebat el, de parcă nu m-ar fi văzut în dimineaţa aceea. Am fost prins într-o conversaţie lungă cu un tip.

Era şi secretos – atât de mult ţinea la asta.

— L-am condus la maşină, a spus el nevinovat. Nici nu mi-am dat seama cât de mult s-a schimbat această parte

a Hollywoodului.

— Cine era acest tip? m-am aventurat eu.

— Un prieten vechi, a spus el vag. Cineva pe care l-am cunoscut cu mult timp în urmă.

Îl pusesem pe Wylie să încerce să afle discret cine era fata. Wylie se dusese la masa lor şi fosta vedetă îl invitase, însufleţită, să ia loc. Nu – nu ştia cine e fata, era prietena prietenei cuiva – nici măcar bărbatul care o adusese nu ştia.

Aşa că Stahr şi cu mine am dansat pe muzica minunată a lui Glenn Miller, care cânta *I’m on a See-saw*. Era plăcut să dansezi acum, când era loc suficient. Dar era mai singuratic – mai singuratic decât înainte să plece fata. Pentru mine, ca şi pentru Stahr, ea luase seara cu ea, luase durerea ascuţită pe care o simţisem şi lăsase sala mare de bal pustie şi lipsită de emoţie. Acum nu mai era nimic, iar eu dansam cu un bărbat cu mintea absentă, care îmi spunea cât de mult se schimbase Los Angelesul.

Secţiunea 14

A doua zi după-amiază s-au întâlnit, ca nişte necunoscuţi într-o ţară străină. Noaptea trecută dispăruse, fata cu care dansase el dispăruse. O pălărie

vaporoasă, roz-albăstrie, cu un voal uşor a traversat terasa spre el şi s-a oprit, cercetându-i faţa. Stahr arăta şi el straniu, într-un costum maro cu cravată neagră care îi estompa silueta mult mai mult decât un sacou formal sau decât atunci când era doar o faţă şi o voce în întuneric, cum se întâmplase când se întâlniseră prima oară.

El a fost primul care s-a convins că e aceeaşi persoană ca şi data trecută – jumătatea de sus a feţei era a Minnei, luminoasă, cu tâmple de culoarea untului şi frunte opalescentă, părul cârlionţat, asemănător la culoare cu cacaoa. Ar fi putut s-o ia în braţe şi s-o tragă mai aproape, cu o familiaritate aproape familială – cunoştea deja curbura gâtului ei, forma coloanei vertebrale, colţurile ochilor şi modul în care ea respira – până şi textura hainelor pe care trebuie să le fi purtat.

— Ai aşteptat aici toată noaptea? a spus ea, cu o voce aproape şoptită.

— Nu m-am mişcat – nu m-am clintit.

Totuşi rămânea o problemă, aceeaşi ca şi înainte – nu aveau unde să meargă.

— Aş bea un ceai, a sugerat ea, dacă e vreun loc unde nu eşti cunoscut.

— Asta sună ca şi cum unul dintre noi ar avea o reputaţie proastă.

— Şi nu-i aşa? a râs ea.

— Să mergem pe plajă, a sugerat Stahr. Există acolo un loc unde am fost odată şi m-a fugărit o focă dresată.

— Crezi că foca ne-ar putea face ceai?

— Păi – e dresată. Şi nu cred că ar vorbi – nu cred că dresajul ei a ajuns atât de departe. Ce *naiba* încerci să ascunzi?

După o clipă, ea a spus încet:

â€” Poate viitorul, într-un mod care putea însemna orice sau nimic.

În timp ce plecau cu maşina, ea a arătat spre rabla ei din parcare.

— Crezi că e în siguranţă?

— Mă îndoiesc. Am remarcat nişte străini cu barbă care îi dădeau târcoale.

Kathleen l-a privit alarmată.

— Serios? A văzut că el zâmbea. Cred tot ce-mi spui. Ai un mod de a fi atât de drăguţ, că nu înţeleg de ce sunt toţi atât de speriaţi de tine.

L-a studiat aprobator – neliniştindu-se puţin din cauza palorii lui, care era accentuată de după-amiaza strălucitoare.

— Lucrezi din greu în fiecare zi? Chiar lucrezi în fiecare duminică?

El a răspuns interesului ei impersonal, dar nu

superficial.

— Nu totdeauna. Pe vremuri aveam – aveam o casă, cu piscină şi tot restul – şi oamenii veneau la noi duminica. Jucam tenis şi înotam. Acum nu mai înot.

— De ce? E sănătos. Credeam că toţi americanii înoată.

— Picioarele mele au devenit foarte subţiri acum câţiva ani şi mă jenez. Mai existau şi alte lucruri cu care mă ocupam – multe lucruri. Când eram copil jucam handbal, uneori şi aici – am avut un teren care a fost devastat de furtună.

— Ai un trup frumos, a spus ea, aşa cum spui atunci când faci un compliment formal, însemnând doar că fusese înzestrat cu o graţie zveltă.

El a respins această idee scuturând din cap.

— De regulă îmi place să muncesc, a spus el. Munca mea e foarte simpatică.

— Ţi-ai dorit dintotdeauna să lucrezi în cinematografie?

— Nu. Când eram adolescent voiam să fiu şef de cabinet – cel care ştie unde e fiecare lucru.

Ea a zâmbit.

— Asta e ciudat. Şi acum eşti mult mai mult decât atât.

— Nu, sunt tot un şef de cabinet, a spus Stahr. Ăsta e

darul meu, dacă am aşa ceva. Numai că atunci când am ajuns aici mi-am dat seama că nimeni nu ştie unde e locul lucrurilor. Şi mi-am dat seama că trebuie să ştii de ce se află ceva acolo unde se află şi dacă ar trebui lăsat acolo. Au început să mi le arunce pe toate în spate şi era o sarcină foarte grea. La puţin timp după aceea aveam toate cheile. Iar ei nu şi-ar fi amintit pentru care broască e fiecare, dacă li le-aş fi dat înapoi.

S-au oprit la un semafor şi un vânzător de ziare a zbierat la ei:

â€” Mikey Mouse asasinat! Randolph Hearst declară război Chinei!

— Trebuie să cumpărăm ziarul ăsta, a spus ea.

În timp ce plecau mai departe, ea şi-a netezit părul şi s-a aranjat. Văzând că el o priveşte, a zâmbit.

Kathleen era vioaie şi calmă – calităţi care în prezent erau la mare valoare. Lâncezeală găseai peste tot – California se umplea de *desperados* obosiţi. Şi mai erau tineri şi tinere tensionate, care în spirit trăiau tot în est, în timp ce continuau să ducă o bătălie dinainte pierdută împotriva climei. Dar era un secret bine-cunoscut că efortul susţinut era dificil aici – un secret pe care Stahr de-abia dacă îl recunoştea faţă de sine însuşi. Însă ştia că oamenii veniţi din alte locuri emanau pentru o vreme valuri de energie nouă.

Acum erau foarte prietenoşi. Ea nu făcuse nicio mişcare sau gest care să fie în dezacord cu frumuseţea ei, care să o facă să-şi piardă conturul, într-un fel sau altul. Totul era cât se poate de adecvat. El o judeca aşa cum ar fi judecat un cadru de film. Nu era un cadru ratat, nu era confuză, ci clară – în înţelesul special al acestui cuvânt, care implica echilibru, delicateţe şi armonie, ea era „drăguţă”.

Au ajuns la Santa Monica, acolo unde erau casele grandioase ale unei duzini de vedete de film, adunate în mijlocul unei Coney Island aglomerate. Au luat-o pe deal în jos, înspre cerul şi marea de un albastru imens, şi au continuat să meargă pe lângă mare, până când plaja i-a lăsat din nou în urmă pe cei veniţi să înoate, o fâşie galbenă când mai largă, când mai îngustă.

— Construiesc o casă acolo, a spus Stahr. Mult mai departe. Nu ştiu de ce o construiesc.

— Poate e pentru mine, a spus ea.

— Poate că da.

— Mi se pare superb că te-ai apucat să construieşti o casă mare pentru mine fără să ştii măcar cum arăt.

— Nu e chiar atât de mare. Şi nu are acoperiş. Nu ştiam ce fel de acoperiş vrei.

— Nu avem nevoie de acoperiş. Mi s-a spus că aici nu plouă niciodată. Că... S-a oprit atât de brusc, încât el şi-a

dat seama că îşi aminteşte de ceva. Era doar ceva din trecut, a spus ea.

— Ce anume? a întrebat el. O altă casă fără acoperiş?

— Da. O altă casă fără acoperiş.

— Ai fost fericită acolo?

— Trăiam cu un bărbat, a spus ea. Cu mult, mult timp în urmă – prea mult. A fost una dintre acele greşeli îngrozitoare pe care le fac oamenii. Am trăit cu el mult timp după ce voiam să plec, dar el nu putea să-mi dea drumul. Încerca, dar nu putea. Aşa că în cele din urmă am fugit.

El asculta, cântărind, dar fără să judece. Nimic nu se schimbase sub pălăria roz-albăstrie. Ea avea aproximativ douăzeci şi cinci de ani. Ar fi fost o irosire să nu fi iubit şi să nu fi fost iubită.

— Eram prea apropiaţi, a spus ea. Probabil că ar fi trebuit să avem copii – ca să stea între noi. Dar nu poţi să ai copii atunci când casa nu are acoperiş.

Bun, ştia ceva despre ea. Nu avea să fie ca noaptea trecută, când ceva îi spunea întruna, ca într-o discuţie despre o poveste: „Nu ştim nimic despre fată. Nu trebuie să ştim multe – dar trebuie să ştim ceva”. Un vag fundal se desfăşura în spatele ei, ceva mai tangibil decât capul lui Shiva în lumina lunii.

Au ajuns la restaurant, care era înconjurat în mod

neplăcut de mulţimea de automobile de duminică. Când s-au dat jos din maşină, foca dresată a mârâit la Stahr, parcă aducându-şi aminte de el. Proprietarul restaurantului a spus că foca nu mergea niciodată pe bancheta din spate a maşinii lui, ci de fiecare dată se suia peste scaun şi venea în faţă. Era evident că omul era ataşat de focă, deşi încă nu recunoscuse asta faţă de el însuşi.

— Mi-ar plăcea să văd casa pe care o construieşti, a spus Kathleen. Nu vreau ceai – ceaiul înseamnă trecut.

Kathleen a băut în schimb Coca-Cola şi au mers cu maşina cincisprezece kilometri printr-un soare atât de strălucitor, încât el a scos din torpedou două perechi de ochelari de soare. După încă opt kilometri au ocolit un mic promontoriu şi au ajuns la scheletul casei lui Stahr.

Un vânt bătând direct dinspre soare a pulverizat stropi de apă peste stânci şi maşină. Betonierele, lemnul galben proaspăt tăiat şi gunoaiele constructorilor aşteptau, ca o rană deschisă a ţărmului, ca duminica să ia sfârşit. Au ocolit partea din faţă, acolo unde nişte bolovani mari se înălţau spre ceea ce avea să fie terasa.

Kathleen a privit spre dealurile firave din spate şi a tresărit uşor în faţa strălucirii crude, iar Stahr a văzut...

— Nu are rost să cauţi ce nu e aici, a spus el voios. Gândeşte-te la ea ca şi cum ai sta pe unul din acele

globuri pământeşti – întotdeauna mi-am dorit unul când eram mic.

— Înţeleg, a spus ea după o clipă. Când faci asta simţi cum se învârte pământul, nu-i aşa?

El a dat din cap.

— Da. Altfel totul e *mañana*[14] – aştepţi dimineaţa sau luna.

Au intrat înăuntru, pe sub schele. O cameră, care avea să fie salonul principal, era terminată până la nivelul rafturilor încastrate, galeriilor pentru perdele şi al trapei din podea pentru aparatul de proiectat filme. Şi, spre surprinderea ei, camera dădea spre o verandă pe care erau fotolii cu perne şi o masă de ping-pong. Pe gazonul proaspăt aşternut de mai încolo era o altă masă de ping-pong.

— Săptămâna trecută am dat un prânz prematur, a recunoscut el. Am adus ceva recuzită – nişte iarbă şi alte chestii. Voiam să văd care va fi atmosfera casei.

Ea a râs brusc.

— Nu e iarbă adevărată?

— A, ba da – e iarbă.

Dincolo de fâşia de peluză anticipativă erau excavările pentru o piscină, stăpânită acum de o

---

[14] Mâine, în limba spaniolă; în engleză, termenul se foloseşte de regulă pentru a sugera o perioadă nedefinită din viitor (n. r.).

mulţime de pescăruşi care i-au văzut şi şi-au luat zborul.

— O să locuieşti aici complet singur? l-a întrebat ea. Nici măcar nişte dansatoare?

— Probabil. Înainte îmi făceam planuri, dar acum nu mai fac. M-am gândit că ar fi un loc plăcut de citit scenarii. Studiourile sunt adevărata mea casă.

— Asta e ceea ce am auzit despre toţi oamenii de afaceri americani.

El a simţit o intonaţie critică în vocea ei.

— Faci ceea ce eşti născut să faci, a spus el blând. Cam o dată pe lună cineva încearcă să mă reformeze, îmi spune ce pustie îmi va fi bătrâneţea, când nu o să mai pot lucra. Dar nu e chiar atât de simplu.

Vântul se înteţea. Era timpul să plece, iar Stahr a scos cheile de la maşină din buzunar, jucându-se absent cu ele. De undeva de dincolo de strălucirea soarelui s-a auzit apelul argintiu al unui telefon.

Nu venea din casă, iar ei s-au repezit încoace şi încolo prin grădină, ca nişte copii care se joacă „Foc şi apă” – ajungând în cele din urmă la un şopron de unelte de lângă terenul de tenis. Iritat din cauza întârzierii, telefonul lătra la ei, suspicios, de pe perete. Stahr a ezitat.

— Să las porcăria asta să sune?

— Eu n-aş putea. Decât dacă aş şti sigur cine e.

— Fie e pentru altcineva, fie au zis să încerce şi aici.

Stahr a ridicat receptorul.

— Alo... Interurban de unde? Da, eu sunt domnul Stahr.

Atitudinea lui s-a schimbat perceptibil. Kathleen a văzut ceea ce puţini oameni văzuseră într-un deceniu întreg – pe Stahr impresionat. Nu era ceva discordant, pentru că el se prefăcea adesea impresionat, dar pentru o clipă l-a făcut să pară mai tânăr.

— E preşedintele, i-a spus el, aproape rigid.

— Al companiei tale?

— Nu, al Statelor Unite.

Încerca să pară nonşalant, de ochii ei, dar vocea lui era avidă.

— Bine, voi aştepta, a spus el la telefon, apoi lui Kathleen: Am mai vorbit cu el.

Ea privea. El i-a zâmbit şi a făcut cu ochiul, ca dovadă că, deşi trebuia să acorde maximă atenţie convorbirii, nu o uitase.

— Bună ziua, a spus el imediat.

A ascultat, apoi a spus „Bună ziua” din nou şi s-a încruntat.

— Aţi putea vorbi puţin mai tare, a spus el politicos. Apoi a adăugat: Cine?... Ce e asta?

Ea a văzut cum pe faţa lui apare o expresie de

dezgust.

— Nu vreau să vorbesc cu el, a spus Stahr. Nu!

S-a întors spre Kathleen.

— Poate nu-ţi vine să crezi, dar e un urangutan.

A aşteptat cât timp cineva îi explica în detaliu; apoi a repetat:

— Nu vreau să vorbesc cu el, Lew. Nu am de spus nimic ce ar putea interesa un urangutan.

I-a făcut semn lui Kathleen, iar când ea s-a apropiat de telefon, el a ţinut receptorul în aşa fel încât ea să audă o respiraţie ciudată şi un mârâit aspru. Apoi s-a auzit o voce:

— Nu e o farsă, Monroe. Poate vorbi şi seamănă ca două picături de apă cu McKinley. Domnul Horace Wickersham se află acum lângă mine, cu o poză a lui McKinley în mână...

Stahr asculta răbdător.

— Avem un cimpanzeu, a spus el după câteva clipe. A muşcat din John Gilbert anul trecut... Bine, dă-mi-l din nou.

Vorbea formal, ca şi cum ar fi discutat cu un copil.

— Bună, urangutanule.

Faţa lui s-a schimbat şi s-a întors spre Kathleen.

— A spus „Bună”.

— Întreabă-l cum îl cheamă, a sugerat Kathleen.

— Bună urangutanule – Dumnezeule, ce chestie! Ştii cumva cum te cheamă?... Nu pare să ştie cum îl cheamă... Ascultă, Lew. Nu facem nimic de genul *King Kong* şi nu există nicio maimuţă în *Primate păroase*... Bineînţeles că sunt sigur. Îmi pare rău, Lew, la revedere.

Era enervat pe Lew din cauză că îl făcuse să creadă că e preşedintele şi îşi schimbase atitudinea, purtându-se ca şi cum ar fi fost. Se simţea puţin ridicol, dar lui Kathleen i-a părut rău şi i-a plăcut mai mult de el pentru că îl sunase un urangutan.

Secţiunea 14 (partea a doua)

Au luat-o înapoi, de-a lungul ţărmului, cu soarele în spatele lor. Casa părea mai primitoare când au părăsit-o, ca şi cum ar fi fost încălzită de vizita lor – strălucirea ei ascuţită era mai uşor de îndurat dacă nu erau legaţi de ea, ca oamenii de suprafaţa sclipitoare a lunii. Privind în urmă de pe o curbă a ţărmului, au văzut cum cerul devine roz în spatele structurii nedefinite şi limba de pământ devine o insulă prietenoasă, nelipsită de promisiunea unor ore plăcute într-o zi viitoare.

După ce au trecut de Malibu, cu colibele lui ţipătoare şi barjele de pescuit, au ajuns din nou pe tărâmul umanităţii, cu maşini înghesuite şi înşiruite de-a lungul drumului şi plajele ca nişte muşuroaie monotone, cu

excepţia capetelor negre, presărate pe mare.

Bunurile oraşului apăreau din ce în ce mai clar – pături, rogojini, umbrele, reşouri, plase pline de haine: prizonierii îşi abandonaseră lanţurile lângă ei, pe acest nisip. Era marea lui Stahr, dacă ar fi vrut-o sau ar fi ştiut ce să facă cu ea – doar prin abuz puteau ceilalţi să îşi înmoaie picioarele şi mâinile în rezervoarele reci şi sălbatice ale lumii oamenilor.

Stahr a ieşit de pe drumul de coastă şi a luat-o în sus printr-un canion, apoi peste un deal, iar oamenii au rămas în urmă. Dealul a devenit în curând periferia unui oraş. Stahr a oprit să alimenteze cu benzină şi s-a apropiat de geamul ei.

— Am putea să luăm cina, a spus el aproape neliniştit.

— Ai treburi de care te-ai putea ocupa.

— Nu – nu mi-am planificat nimic. N-am putea să luăm cina?

El ştia că nici ea nu are nimic de făcut – nimic plănuit pentru seară sau un loc anume unde să meargă.

Ea a făcut un compromis.

— Vrei să mâncăm ceva în bistroul de vizavi?

El a privit ezitant spre acesta.

— Chiar vrei asta?

— Îmi place să mănânc în bistrourile americane. Pare atât de bizar şi de straniu.

S-au aşezat pe nişte taburete înalte şi au mâncat supă de roşii şi sendvişuri calde. Era mai intim decât orice altceva făcuseră şi amândoi simţeau un tip periculos de singurătate, în fiecare şi în celălalt. Au împărtăşit diversele arome ale bistroului, amar, dulce şi acru, misterul chelneriţei cu părul vopsit doar la vârfuri şi negru la rădăcină, iar după ce au terminat, natura moartă a farfuriilor goale – o felie de cartof, o murătură feliată, un sâmbure de măslină.

Pe stradă era amurg, iar când au urcat în maşină, lui Stahr i se părea că nimic nu îi mai zâmbeşte.

— Mulţumesc foarte mult. A fost o după- amiază plăcută.

Nu erau departe de casa ei. Au simţit panta dealului şi sunetul mai puternic al motorului s-a transformat numaidecât în începutul sfârşitului. În bungalow-urile de pe pante luminile ardeau – Stahr a aprins farurile maşinii. Simţea o greutate în stomac.

— O să mai ieşim.

— Nu, a spus ea repede, ca şi cum s-ar fi aşteptat la asta. O să-ţi scriu o scrisoare. Îmi pare rău că am fost atât de misterioasă – a fost de fapt un compliment, pentru că îmi place atât de mult de tine. Ar trebui să încerci să nu mai lucrezi atât de mult. Şi să te recăsătoreşti.

— Ah, nu asta ar trebui să spui, a protestat el brusc. Azi am fost doar noi doi. Poate că pentru tine nu a însemnat nimic, dar pentru mine a însemnat foarte mult. Mi-ar plăcea să am timp să-ţi vorbesc despre asta.

Dar dacă el ar fi vrut să aibă acest timp, trebuia să fie în casa ei, pentru că ajunseseră acolo şi ea scutura din cap în timp ce maşina trăgea lângă poartă.

— Trebuie să plec acum. Am o altă obligaţie. Nu ţi-am spus.

— Nu e adevărat. Dar e în regulă.

A mers până la uşă cu ea şi a rămas pe urmele propriilor paşi de seara trecută, în timp ce ea îşi căuta cheia în poşetă.

— Ai găsit-o?

— Da, a spus ea.

Acesta era momentul în care urma să intre înăuntru, dar ea a vrut să-l mai vadă o dată şi şi-a aplecat capul spre stânga, apoi spre dreapta, încercând să-i vadă faţa în ultimele pâlpâiri de lumină ale apusului. S-a aplecat prea mult şi prea departe, aşa că a fost ceva natural atunci când mâna lui i-a atins partea din spate a braţului şi umărul şi a tras-o spre el, în întunericul gâtului său. Ea a închis ochii, simţind muchia cheii în pumnul strâns. A spus „Ah”, cu un oftat, apoi din nou „Ah” când el a tras-o mai aproape şi bărbia lui i-a atins încet obrazul.

Zâmbeau amândoi uşor, iar ea se şi încrunta în timp ce acei câţiva centimetri dintre ei se topeau în întuneric.

După ce s-au despărţit, ea a scuturat iar din cap, dar mai mult de uimire decât în semn de respingere. Aşa s-a întâmplat atunci, a fost propria ta greşeală, cu mult timp în urmă, când sosise momentul. Aşa s-a întâmplat şi, cu fiecare clipă, povara desprinderii ei din îmbrăţişarea lor era mai grea şi mai dificil de imaginat. El era exuberant; ei îi displăcea asta, nu i-o putea reproşa, dar nu voia să ia parte la exuberanţa lui, pentru că era o înfrângere. Până acum era o înfrângere. Apoi s-a gândit că, dacă ar fi pus capăt acestei înfrângeri, s-ar fi smuls şi ar fi intrat în casă, tot n-ar fi fost o victorie. Atunci nu era nimic.

— Nu aşa mi-am imaginat eu, a spus ea. Deloc.

— Pot să intru?

— A, nu – nu.

— Atunci hai să ne urcăm în maşină şi să mergem undeva.

Ea a sesizat, uşurată, formularea exactă – să scape imediat de aici, asta era o realizare sau cel puţin aşa suna – ca şi cum ar fi fugit de la locul unei crime. Apoi erau în maşină, coborând dealul cu briza răcoroasă pe feţele lor, iar ea şi-a venit încet în fire. Acum totul era clar, în alb şi negru.

— O să ne întoarcem la casa ta de pe plajă, a spus ea.

— Înapoi acolo?

— Da – ne întoarcem la casa ta. Să nu vorbim. Vreau doar să merg.

Secţiunea 14 (partea III)

Când au ajuns din nou pe coastă, cerul era gri şi în Santa Monica o rafală bruscă de ploaie a răpăit deasupra lor. Stahr s-a oprit pe marginea drumului, şi-a luat un pardesiu şi a ridicat capota de pânză.

— Avem acoperiş, a spus el.

Ştergătorul de parbriz ticăia domestic, ca ceasul unui bunic. Maşini mohorâte părăseau plajele ude şi o luau înapoi spre oraş. Ceva mai încolo au intrat în ceaţă – drumul şi-a pierdut delimitările pe ambele părţi şi luminile maşinilor din faţă erau staţionare până în clipa când fulgerau pe lângă ei.

Lăsaseră o parte din ei înşişi în urma lor şi se simţeau uşori şi liberi în maşină. Ceaţa şuiera printr-o crăpătură, iar Kathleen şi-a scos pălăria roz-albăstrie într-un mod calm şi lent, care l-a făcut pe Stahr să o privească încordat, apoi a pus-o sub un fald de pânză, pe bancheta din spate. Şi-a scuturat părul şi, când a văzut că Stahr o priveşte, a zâmbit.

Restaurantul cu foca dresată era doar o sclipire de lumină înspre ocean. Stahr a coborât un geam şi s-a uitat

după repere, dar după câţiva kilometri ceaţa s-a ridicat şi exact în faţa lor cotea drumul care ducea la casa lui. Acolo, luna a apărut din spatele norilor. Pe mare se vedea încă o lumină tremurătoare.

Casa se dizolvase uşor în elementele ei. Au dat de grinzile picurânde ale unei intrări şi au pipăit obstacole misterioase care se ridicau până la înălţimea şoldului în drum spre singura cameră finisată, cu miros de rumeguş şi lemn ud. Când a luat-o în braţe, nu puteau vedea decât ochii celuilalt, în semiîntuneric. Pardesiul lui a căzut imediat pe podea.

— Aşteaptă, a spus ea.

Avea nevoie de o clipă. Nu înţelegea cum ar putea să iasă ceva bun din asta şi, chiar dacă lucrul ăsta n-o împiedica să fie fericită şi pasională, avea nevoie de o clipă ca să se gândească cum era, să se întoarcă în urmă cu o oră şi să înţeleagă ce se întâmplase. A aşteptat în braţele lui, mişcându-i puţin capul dintr-o parte în alta, ca şi înainte, numai că mai încet şi neluându-şi deloc ochii de la ai lui. Apoi a descoperit că el tremura.

El a remarcat asta în acelaşi timp şi braţele i s-au relaxat. Imediat, ea i-a vorbit grosier şi provocator şi i-a tras faţa spre a ei. Apoi a mişcat uşor genunchii ca să iasă din ceva, în timp ce continua să stea în picioare şi să-l îmbrăţişeze cu o mână, şi a aruncat acel ceva lângă

haină. El nu mai tremura acum şi a tras-o din nou lângă el, în timp ce îngenuncheau împreună şi se întindeau pe pardesiul de pe podea.

După aceea, au rămas întinşi fără să vorbească, apoi el s-a simţit învăluit de o iubire atât de tandră, încât a strâns-o tare în braţe, până când o cusătură de la rochia ei a plesnit. Sunetul uşor i-a trezit la realitate.

— Te ajut eu, a spus el, apucând-o de mâini.

— Încă nu. Mă gândeam la ceva.

A rămas întinsă în întuneric, gândindu-se iraţional că ar putea fi un copil atât de sclipitor şi neobosit, dar apoi l-a lăsat imediat pe Stahr s-o ajute... Când Kathleen a revenit în cameră, aceasta era iluminată de o veioză cu un singur bec.

— Un sistem de iluminat cu un singur bec, a spus el. Să-l sting?

— Nu. E foarte drăguţ. Vreau să te văd.

S-au aşezat pe pervazul de lemn al ferestrei, cu tălpile pantofilor atingându-se.

— Parcă ai fi la mare depărtare, a spus ea.

— Şi tu la fel.

— Eşti surprins?

— De ce?

— Că suntem din nou doi indivizi. Nu te gândeşti

mereu – sau speri că eşti o singură persoană şi apoi descoperi că sunt două?

— Mă simt foarte apropiat de tine.

— Şi eu de tine, a spus ea.

— Mulţumesc.

— *Eu* îţi mulţumesc.

Au râs.

— Asta voiai? a întrebat ea. Vreau să spun noaptea trecută.

— Nu conştient.

— Mă întreb când s-a decis, a meditat ea. Există un moment în care nu ai nevoie de aşa ceva şi apoi există alt moment în care ştii că nimic pe lume nu ar putea să oprească asta.

Cuvintele ei aveau o sonoritate încercată şi, spre surprinderea sa, lui Stahr i-a plăcut şi mai mult de ea. În dispoziţia lui, aceea de a repeta cu pasiune, dar nu încă de a recapitula trecutul, era normal ca lucrurile să stea aşa.

— Eu *chiar* sunt mai degrabă uşuratică, a spus ea, urmându-i gândurile. Presupun că de-asta nu mă înţeleg bine cu Edna.

— Cine e Edna?

— Fata cu care m-ai confundat. Cea pe care ai sunat-o – care stătea vizavi de mine. S-a mutat în Santa Barbara.

— Vrei să spui că era târfă?

— Aşa se pare. S-a dus la ceea ce voi numiţi casă de toleranţă.

— Ciudat.

— Dacă ar fi fost englezoaică, mi-aş fi dat seama imediat. Dar părea la fel ca oricine. Mi-a spus doar cu puţin înainte să plece.

El a văzut-o cum se cutremură şi s-a ridicat în picioare, apoi i-a pus pardesiul lui pe umeri. A deschis un dulap şi un teanc de perne şi saltele de plajă au căzut pe podea. Exista o cutie cu lumânări şi el le-a aprins de jur împrejurul camerei, băgând caloriferul electric în priza în care fusese veioza.

— De ce îi era Ednei frică de mine? a întrebat el brusc.

— Pentru că eşti producător. A avut o experienţă oribilă, ea sau o prietenă de-a ei. În plus, cred că e extrem de proastă.

— Cum ai ajuns să-ţi dai seama de asta?

— A venit pe la mine. Poate credea că eram o colegă decăzută de-a ei. Părea destul de plăcută. Îmi zicea încontinuu: „Spune-mi Edna”. „Te rog, spune-mi Edna” – aşa că în cele din urmă i-am spus Edna şi ne-am împrietenit.

Kathleen s-a dat jos de pe pervazul ferestrei, ca el să poată pune perne pe el şi în spatele ei.

— Ce-aş putea eu să fac? a spus ea. Sunt un parazit.

— Nu, nu eşti.

Stahr a luat-o în braţe.

— Stai liniştită. Încălzeşte-te.

Au stat o vreme în tăcere.

— Ştiu de ce ţi-a plăcut de mine la început, a spus ea. Mi-a spus Edna.

— Ce ţi-a spus?

— Că semăn cu... Minna Davis. Mai mulţi oameni mi-au spus asta.

El s-a îndreptat de spate şi a dat din cap.

— E aici, a spus ea, punându-şi mâinile pe pometţi şi deformându-şi uşor obrajii. Aici şi aici.

— Da, a spus Stahr. A fost foarte ciudat. Semeni mai bine decât ea *însăşi* faţă de cum apărea în filme.

Kathleen s-a ridicat, schimbând prin gestul ei subiectul, ca şi cum i-ar fi fost frică de el.

— Acum m-am încălzit, a spus ea.

S-a dus la dulap şi s-a uitat înăuntru, apoi s-a întors purtând un şorţ mic cu un model cristalin, ca o ninsoare. A privit critic în jur.

— Desigur că de-abia ne-am mutat, a spus ea, şi există un anumit ecou.

A deschis uşa verandei şi a adus înăuntru două fotolii de răchită, pe care le-a şters. El o privea cum se mişcă,

atent, dar pe jumătate speriat că trupul ei va claca undeva şi va rupe vraja. Privise femeile la probe şi văzuse frumuseţea lor dispărând secundă de secundă, ca şi cum o statuie splendidă ar fi început să meargă, cu încheieturile slabe ale unei păpuşi de hârtie. Dar Kathleen se ţinea bine pe călcâiele ei – fragilitatea ei era, aşa cum şi trebuie să fie, o iluzie.

— S-a oprit ploaia, a spus ea. În ziua în care am venit ploua. O ploaie atât de groaznică – atât de zgomotoasă – ca un cal care face pipi.

El a râs.

— O să-ţi placă. Mai ales dacă o să stai aici. O să stai aici? Nu poţi să-mi spui acum? Care e misterul?

Ea a scuturat din cap.

— Nu acum – e ceva ce nu merită spus.

— Atunci hai încoace.

Ea s-a dus lângă el, iar el şi-a lipit obrazul de stofa rece a şorţului.

— Eşti un bărbat obosit, a spus ea trecându-şi degetele prin părul lui.

— Nu în modul acela.

— Nu am vrut să spun în modul acela, a zis ea repede. Am vrut să spun că o să te omori muncind.

— Nu fi ca o mamă, a spus el.

— Bine. Atunci cum să fiu?

Fii uşuratică, s-a gândit el. Voia ca modelul vieţii lui să fie spart. Dacă el urma să moară în curând, cum îi spuseseră cei doi doctori, voia să nu mai fie Stahr pentru o vreme şi să vâneze dragostea ca bărbaţii care nu au niciun dar de oferit, ca tinerii fără nume care caută pe străzi, în întuneric.

— Mi-ai scos şorţul, a spus ea blând.

— Da.

— E posibil să treacă cineva pe plajă? Să stingem lumânările?

— Nu, nu stinge lumânările.

După aceea, ea stătea pe jumătate pe o pernă albă şi zâmbea spre el.

— Mă simt ca Venus pe jumătatea de scoică, a spus ea.

— Ce te-a făcut să te gândeşti la asta?

— Uită-te la mine. Nu e ca în Botticelli?

— Nu ştiu, a spus el zâmbind. Sigur, dacă aşa spui tu.

Ea a căscat.

— M-am simţit atât de bine. Şi ţin foarte mult la tine.

— Ştii o grămadă de lucruri, nu-i aşa?

— Ce vrei să spui?

— Ei, din mici chestii pe care le-ai spus. Sau poate din modul în care le-ai spus.

Ea a meditat la asta.

— Nu multe, a spus ea. Nu am fost niciodată la facultate, dacă la asta te referi. Dar bărbatul de care ţi-am spus ştia totul şi îşi făcuse o pasiune din a mă educa. Îmi făcea program şi mă punea să mă duc la cursuri la Sorbona şi la muzeu. Am prins câte ceva.

— Ce era el?

— Era un fel de pictor şi un vrăjitor. Şi multe alte lucruri. Voia ca eu să citesc Spengler – totul avea ca scop asta. Toată istoria, filosofia şi armonia erau ca să-l pot citi pe Spengler, dar l-am părăsit înainte să ajungem la Spengler. Spre sfârşit, cred că ăsta era motivul principal pentru care nu voia ca eu să plec.

— Cine e Spengler?

— Ţi-am spus că n-am ajuns la el, a râs ea. Şi acum uit totul, cu foarte multă răbdare, pentru că e puţin probabil să mai întâlnesc vreodată pe cineva ca el.

— Ah, dar n-ar trebui să uiţi, a spus Stahr şocat.

Avea un respect intens pentru educaţie, o memorie rasială a vechilor sinagogi.

— N-ar trebui să uiţi.

— A fost doar ceva în loc de copii.

— Ai putea să-ţi înveţi copiii, a spus el.

— Crezi că aş putea?

— Sigur că da. Ai putea să le transmiţi totul cât sunt

mici. Eu când vreau să aflu ceva trebuie să întreb un scenarist beţiv. Nu arunca totul la gunoi.

— Bine, a spus ea ridicându-se, o să le transmit copiilor mei. Dar e interminabil – cu cât ştii mai multe, cu atât mai multe încep să apară şi nu se mai opresc. Bărbatul acela ar fi putut să fie orice, dacă nu ar fi fost laş şi prost.

— Dar ai fost îndrăgostită de el.

— O, da – din toată inima.

Kathleen a privit pe fereastră, umbrindu-şi ochii.

— E lumină afară. Hai să mergem pe plajă.

El a sărit în picioare exclamând:

— Ei, sunt grunionii!

— Ce?

— În noaptea asta. A scris în ziar.

A ieşit grăbit pe uşă şi ea l-a auzit cum deschide portiera maşinii. S-a întors imediat cu un ziar.

— La zece şi şaişpe. Adică peste cinci minute.

— O eclipsă sau ceva asemănător?

— Foarte punctuali peşti, a spus el. Lasă-ţi aici pantofii şi ciorapii şi vino cu mine.

Era o noapte frumoasă, albastră. Fluxul era la maximum şi micii peşti argintii se legănau lângă ţărm, aşteptând ora zece şi şaisprezece minute. La câteva secunde după aceea s-au repezit odată cu fluxul, iar

Stahr şi Kathleen călcau peste ei cu picioarele goale, în timp ce peştii se zbăteau pleoscăind în nisip. Un negru s-a apropiat de ei de-a lungul ţărmului, culegând repede grunionii în două găleţi, ca pe crengi. Erau câte doi sau trei, în plutoane sau companii, neobosiţi, exuberanţi şi dispreţuitori în jurul marilor picioare goale ale intruşilor, după cum veniseră şi înainte ca Sir Francis Drake să îşi monteze placa sa pe bolovanul de pe ţărm.

— Mi-ar plăcea să mai am o găleată, a spus negrul, odihnindu-se pentru o clipă.

— Ai venit de departe, a spus Stahr.

— Înainte mergeam în Malibu, dar ălora din cinematografie nu le place treaba asta.

Un val i-a forţat să se dea înapoi, după care s-a retras, lăsând din nou nisipul însufleţit.

— A meritat excursia? a întrebat Stahr.

— Nu gândesc în felul ăsta. De fapt, vin ca să citesc nişte Emerson. L-ai citit cumva?

— Am citit eu, a spus Kathleen. Puţin.

— Îl am în cămaşă. Am şi nişte cărţi rozacruciene, dar m-am săturat de ele.

Vântul se schimbase puţin – valurile erau mai puternice ceva mai încolo şi au luat-o cu toţii de-a lungul marginii înspumate a apei.

— Cu ce te ocupi? l-a întrebat negrul pe Stahr.

— Lucrez în cinematografie.

— Ah. Apoi, după o clipă, a adăugat: Nu merg niciodată la cinema.

— De ce? a întrebat Stahr tăios.

— Nu te alegi cu nimic. Nu îi las niciodată pe copii să se ducă.

Stahr l-a privit pe negru, iar Kathleen l-a privit protector pe Stahr.

— Unele dintre ele sunt bune, a spus ea dintr-o perdea de stropi.

Dar el n-a auzit-o. Kathleen simţea că ar putea să-l contrazică şi a spus-o din nou. De data aceasta, el a privit-o indiferent.

— Frăţia rozacruciană nu susţine filmele? a întrebat Stahr.

— Se pare că ei nu ştiu ce *anume* susţin. Săptămâna asta e ceva, săptămâna cealaltă e altceva.

Doar peştii mici erau siguri. Trecuse o jumătate de oră şi ei continuau să vină. Găleţile negrului erau pline şi, în cele din urmă, el a plecat de-a lungul plajei, spre drum, fără să ştie că zguduise un domeniu de activitate.

Stahr şi Kathleen s-au întors la casă şi ea s-a gândit cum să îndepărteze tristeţea lui de moment.

— Sărmanul Sambo, a spus ea.

— Ce?

— Nu aşa le spuneţi?

— Nu le spunem în niciun fel anume. După o clipă a adăugat: Au filmele lor.

În casă, ea şi-a tras pantofii şi ciorapii lângă calorifer.

— Îmi place mai mult California, a spus ea din senin. Cred că eram puţin înfometată de sex.

— Nu asta a fost totul, aşa-i?

— Ştii bine că nu.

— E plăcut să fiu cu tine.

Ea a oftat uşor în timp ce s-a ridicat, atât de uşor încât el nu a remarcat.

— Nu vreau să te pierd acum, a spus el. Nu ştiu ce părere ai despre mine sau dacă ai cumva vreo părere despre mine. După cum probabil ai ghicit, inima mea e în mormânt...

A ezitat, întrebându-se dacă asta era pe de-a-ntregul adevărat.

— ...dar tu eşti cea mai atrăgătoare femeie pe care am cunoscut-o de nu mai ştiu când încoace. Nu mă pot opri să te privesc. Nu ştiu ce culoare anume au ochii tăi, dar mă fac să-mi pară rău pentru toţi oamenii din lume...

— Opreşte-te, opreşte-te! a strigat ea râzând. O să mă faci să mă uit în oglindă săptămâni la rând. Ochii mei nu au nicio culoare – sunt doar ochi de văzut cu ei şi eu sunt cât se poate de obişnuită. Am dinţi frumoşi pentru o

englezoaică...

— Ai dinţi minunaţi.

— ...dar sunt mult sub fetele pe care le văd aici...

— Acum opreşte-te *tu*, a spus el. Ce am spus e adevărat, iar eu sunt un om precaut.

Ea a rămas nemişcată pentru o clipă – gândind. L-a privit, apoi a privit din nou în sinea ei, apoi iar spre el – după care şi-a dezvăluit gândul.

— Trebuie să plecăm, a spus ea.

Acum, în timp ce porneau înapoi, erau nişte oameni diferiţi. De patru ori merseseră astăzi pe drumul de lângă ţărm, de fiecare dată o altă pereche. Curiozitatea, tristeţea şi dorinţa erau acum în spatele lor; aceasta era o întoarcere adevărată – către ei înşişi, către tot trecutul şi viitorul lor şi prezenţa invadatoare a zilei de mâine. Stahr a rugat-o să stea aproape de el în maşină şi ea aşa a făcut, dar nu păreau apropiaţi, deoarece pentru asta trebuie să pari că te apropii şi mai mult. Nimic nu rămâne pe loc. Îi stătea pe limbă s-o roage să vină la casa pe care o închiriase el şi să doarmă acolo – dar avea senzaţia că asta l-ar face să pară singuratic. În timp ce maşina urca dealul spre casa ei, Kathleen căuta ceva în spatele pernei scaunului.

— Ce ai pierdut?

— Cred că mi-a căzut afară, a spus ea, căutând în întuneric prin poşetă.

— Ce era?

— Un plic.

— Era important?

— Nu.

Dar când au ajuns la casa ei şi Stahr a aprins lumina bordului, ea l-a ajutat să scoată perna şi a căutat din nou.

— Nu contează, a spus ea în timp ce mergeau spre uşă. Care e adresa la care locuieşti cu adevărat?

— Doar Bel-Air. Nu există număr.

— Unde e Bel-Air?

— E un fel de cartier lângă Santa Monica. Dar ar fi mai bine să mă suni la studio.

— Bine... noapte bună, domnule Stahr.

— Domnule Stahr, a repetat el, uimit.

Ea s-a corectat blând.

— Atunci, noapte bună, Stahr. E mai bine aşa?

El se simţea ca şi cum ar fi fost puţin respins.

— Cum vrei tu, a spus el.

Refuza să-i permită distanţei să-şi anunţe prezenţa. Se uita încontinuu la ea şi îşi mişca încontinuu capul dintr-o parte în alta, cu propriul ei gest, spunând, fără cuvinte: „Ştii ce s-a întâmplat cu mine”. Ea a oftat. Apoi

s-a dus în braţele sale şi pentru o clipă a fost din nou pe de-a-ntregul a lui. Înainte să se schimbe ceva, Stahr i-a şoptit noapte bună, s-a întors şi s-a dus la maşină.

În timp ce cobora dealul, Stahr asculta în sinea lui, ca şi cum ceva de un compozitor necunoscut, ceva puternic, straniu şi tare, urma să fie interpretat pentru prima oară. Tema ar fi fost anunţată imediat, dar deoarece compozitorul era de fiecare dată altul, el nu ar fi recunoscut-o imediat ca fiind tema respectivă. Ar fi venit sub astfel de chipuri precum claxoanele auto de pe bulevardele tehnicolor de jos sau ar fi fost de-abia audibile, un tatuaj pe toba înăbuşită a lunii. S-a încordat să-l audă, ştiind doar că urma să înceapă o muzică, o muzică nouă care îi plăcea şi pe care nu o înţelegea. E greu de reacţionat la ceva ce poţi pricepe pe deplin – dar acum era ceva nou şi debusolant, nu ceva ce ai fi putut opri la mijloc şi să iei apoi restul de pe o partitură veche.

De asemenea, persistent şi legat de acesta, era negrul de pe plajă. Îl aştepta acasă pe Stahr, cu găleţile lui cu peşti, şi avea să-l aştepte la studio a doua zi dimineaţă. Spusese că nu-şi lasă copiii să asculte povestea lui Stahr. Avea prejudecăţi, se înşela şi trebuia să i se explice cumva, într-un anumit mod. Un film, multe filme, un deceniu de filme trebuiau făcute ca să i se arate că se înşală. De când vorbise cu el, Stahr scosese

patru filme din planurile sale – dintre care unul intra în producţie săptămâna asta. Erau filme îndoielnice ca interes, dar cel puţin Stahr le supusese judecăţii negrului şi acesta le considerase a fi mizerii. Şi a pus din nou pe listă un film dificil pe care îl aruncase la lupi, lui Brady, Marcus şi celorlalţi, ca să-şi impună voinţa în alte privinţe. L-a salvat pentru negru.

Când a parcat în faţa uşii sale, luminile verandei s-au aprins şi filipinezul său a coborât scările, ca să ducă maşina. În bibliotecă, Stahr a găsit o listă cu apelurile telefonice.

La Borwits
Marcus
Harlow
Rienmund
Fairbanks
Brady
Colman
Skouras
Flieshacker

Filipinezul a intrat în cameră cu o scrisoare.

— Asta a căzut din maşină, a spus el.

— Mulţumesc, a spus Stahr, o căutam.

— O să vă uitaţi la un film în seara asta, domnule Stahr?

— Nu, mulţumesc – poţi să te duci la culcare.

Spre surprinderea sa, scrisoarea îi era adresată lui Monroe Stahr, *Esq*. A vrut să o deschidă – apoi s-a gândit că ea încercase să o recapete şi probabil să nu i-o mai dea. Dacă ea ar fi avut telefon, ar fi sunat-o ca să-i ceară voie să o deschidă. A ţinut scrisoarea în mână pentru o clipă. Fusese scrisă înainte de întâlnirea lor – era ciudat să crezi că ce scria în ea, indiferent ce ar fi fost, era acum invalidat; scrisoarea avea interesul unui suvenir, reprezentând o dispoziţie care trecuse.

Totuşi i-ar fi displăcut s-o citească fără s-o întrebe. A pus-o jos, lângă un teanc de scenarii, şi s-a aşezat în fotoliu, cu primul scenariu de sus în poală. Era mândru că rezistase primului său impuls de a deschide scrisoarea. Asta părea să dovedească faptul că nu „îşi pierdea capul”. Nu îşi pierduse niciodată capul cu Minna, nici măcar la început – fuseseră cea mai potrivită şi regală pereche posibilă. Minna îl iubise întotdeauna, iar cu puţin înainte ca ea să moară, afecţiunea lui explodase, neintenţionat şi pe neaşteptate, şi se îndreptase spre ea ca un val uriaş, iar el se îndrăgostise de ea. Îndrăgostit de Minna şi de moarte deopotrivă – lumea spre care privea ea era atât de singuratică, încât

el ar fi vrut să meargă cu ea acolo.

Dar nu fusese niciodată „nebun după dame” – fratele lui fusese distrus din cauza unei femei sau mai degrabă a unui lung şir de femei. Dar Stahr, în anii tinereţii sale, le gusta o dată şi doar o dată – ca pe un pahar de băutură. Rezerva pentru mintea lui un tip foarte diferit de aventură – ceva mai bun decât o serie de orgii emoţionale. Ca mulţi alţi oameni strălucitori, Stahr ajunsese să fie extrem de rece la maturitate. Începând de pe la vreo doisprezece ani, probabil cu respingerea totală comună celor cu puteri mentale extraordinare, atitudinea „uite cum stau lucrurile – totul e greşit – un dezastru – totul e minciună – şi o păcăleală –„ îl făcuse să dea la o parte totul, orice, aşa cum fac bărbaţii de tipul acesta, iar apoi, în loc să devină un nemernic, aşa cum devin cei mai mulţi dintre ei, Stahr a privit în jur la pustiul care rămăsese şi şi-a spus: „*Asta* nu va fi niciodată de ajuns”. Şi astfel a învăţat lecţiile toleranţei, bunătăţii, îngăduinţei şi chiar afecţiunii.

Băiatul filipinez i-a adus o carafă de apă şi boluri cu nuci şi fructe şi i-a spus noapte bună. Stahr a deschis primul manuscris şi a început să citească.

A citit trei ore – oprindu-se din când în când şi corectând fără creion. Uneori ridica privirea, încălzit de o senzaţie de fericire vagă care nu era în scenariu, şi de

fiecare dată îi lua o clipă ca să-şi amintească ce anume era. Apoi şi-a dat seama că era Kathleen şi a privit spre scrisoare – era plăcut să ai o scrisoare.

Era ora trei când o venă a început să îi pulseze pe dosul palmei, semnalându-i că era timpul să se oprească. Acum, spre sfârşitul nopţii, Kathleen era foarte departe – diferitele ei aspecte erau comasate în amintirea unei singure necunoscute încântătoare, legată de el doar prin câteva ore trecătoare. Părea perfect în regulă să deschidă scrisoarea.

Dragă domnule Stahr:

În jumătate de oră îmi voi ţine promisiunea de a mă întâlni cu dumneata. Când ne vom lua adio îţi voi înmâna această scrisoare. Ea îţi va spune că urmează să mă căsătoresc în curând şi că nu voi mai putea să mă întâlnesc cu dumneata după aceea.

Ar fi trebuit să-ţi spun noaptea trecută, dar nu părea să te intereseze. Şi ar fi o prostie să petrec această minunată după-amiază spunându-ţi despre asta şi văzând cum interesul dumitale dispare. Mai bine să dispară imediat – acum. Îţi voi fi spus suficient ca să te conving că nu sunt perla coroanei cuiva. (Tocmai am învăţat această expresie – de la gazda mea, care m-a vizitat seara trecută şi a stat o oră. Pare să creadă că nimeni nu e o perlă a coroanei – cu excepţia ta. Cred că se aşteaptă ca eu să-ţi spun că ea

crede asta, aşa că dă-i o slujbă, dacă poţi.)

Sunt foarte măgulită că cineva care cunoaşte atât de multe femei superbe, nu pot termina această propoziţie, dar ştii ce vreau să spun. Şi dacă nu plec acum să mă întâlnesc cu dumneata o să întârzii.

Toate cele bune,

Kathleen Moore.

Prima senzaţie a lui Stahr a fost de frică; primul lui gând a fost că scrisoarea era invalidată – ea încercase chiar să o recupereze. Dar apoi şi-a amintit de acel „Domnule Stahr" de la sfârşit şi că ea îi ceruse adresa – probabil că deja îi scrisese o altă scrisoare, care avea să-i spună şi ea adio. În mod ilogic, era şocat de indiferenţa scrisorii faţă de ceea ce se întâmplase apoi. A citit-o din nou, dându-şi seama că nu prevedea nimic. Şi totuşi, în faţa casei sale, ea decisese ca scrisoarea să rămână valabilă, minimalizând tot ceea ce se întâmplase, abătându-şi mintea de la faptul că în acea după-amiază în mintea ei nu fusese niciun alt bărbat. Dar lui nu-i venea nici acum să creadă asta şi întreaga aventură începea să se estompeze, chiar în timp ce el o recapitula atent în minte. Maşina, dealul, pălăria, muzica, scrisoarea însăşi îşi luau zborul, ca bucăţile de hârtie

gudronată din deşeurile casei sale. Şi Kathleen plecată, conservarea amintirilor cu ea, capul ei mişcându-se încet, trupul ei robust şi dornic, picioarele ei goale în nisipul ud, învârtejit. Cerul a pălit şi s-a întunecat – vântul şi ploaia au devenit mohorâte, ducând înapoi în mare peştii argintii. Nu fusese decât o zi ca oricare alta, din care nu rămăsese nimic în afara teancului de scenarii de pe masă.

Stahr a urcat la etaj. Minna a murit din nou la primul palier, iar cu fiecare treaptă urcată, el a uitat-o din nou, lent şi nefericit. Etajul gol îl înconjura – uşile în spatele cărora nu dormea nimeni. În camera sa, Stahr şi-a desfăcut cravata, şi-a scos pantofii şi s-a aşezat pe marginea patului său. Totul fusese clasat, cu excepţia a ceva ce nu-şi putea aminti; apoi şi-a amintit – maşina ei rămăsese în parcarea hotelului. Şi-a potrivit ceasul să sune după şase ore de somn.

Secţiunea 15 (prima parte)

Aici Cecelia preia povestea. Cred că la momentul acesta ar fi foarte interesant să urmărim propriile mele mişcări, aceasta fiind o perioadă a vieţii mele de care îmi e ruşine. Din lucrurile de care oamenii se ruşinează ies de obicei poveşti bune.

Când l-am trimis pe Wylie White la masa Marthei

Dodd, el nu a reuşit să afle nimic despre identitatea fetei, însă asta a devenit brusc principala mea preocupare în viaţă. De asemenea, am presupus – corect – că asta era şi preocuparea Marthei Dodd: să ai la masa ta o fată care e admirată de rege, care putea fi înnobilată în micul nostru sistem feudal – şi nici măcar să nu ştii cum o cheamă.

O cunoşteam vag pe Martha şi ar fi fost prea ostentativ să o abordez direct, dar luni m-am dus la studiouri şi am trecut pe la Rose Meloney.

Eram destul de bună prietenă cu Rose Meloney. Mă gândeam la ea mai degrabă cum se gândeşte un copil la un angajat al familiei. Ştiam că e scenaristă, dar în copilărie ajunsesem să cred că un scenarist sau o secretară e acelaşi lucru, cu excepţia faptului că scenaristul miroase de obicei a alcool şi vine mai des la masă. Se vorbea la fel despre ei atunci când nu erau în preajmă – cu excepţia unei specii numite dramaturgi, care veneau din est. Aceştia erau trataţi cu respect dacă nu stăteau mult – dacă stăteau mult, cădeau alături de ceilalţi, în clasa celor care trag la jug.

Biroul lui Rose era în „clădirea veche a scenariştilor”. Exista câte una în fiecare studio, un şir de camere de tortură rămase de pe vremea filmului mut şi încă răsunând de gemetele surde ale scribilor şi vagabonzilor

închişi acolo. Exista o anecdotă cu un producător nou care se dusese într-o zi acolo, apoi se întorsese animat la birourile principale.

— Cine sunt oamenii aceia?

— Se presupune că sunt scenarişti.

— Aşa mă gândeam şi eu. Ei bine, i-am privit timp de zece minute şi doi dintre ei n-au scris niciun rând.

Rose era la maşina ei de scris, pe punctul de a-şi lua pauza de prânz. I-am spus deschis că am o rivală.

— E o rivală misterioasă, am spus. Nu reuşesc să aflu nici măcar cum o cheamă.

— Ah, a spus Rose. Ei bine, s-ar putea să ştiu eu ceva despre asta. Am auzit un zvon de la cineva.

Acel cineva era, bineînţeles, nepotul ei, Ned Sollinger, curierul lui Stahr. El era mândria şi speranţa ei. Îl trimisese la Universitatea din New York, unde acesta jucase în echipa de fotbal american. Apoi, în primul său an la Medicină, o fată îl respinsese, iar el disecase partea cea mai puţin expusă a cadavrului unei femei şi i-o trimisese fetei. Nu mă întrebaţi de ce. Căzut în dizgraţie în faţa sorţii şi a oamenilor, a reluat viaţa de jos, şi acolo era şi acum.

— Ce ştii? am întrebat-o eu.

— A fost în noaptea cu cutremurul. Ea a căzut în lacul din spate şi el a sărit după ea şi a salvat-o. Altcineva mi-

a spus că, de fapt, ea a sărit de pe balconul lui şi şi-a rupt mâna.

— Cine e?

— Ei, şi asta e ciudat...

A sunat telefonul, iar eu am aşteptat nerăbdătoare sfârşitul unei lungi conversaţii cu Joe Rienmund. Acesta părea că vrea să îşi dea seama la telefon cât de bună e Rose sau dacă mai scrisese vreodată un scenariu de film. Iar ea era cunoscută pentru faptul că fusese în platou în ziua în care Griffith inventase prim- planul! În timp ce el vorbea, Rose gemea încet, se zvârcolea, făcea mutre la receptor şi îl punea în poală, astfel încât vocea de-abia să ajungă la ea – şi continua să pălăvrăgească în paralel cu mine.

— Ce face – îşi omoară timpul dintre două întâlniri?... M-a mai întrebat de zece ori toate lucrurile ăstea... e totul într-un referat pe care i l-am trimis... Iar la telefon: Dacă asta o să ajungă la Monroe, n-o să fie din cauza mea. Eu vreau să duc totul până la capăt. A închis din nou ochii, chinuită. Acum face distribuţia... distribuţia personajelor secundare... o să-l ia pe Buddy Ebsen... Dumnezeule, pur şi simplu nu are nimic altceva de făcut... acum a ajuns la Harry Davenport – vrea să spună Donald Crisp... are în poală un album mare cu actori şi îl aud cum dă paginile... în dimineaţa asta e un om

important, un al doilea Stahr, şi eu înainte de prânz mai am de scris două scene, pentru numele lui Dumnezeu.

În cele din urmă, Rienmund a închis sau a fost întrerupt spre sfârşit. Un chelner a venit de la cantină cu prânzul lui Rose şi cu o Coca-Cola pentru mine – în vara aceea nu mâncam de prânz. Rose a mai scris o propoziţie înainte să mănânce. Mă interesa modul în care scria. Într-o zi eram acolo când ea şi cu un tânăr tocmai scoseseră o poveste din *The Saturday Evening Post* – schimbând personajele şi aşa mai departe. Apoi s-au apucat să o scrie, făcând ca fiecare replică să răspundă celei de dinaintea ei, dar bineînţeles că suna exact ca atunci când oamenii reali încearcă să fie într-un fel – amuzanţi, tandri sau curajoşi. Întotdeauna am vrut să văd filmul acela pe ecran, dar cumva l-am ratat.

Rose mi se părea la fel de dragă ca o jucărie veche şi ieftină. Câştiga 3 000 pe săptămână, şi toţi soţii ei băuseră şi aproape că o omorâseră în bătaie. Dar astăzi aveam un interes personal.

— Nu ştii cum o cheamă? am insistat eu.

— Ah, a spus Rose, despre *asta* vorbeam. Ei bine, el a tot căutat-o după aceea şi i-a spus lui Katy Doolan că de fapt numele e greşit.

— Cred că a găsit-o, am spus. O ştii pe Martha Dodd?

— Ce ghinion a putut să aibă fata asta! a exclamat

Rose, cu o simpatie teatrală automată.

— Ai putea s-o inviţi la prânz mâine?

— A, cred că are ce mânca. E un mexican...

I-am explicat că motivele mele nu erau caritabile. Rose a fost de acord să coopereze. A sunat-o pe Martha Dodd.

15 (partea a doua)

A doua zi am luat prânzul la Bev Brown Derby, un restaurant amorţit, lăudat pentru mâncarea lui de către clienţi care întotdeauna păreau că ar vrea să se culce. La prânz exista o oarecare animaţie, când femeile se dau în spectacol în primele cinci minute după ce mănâncă, dar grupul nostru de trei era moleşit. Ar fi trebuit să îmi manifest imediat curiozitatea. Martha Dodd era o fată agricolă, care nu înţelesese niciodată prea bine ce i se întâmplase şi care nu rămăsese cu nimic de pe urma acestui lucru, cu excepţia unei expresii epuizate în jurul ochilor. Încă mai credea că viaţa pe care o gustase era realitatea, iar asta era doar o lungă aşteptare.

— În 1928 aveam o casă frumoasă, a spus ea. Treizeci de acri, cu un teren de golf în miniatură, piscină şi o privelişte superbă. Primăvara stăteam până la brâu printre margarete.

În cele din urmă am invitat-o să vină şi să îl cunoască

pe tata. Asta era pură penitenţă, pentru că avusesem „motive amestecate” şi îmi era ruşine din cauza asta. La Hollywood nu amesteci motivele – e debusolant. Toată lumea înţelege, iar clima te epuizează. Motivele amestecate sunt o risipă ostentativă.

Rose ne-a lăsat în faţa porţii studiourilor, dezgustată de laşitatea mea. Martha exersase în restaurant o prezentare a carierei ei – nu una foarte avântată, din cauza celor şapte ani de ignoranţă, ci un fel de acceptare nervoasă, iar eu urma să-i vorbesc tatei cu căldură despre asta. Ei nu făceau niciodată nimic pentru oamenii ca Martha, care la un moment dat le aduseseră atât de mulţi bani. Îi lăsau să alunece într-o mizerie întreţinută cu tot felul de alte slujbe – ar fi fost mai caritabil să-i alunge din oraş. Iar tata era atât de mândru de mine vara asta. Trebuia să-l împiedic să spună la toată lumea cum fusesem eu educată să produc o astfel de bijuterie perfectă. Iar Bennington – ah, ce şcoală exclusivistă – Doamne, mă doare inima. L-am asigurat că exista proporţia obişnuită de servitoare înnăscute deghizate cu gust în haine aruncate de magazinele elegante; dar tata aproape că ajunsese să se considere el însuşi un absolvent. „Ai avut totul”, îmi spunea el fericit. Totul includea, în mare, cei doi ani din Florenţa, în care reuşisem, în ciuda tuturor probabilităţilor, să rămân

singura virgină din şcoală şi debutul social din Boston, Massachusetts. Eram o adevărată floare a vechii şi rafinatei aristocraţii comerciale.

Aşa că ştiam că avea să facă ceva pentru Martha Dodd şi, în timp ce intram amândouă în biroul lui, aveam gânduri mari de a realiza ceva, de asemenea, şi pentru Johnny Swanson, cowboy-ul, Evelyn Brent şi tot felul de alte flori respinse. Tata era un bărbat fermecător şi simpatic – cu excepţia acelei dăţi când îl văzusem pe neaşteptate în New York – şi era ceva mişcător în faptul că el era tatăl meu. Până la urmă el era tatăl *meu* – va face orice pentru mine.

În anticameră era doar Rosemary Schmiel, care vorbea la telefonul lui Birdy Peters. Mi-a făcut semn să iau loc, dar eu eram prinsă de planurile mele şi, în timp ce îi spuneam Marthei să stea liniştită, am apăsat pe butonul de sub biroul lui Rosemary şi am intrat pe uşa deschisă.

— Tatăl tău are o conferinţă, a strigat Rosemary. Nu conferinţă, dar mi-a spus să...

În momentul acela, eu trecusem de uşă, apoi de un mic vestibul şi de o altă uşă şi l-am surprins pe tata în cămaşă, foarte transpirat şi încercând să deschidă o fereastră. Era o zi călduroasă, dar eu nu-mi dădusem seama că era chiar atât de călduroasă şi m-am gândit că

e bolnav.

— Nu, sunt bine, a zis el. Ce e?

I-am spus. I-am spus toată teoria cu oamenii ca Martha Dodd, în timp ce mă plimbam în sus şi-n jos prin biroul lui. Cum i-ar fi putut folosi, garantându-le o slujbă normală. Părea să accepte cu însufleţire ce spuneam eu, dând din cap încontinuu şi exprimându-şi aprobarea, iar eu mă simţeam apropiată de el, cum nu mă simţisem de mult timp. M-am dus lângă el şi l-am sărutat pe obraz. Tremura şi cămaşa lui era udă leoarcă.

— Eşti bolnav, i-am spus. Sau eşti agitat, din cine ştie ce motiv.

— Nu, nicidecum.

— Ce e?

— Ah, e Monroe, a spus el. Acest Iisus afurisit al Hollywoodului! Îmi stă pe creieri zi şi noapte!

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat, mult mai rece.

— Ah, stă ca un preot sau rabin afurisit şi spune ce o să facă şi ce n-o să facă el. Nu pot să-ţi spun acum – sunt aproape scos din minţi. Mai bine du-te.

— Nu vreau să te văd aşa.

— Ţi-am zis să te duci!

L-am mirosit, dar nu bea niciodată.

— Du-te şi piaptănă-te, i-am spus. Vreau să te întâlneşti cu Martha Dodd.

— Aici! N-o să mai scap de ea în veci.

— Atunci afară. Du-te mai întâi şi spală-te. Ia-ţi altă cămaşă.

Cu un gest de disperare exagerat, tata a intrat în mica baie de alături. În birou era cald, ca şi cum ar fi fost închis ore în şir, şi poate că asta îl făcea să se simtă rău, aşa că am mai deschis două ferestre.

— Du-te tu înainte, mi-a strigat tata de dincolo de uşa închisă a băii. Vin şi eu imediat.

— Să fii extrem de drăguţ cu ea, am spus. Nu de milă.

De undeva din cameră s-a auzit un geamăt, ca şi cum ar fi fost Martha vorbind ea însăşi în numele ei. Am tresărit – apoi am rămas înlemnită, deoarece nu venea din baie, unde era tata, ci dintr-un dulap încastrat în peretele din faţa mea. Nu ştiu de unde am avut atâta curaj, dar am alergat la el şi l-am deschis, iar dinăuntru s-a rostogolit secretara lui tata, Birdy Peters, goală puşcă – exact ca un cadavru într-un film. Odată cu ea a venit o pală de aer sufocant şi greu. A căzut pe podea pe o parte, strângând într-o mână nişte haine, şi a rămas acolo scăldată în sudoare – exact când tata a ieşit din baie. Îl simţeam în spatele meu şi, fără să mă întorc, ştiam exact cum arată, pentru că îl mai surprinsesem şi înainte.

— Acoper-o, am spus, acoperind-o eu însămi cu o

cuvertură de pe canapea. Acoper-*o*!

Am plecat din birou. Rosemary Schmiel mi-a văzut faţa în timp ce ieşeam, şi a răspuns cu o expresie îngrozită. Nu le-am mai văzut niciodată, nici pe ea, nici pe Birdy Peters. În timp ce eu şi Martha ieşeam afară, Martha m-a întrebat:

â€” Ce s-a întâmplat, draga mea?

Iar când eu nu am spus nimic, a continuat:

â€” Ai făcut tot ce ai putut. Probabil că nu era momentul potrivit. Hai să-ţi spun ce o să fac. O să te duc să faci cunoştinţă cu o englezoaică foarte de treabă. Ai văzut-o pe fata de la masa noastră cu care a dansat Stahr în noaptea aceea?

Astfel încât, cu preţul unei mici imersiuni în subteranele familiei, obţinusem ceea ce voiam.

Nu-mi amintesc prea multe despre vizita noastră. Unul dintre motive este acela că ea nu era acasă. Uşa de plasă a casei ei nu era închisă, iar Martha a intrat înăuntru strigând „Kathleen”, cu o familiaritate voioasă. Camera pe care am văzut-o era goală şi formală, ca de hotel; erau flori în jur, dar care nu păreau flori primite. De asemenea, Martha a găsit pe masă un bilet care spunea: „Lasă rochia. Am plecat să-mi caut de lucru. Trec pe la tine mâine”.

Martha a citit biletul de două ori, dar nu părea să fie pentru Stahr, şi am aşteptat cinci minute. Casele oamenilor sunt foarte liniştite atunci când ei sunt plecaţi. Nu că m-aş aştepta să-i văd sărind în toate părţile, dar las observaţia la nivelul acesta. Foarte liniştite. Aproape pretenţioase, doar cu o muscă ce le locuieşte fără să te bage în seamă şi colţul unei perdele umflându-se.

— Mă întreb ce tip de slujbă, a spus Martha. Duminica trecută s-a dus undeva cu Stahr.

Dar pe mine nu mă mai interesa. Mi se părea ceva groaznic să fiu acolo – sânge de producător, m-am gândit îngrozită. Şi, într-un acces rapid de panică, am tras-o afară, în lumina calmă a soarelui. Nu folosea la nimic – aveam o senzaţie neagră, îngrozitoare. Fusesem întotdeauna mândră de corpul meu – mă gândeam la el ca la ceva geometric, ceea ce făcea ca toate acţiunile lui să pară în regulă şi probabil că nu exista niciun fel de loc, inclusiv bisericile, birourile şi altarele, în care oamenii să nu se fi îmbrăţişat – dar nimeni nu mă înghesuise vreodată goală într-o gaură din perete, în mijlocul unei zile de lucru.

Episodul 16, Prima Parte

— Dacă ai fi la magazin, a spus Stahr, să iei o reţetă…

— Vrei să spui la farmacie? a întrebat Boxley.

— Dacă ai fi la farmacie, a cedat Stahr, şi ai lua o reţetă pentru un membru al familiei care e foarte rău...

— Foarte bolnav? a întrebat Boxley.

— Foarte bolnav. Orice ţi-ar atrage atenţia *atunci*, prin vitrină, orice te-ar distrage şi te-ar captiva ar fi probabil material de filme.

— O crimă în faţa farmaciei, vrei să spui.

— Iată, a spus Stahr zâmbind. Ar putea fi un păianjen care îşi ţese plasa pe geam.

— Desigur – înţeleg.

— Mă tem că nu înţelegi, domnule Boxley. Înţelegi pentru mediul *dumitale*, dar nu pentru al nostru. Ţii păianjenul pentru dumneata şi încerci să pui crima pe umerii noştri.

— Ar trebui să plec, a spus Boxley. Nu vă sunt de niciun folos. Sunt aici de trei săptămâni şi nu am realizat nimic. Fac sugestii, dar nimeni nu le notează.

— Aş vrea să rămâi. Unei părţi din dumneata nu-i plac filmele, nu-i place să spună o poveste în felul acesta...

— E atât de al naibii de enervant, a explodat Boxley. Nu-ţi poţi da drumul...

Şi-a luat seama. Ştia că Stahr, cârmaciul, găsea timp pentru el în mijlocul unei permanente şi aprige furtuni – că ei doi discutau în scrâşnetul permanent al parâmelor unui vas care naviga în larg, cu volte mari şi stângace.

Sau – uneori aşa părea – că sunt într-o carieră imensă unde până şi marmura proaspăt tăiată purta ornamentaţia vechilor frontoane, inscripţii pe jumătate şterse ale trecutului.

— Îmi doresc tot timpul să o putem lua de la capăt, a spus Boxley. E problema cu producţia de masă.

— Asta e condiţia, a spus Stahr. Există întotdeauna o condiţie mizerabilă. Facem o viaţă a lui Rubens – să zicem că te-aş ruga să faci portretele unor gogomani bogaţi ca Pat Brady, eu, Gary Cooper sau Marcus, când de fapt tu vrei să-l pictezi pe Iisus Hristos! N-ai simţi că ţi se pune o condiţie? Condiţia noastră e că trebuie să luăm folclorul preferat al poporului şi să-l îmbrăcăm elegant şi să li-l dăm înapoi. Orice, în afară de asta, e sirop. Aşa că n-aţi vrea să ne daţi nişte sirop, domnule Boxley?

Boxley ştia că poate să stea cu Wylie White în seara aceea la Troc şi să se descarce pe Stahr, dar îl citise pe lordul Charnwood şi recunoscuse faptul că Stahr, ca şi Lincoln, era un lider care ducea un război îndelungat pe multe fronturi; aproape de unul singur, împinsese abrupt filmele în faţă, timp de un deceniu, până la punctul la care conţinutul producţiilor de serie A era mai larg şi mai bogat decât cel al scenei. Stahr era un artist doar în modul în care domnul Lincoln fusese general, din

necesitate şi ca neiniţiat.

— Haideţi cu mine până în biroul lui La Borwits, a spus Stahr. Sunt sigur că cei de acolo au nevoie de nişte zahăr.

În biroul lui La Borwits, doi scenarişti, o dactilografă şi un supervizor stăteau în impasul tensionat şi plin de fum în care Stahr îi lăsase cu trei ore mai devreme. Acesta s-a uitat pe rând la feţele lor şi nu a găsit nimic. La Borwits a vorbit cu o reverenţă înfiorată faţă de înfrângerea sa:

— Pur şi simplu avem prea multe personaje, Monroe.

Stahr a pufnit afabil.

— Asta e ideea principală a filmului.

A scos nişte mărunţiş din buzunar, a privit în sus, spre lustra suspendată, şi a azvârlit o jumătate de dolar, care a zăngănit în suportul din centru. S-a uitat la monedele din mâna lui şi a ales un sfert de dolar.

La Borwits privea nefericit; ştia că asta era o idee preferată a lui Stahr şi vedea cum clipele se scurg. În momentul acela toată lumea îi întorsese spatele. Dintr-odată, La Borwits şi-a ridicat mâinile din poziţia lor placidă de sub birou şi le-a aruncat în aer, atât de sus încât păreau că se vor desprinde din încheieturi – apoi le-a prins frumos în timp ce coborau. După asta s-a simţit mai bine. Controla situaţia.

Unul dintre scenarişti scosese şi el nişte monede şi

imediat au fost stabilite regulile.

â€” Trebuie să arunci moneda printre lanţuri, fără să le atingi. Ce pică în suport e potul.

Au jucat o jumătate de oră – toţi cu excepţia lui Boxley, care stătea la o parte, cufundat în manuscris, şi a secretarei, care ţinea scorul. Calculase costul timpului celor patru bărbaţi, ajungând la o cifră de 1 600 de dolari. La sfârşit, La Borwits a câştigat cu cinci dolari şi cincizeci de cenţi, iar un om de serviciu a adus o scară, ca să scoată banii din suport.

Boxley a spus dintr-odată:

— E ca un curcan umplut.

— Ce!

— Ăsta nu e film.

Toţi l-au privit uimiţi. Stahr şi-a ascuns un zâmbet.

— Deci avem un adevărat om de film aici! a exclamat La Borwits.

— Sunt multe discursuri frumoase, a spus Boxley îndrăzneţ. Dar nicio situaţie. Până la urmă, ştiţi, nu o să fie un roman: şi e prea lung. Nu pot descrie exact senzaţia, dar nu e în regulă. Şi nu mă emoţionează.

Le dădea înapoi ceea ce ei îi oferiseră timp de trei săptămâni. Stahr s-a întors în altă parte, privindu-i pe ceilalţi cu coada ochiului.

— Nu avem nevoie de mai *puţine* personaje, a spus

Boxley. Avem nevoie de mai *multe*. Asta este ideea, după cum văd eu lucrurile.

— Asta e ideea, au spus scenariştii.

— Da – asta e ideea, a spus La Borwits.

Boxley era inspirat de atenţia pe care o crease.

— Haideţi să facem fiecare personaj să se vadă în locul celuilalt, a spus el. Poliţistul e pe cale să aresteze hoţul, când vede că hoţul de fapt are faţa *lui*. Adică aşa să pară. Aproape că l-am putea intitula „Pune-te în locul meu”.

Brusc, au început din nou să lucreze – preluau unul după celălalt această nouă temă, ca nişte cântăreţi de jazz, şi lucrau pe ea. Era posibil ca a doua zi să o abandoneze, dar pentru moment viaţa revenise. Aruncatul monedelor avusese un rol la fel de important ca şi Boxley. Stahr recrease atmosfera potrivită – neconsimţind niciodată să îi mâne de la spate pe cei care trebuie mânaţi de la spate, dar simţindu-se, acţionând şi uneori chiar arătând ca un băieţel care oferă un spectacol.

A plecat, lăsându-i acolo şi atingând în trecere umărul lui Boxley – o recompensă deliberată: nu voia ca ei să se înhăiteze împotriva lui şi peste o oră să îl demoralizeze.

Episodul 16 (Partea 2)

Doctorul Baer aştepta în biroul său. Împreună cu el era un bărbat de culoare, cu un cardiograf portabil ca o valiză imensă. Stahr îi spunea detectorul de minciuni. S-a dezbrăcat la bustul gol şi examinarea săptămânală a început.

— Cum te-ai mai simţit?

— Ei – ca de obicei, a spus Stahr.

— Munceşti mult? Dormi bine?

— Nu – cam cinci ore. Dacă mă duc la culcare devreme zac pur şi simplu în pat.

— Ia somniferele.

— De la cele galbene mă doare capul.

— Atunci ia două roşii.

— Ăsta e un coşmar.

— Ia una din fiecare – cea galbenă înainte.

— Bine – o să încerc. *Tu* ce mai faci?

— Hei – eu am grijă de mine, Monroe. Mă menajez.

— Pe naiba – uneori stai treaz toată noaptea.

— Atunci dorm toată ziua următoare. După zece minute, Baer a spus: Pare în regulă. Tensiunea a urcat cu cinci puncte.

— Bine, a spus Stahr. Asta e bine, nu-i aşa?

— E bine. O să developez cardiogramele la noapte. Când vii cu mine?

— Ah, cândva, a spus Stahr încet. Peste vreo şase săptămâni lucrurile or să se mai liniştească.

Baer s-a uitat la el cu o privire sinceră, care se formase de-a lungul a trei ani.

— În ‘33, atunci când te-ai odihnit, ţi-ai revenit, a spus el. Chiar şi pentru trei săptămâni.

— O să mă odihnesc.

Nu e adevărat, s-a gândit Baer. Cu ani în urmă, îl silise să facă unele pauze scurte, cu ajutorul Minnei, iar în ultimul timp încercase să se intereseze, să afle cine considera Stahr că sunt cei mai apropiaţi prieteni ai lui. Cine l-ar putea lua de acolo şi ţine la distanţă. Era aproape sigur că ar fi fost inutil. Deja urma să moară foarte curând. Puteai spune cu certitudine că în maxim şase luni. Ce rost avea să developeze cardiogramele? Nu puteai convinge un om precum Stahr să se oprească, să se aşeze jos şi să privească cerul timp de şase luni. Ar fi preferat să moară. Spunea altceva, dar totul se rezuma la nevoia lui de a se epuiza complet, pe care o mai resimţise şi înainte. Oboseala era nu doar otravă, ci şi drog, iar Stahr se părea că îşi crease o plăcere rară, aproape fizică, de a lucra ameţit de oboseală. Era o pervertire a forţei vieţii pe care Baer o mai văzuse, dar

aproape că încetase să mai încerce să intervină asupra ei. Vindecase astfel un om – un triumf găunos al uciderii şi conservării carcasei.

— Te ţii bine, a spus el.

Au schimbat o privire. Oare Stahr ştia? Probabil. Dar nu ştia când – nu ştia cât timp mai rămăsese.

— Dacă mă ţin bine, nu pot să cer mai mult, a spus Stahr.

Bărbatul de culoare terminase de împachetat aparatul.

— Săptămâna viitoare, la aceeaşi oră?

— Bine, Bill, a spus Stahr. La revedere.

În timp ce uşa se închidea, Stahr a deschis interfonul. Imediat s-a auzit vocea domnişoarei Doolan.

— Cunoaşteţi o domnişoară Kathleen Moore?

— Ce vrei să spui? a întrebat Stahr surprins.

— O domnişoară Kathleen Moore e la telefon. Spune că aţi rugat-o să sune.

— O, Doamne! a exclamat el.

Era copleşit de o încântare indignată. Trecuseră cinci zile – asta nu putea continua aşa.

— E acum pe fir?

— Da.

— Foarte bine atunci.

Într-o clipă a auzit vocea aproape de el.

— Te-ai căsătorit? a întrebat el, cu voce scăzută şi posacă.

— Nu, nu încă.

Memoria lui bloca detaliile feţei şi siluetei ei – în timp ce Stahr se aşeza, ea părea să se aplece peste biroul lui, menţinându-se la nivelul ochilor săi.

— Ce doreşti? a întrebat el, cu aceeaşi voce posacă.

Era greu să vorbeşti în modul acesta.

— Ai găsit scrisoarea, nu-i aşa? a întrebat ea.

— Da. A apărut în seara aceea.

— Despre asta voiam să-ţi vorbesc.

În cele din urmă el a găsit o atitudine – era ultragiat.

— Ce ar mai fi de spus? a întrebat el.

— Am încercat să-ţi scriu altă scrisoare, dar nu voia să se scrie.

— Ştiu şi asta.

A urmat o pauză.

— Ei, fii mai vesel, a spus ea pe neaşteptate. Parcă nu ai fi tu. Chiar *sunteţi* domnul Stahr, nu-i aşa? Acel foarte drăguţ domn Stahr?

— Mă simt puţin ultragiat, a spus el aproape pompos. Nu văd ce rost au toate astea. Cel puţin păstrez o amintire plăcută a ta.

— Nu cred că eşti tu, a spus ea. Parcă văd că te apuci să-mi urezi noroc. Kathleen a râs brusc. Asta aveai de

gând să spui? Ştiu cât de groaznic este atunci când te gândeşti să spui ceva...

— Nu mă aşteptam să te mai aud vreodată, a spus el demn.

Dar era inutil, ea a râs din nou – râsul unei femei, adică asemănător cu al unui copil, doar o silabă, un gângurit şi un ţipăt de plăcere.

— Ştii cum mă faci să mă simt? a întrebat ea. Ca într-o zi când eram în Londra, în timpul unei invazii de omizi, şi o chestie caldă şi pufoasă mi-a căzut în gură.

— Îmi pare rău.

— Ah, te rog, trezeşte-te, l-a implorat ea. Vreau să te văd. Nu-ţi pot explica la telefon. Nici pentru mine nu a fost plăcut, înţelegi.

— Sunt foarte ocupat. În seara asta avem o avanpremieră în Glendale.

— Este o invitaţie?

— Merg cu George Boxley, scriitorul englez.

Apoi s-a surprins pe el însuşi.

— Vrei să vii şi tu?

Ea s-a gândit la asta.

— Ai putea să mă suni după aceea, a sugerat ea. Am putea să ne plimbăm cu maşina.

La aparatul enorm de interfon, domnişoara Doolan încerca să strecoare un regizor care turna – singura

întrerupere permisă vreodată. A apăsat butonul şi a strigat nerăbdător „Aşteaptă” în aparat.

— Pe la vreo unsprezece? a spus Kathleen, sigură pe ea.

Ideea de „a se plimba cu maşina” părea atât de nechibzuită încât, dacă Stahr ar fi putut să găsească acele cuvinte cu care s-o refuze, le-ar fi rostit, dar nu voia să fie omida. Dintr-odată, nu îi mai rămăsese nicio atitudine, cu excepţia senzaţiei că acea zi era, cel puţin, completă. Avea o seară – un început, un mijloc şi un sfârşit.

A bătut în uşa de plasă şi a auzit-o cum îi răspunde dinăuntru. A rămas, aşteptând, la marginea terasei. De dedesubt se auzea zumzetul unei maşini de tuns iarba – un bărbat îşi tundea gazonul la miezul nopţii. Luna era atât de strălucitoare încât Stahr putea să îl vadă clar, la vreo treizeci de metri mai jos, în timp ce acesta s-a oprit pentru a se odihni, sprijinit de mâner, după care a luat-o înapoi, de-a lungul grădinii sale. În jur era o nelinişte de vară – începutul lui august, cu iubiri imprudente şi crime impulsive. Nemaiavând de aşteptat prea multe de la vară, oamenii încercau agitaţi să trăiască în prezent – sau, dacă nu exista prezent, să inventeze unul.

În sfârşit, Kathleen a apărut. Era complet diferită şi

încântată. Purta un costum cu o fustă pe care şi-o tot trăgea în sus, în timp ce coborau spre maşină, cu un aer curajos, vesel şi stimulator în nonşalanţa lui de „Pune-ţi centura, dragă. Hai să plecăm – spre orice pol”. Stahr îşi adusese limuzina cu şofer, iar intimitatea celor patru pereţi care îi purtau cu repeziciune de-a lungul unei noi curbe din întuneric a eliminat pe loc orice stranietate. În acest fel, mica excursie pe care au făcut-o împreună a fost unul dintre cele mai plăcute momente din viaţa lui. A fost, cu siguranţă, un moment în care, dacă ar fi ştiut că urma să moară, în mod cert n-ar fi fost în seara aceea.

Kathleen i-a spus povestea ei. Stătea alături de el, calmă şi strălucitoare pentru o vreme, apoi însufleţită şi purtându-l în locuri îndepărtate împreună cu ea, întâlnind şi cunoscând oamenii pe care îi cunoscuse ea. La început povestea era vagă. „Bărbatul acela” era cel pe care ea îl iubise şi cu care trăise. „Americanul acela” era cel care o salvase atunci când ea se afunda în nisipuri mişcătoare.

— Cine este el – Americanul?

Ah, nume – ce importanţă aveau numele? Nu era cineva important, ca Stahr, nu era bogat. Americanul trăise în Londra, iar acum urmau să trăiască aici. Ea avea să fie o soţie bună, o persoană reală. El divorţa – nu doar din cauza ei – dar în asta consta întârzierea.

— Dar primul bărbat? a întrebat Stahr. Cum ai dat de

el?

Ah, la început fusese o binecuvântare. De la şaisprezece la douăzeci şi unu de ani problema fusese mâncarea. În ziua în care mama ei vitregă o prezentase Curţii avuseseră un şiling din care să mănânce, ca să nu leşine. Şase pence de fiecare, dar mama ei vitregă o privea în timp ce mânca. După câteva luni, mama ei vitregă murise şi ea ar fi cedat pentru acel şiling, dar era prea slăbită ca să iasă pe stradă. Londra poate fi aspră – foarte aspră.

Nu avea pe nimeni?

Avea nişte prieteni în Irlanda care îi trimiteau unt. Exista o cantină socială. O dată l-a vizitat pe un unchi care i-a făcut avansuri, după ce ea mâncase pe săturate, dar a rezistat şi a scos de la el cincizeci de lire ca să nu-l spună soţiei.

— Nu puteai să lucrezi? a întrebat Stahr.

— Am lucrat. Am vândut maşini. O dată am vândut o maşină.

— Dar nu-ţi puteai găsi o slujbă permanentă?

— E greu – e altfel. Exista senzaţia că oamenii ca mine îi lasă pe ceilalţi fără slujbă. O femeie m-a lovit când am încercat să-mi găsesc o slujbă de cameristă de hotel.

— Dar ai fost prezentată Curţii?

— Mama mea vitregă a reuşit asta – a fost o şansă rară. Eram un nimeni. Tatăl meu a fost împuşcat de trupele paramilitate în ‘21, când eu eram copil. A scris o carte intitulată *Ultima binecuvântare*. Ai citit-o cumva?

— Eu nu citesc.

— Mi-ar plăcea s-o cumperi pentru film. E o cărticică bună. Încă mai primesc drepturi de autor pentru ea – zece şilingi pe an.

Apoi îl întâlnise pe „Bărbatul” cu care a călătorit în toată lumea. Kathleen fusese în toate locurile despre care Stahr făcea filme, şi locuise în oraşe de numele cărora el nu auzise niciodată. Apoi Bărbatul a decăzut, bea, se culca cu menajerele şi încerca s-o facă pe ea să se culce cu prietenii lui. Toţi aceştia au încercat s-o convingă să rămână cu el. Spuneau că ea îl salvase şi că acum trebuia să rămână mai departe, necondiţionat, ataşată de el. Era datoria ei. Făcuseră presiuni enorme. Dar ea îl întâlnise pe American, aşa că până la urmă a fugit.

— Ar fi trebuit să fugi mai devreme.

— Păi, vezi, era dificil. A ezitat, apoi s-a aruncat: Înţelegi, am fugit de un rege.

Moralitatea lui se prăbuşise – ea a reuşit să îl domine. Gânduri confuze i se învârteau în cap – printre ele şi o veche credinţă că toţi regii sunt corupţi.

— Nu era regele Angliei, a spus ea. Regele meu era şomer, după cum obişnuia să spună. Există mulţi regi în Londra. A râs – apoi a adăugat, aproape sfidător: Era foarte atrăgător, până când a început să bea şi să facă scandal.

— Al cui rege era?

Ea i-a spus – şi Stahr şi-a adus aminte faţa lui, din buletine de ştiri vechi.

— Era un om foarte învăţat, a spus ea. Putea să predea tot felul de teme. Dar nu era foarte regal. Nici pe departe la fel de mult ca tine. Niciunul dintre ei nu era.

De data aceasta Stahr a fost cel care a râs.

— Ei erau articolul autentic, a spus el.

— Ştii ce vreau să spun. Toţi se simţeau demodaţi. Cei mai mulţi încercau prea mult să ţină pasul cu situaţia. Întotdeauna erau sfătuţi să ţină pasul cu situaţia. De exemplu, unul dintre ei era anarhist. Iar altul obişnuia să poarte cu el decupaje din ziare despre un turneu de tenis la care ajunsese în semifinale. Am văzut decupajele alea de zece ori.

Au trecut prin Griffith Park şi pe lângă studiourile întunecate din Burbank, pe lângă aeroporturi şi de-a lungul şoselei spre Pasadena, pe lângă luminile de neon ale cabaretelor de la marginea drumului. În mintea sa, Stahr o dorea, dar era târziu şi chiar şi numai călătoria

era o bucurie copleşitoare. Se ţineau de mână, iar la un moment dat ea s-a apropiat, în braţele lui, şi i-a spus:

â€” Ah, eşti *atât* de drăguţ. Îmi *place* să fiu cu tine.

Dar mintea ei era împărţită – aceasta nu era noaptea lui, aşa cum după-amiaza de duminică fusese a lui. Era absorbită în ea însăşi, însufleţită de povestirea propriilor aventuri; el nu se putea abţine să nu se întrebe dacă ea îi oferea povestea pe care o păstrase pentru American.

— De cât timp îl cunoşti pe American? a întrebat-o el.

— O, îl cunosc de câteva luni. Obişnuiam să ne întâlnim. Ne înţelegem unul pe celălalt. El obişnuia să spună: „De acum încolo pare floare la ureche”.

— Atunci de ce m-ai sunat pe mine?

Ea a ezitat.

— Voiam să te mai văd o dată. Şi încă ceva – el trebuia să vină astăzi, dar aseară a telegrafiat că mai stă o săptămână. Voiam să vorbesc cu un prieten – până la urmă tu chiar *eşti* prietenul meu.

Stahr o dorea acum foarte mult, dar o parte a minţii sale era rece şi spunea întruna: ea vrea să vadă dacă sunt îndrăgostit de ea, dacă vreau să mă căsătoresc cu ea. De-abia apoi s-ar gândi dacă să îl abandoneze sau nu pe acest bărbat. Nu vrea să se gândească la asta până când eu nu îmi iau un angajament.

— Îl iubeşti pe American? a întrebat el.

— O, da. E totul aranjat. El mi-a salvat viaţa şi raţiunea. Se mută jumătate de glob pentru mine. Am insistat asupra acestui lucru.

— Dar îl iubeşti?

— O, da, îl iubesc.

Acel „O, da” i-a spus că ea nu îl iubea – i-a spus să-şi pledeze cauza, că ea va înţelege. A luat-o în braţe, a sărutat-o deodată pe gură şi a ţinut-o îndelung în îmbrăţişarea lui. Era atât de caldă.

— Nu în seara asta, a şoptit ea.

— Bine.

Treceau peste podul sinucigaşilor, cu noul lui gard de sârmă.

— Ştiu ce este, a spus ea, dar ce prostie. Englezii nu se sinucid atunci când nu obţin ceea ce-şi doresc.

Maşina a întors pe aleea unui hotel şi au luat-o înapoi. Era o noapte întunecoasă, fără lună. Valul de dorinţă trecuse şi o vreme niciunul dintre ei nu a vorbit. În mod ciudat, spusele ei despre regi îl purtaseră înapoi, fulgerător, spre luminoasa White Way de pe Maine Street din Erie, Pennsylvania, când avea cincisprezece ani. Exista un restaurant cu homari în vitrină, ierburi verzi, peştera unei scoici luminată strălucitor şi, în spatele unor perdele roşii, misterul teribil de straniu şi problematic al oamenilor şi muzicii de vioară. Asta fusese exact înainte

ca el să plece la New York. Fata aceasta îi amintea de peştele şi homarii proaspeţi la gheaţă din vitrină. Era Păpuşa cea Frumoasă. Minna nu fusese niciodată Păpuşa cea Frumoasă.

S-au privit unul pe celălalt, iar ochii ei întrebau: „Să mă căsătoresc cu Americanul?”. Stahr nu a răspuns. După o vreme, a spus:

— Hai să mergem undeva în weekend.

Ea s-a gândit la asta.

— Adică mâine?

— Mă tem că da.

— Ei bine, o să-ţi spun mâine.

— Spune-mi în seara asta. Altfel mă tem...

— ...că vei găsi un bilet în maşină? a râs ea. Nu, nu există niciun bilet în maşină. Acum ştii aproape totul.

— Aproape totul.

— Da – aproape. Câteva mici lucruri.

El trebuia să afle care sunt acestea. Ea avea să-i spună a doua zi. El avea îndoieli – sau voia să aibă îndoieli – că existase un labirint de aventuri – o obsesie o ţinuse legată de Bărbat, regele, ferm şi pentru mult timp. Trei ani pentru o poziţie foarte anormală – cu un picior în palat şi celălalt în fundal.

— Trebuie să râzi mult, a spus ea. Am învăţat să râd mult.

— Ar fi putut să se căsătorească cu tine – ca doamna Simpson, a spus Stahr protestând.

— Ah, era căsătorit. Şi nu era romantic.

Kathleen s-a oprit.

— Eu sunt?

— Da, a spus ea fără să vrea, ca şi cum ar fi aruncat un atu. O parte a ta. Eşti trei sau patru bărbaţi diferiţi, dar fiecare dintre ei este la vedere. Ca la oricare american.

— Nu începe să te încrezi prea repede în americani, a spus el, zâmbind. Pot fi expuşi vederii, dar se schimbă cât ai clipi.

Ea a părut preocupată.

— E adevărat?

— Foarte repede şi complet, a spus el. Şi nimic nu îi mai schimbă vreodată la loc.

— Mă sperii. Întotdeauna m-am simţit foarte în siguranţă cu americanii.

Părea dintr-odată atât de singură, încât el a luat-o de mână.

— Unde mergem mâine? a spus el. Poate la munte. Am o grămadă de făcut mâine, dar nu o să fac nimic. Putem pleca la patru şi să ajungem după-amiază.

— Nu sunt sigură. Mi se pare că sunt puţin confuză. Asta nu pare a fi fata care a venit în California pentru o

viaţă nouă.

El ar fi putut s-o spună atunci, să spună „Dar este o viaţă nouă”, pentru că el ştia că este, ştia că acum nu o mai poate lăsa să plece, dar altceva îi spunea să se mai gândească la asta ca adult, nu ca romantic. Şi să-i spună mâine. Dar ea încă îl privea, cu ochii plimbându-se de la fruntea la bărbia lui şi înapoi, după aceea în sus şi în jos încă o dată, cu acea mişcare ciudată şi lentă a capului ei.

...E şansa ta, Stahr. Mai bine profită de ea acum. Asta e fata ta. Te poate salva, te poate preocupa suficient cât să revii la viaţă. Va avea nevoie să aibă cineva grijă de ea, iar tu vei deveni puternic ca să poţi face asta. Dar ia-o acum – spune-i şi ia-o cu tine. Niciunul dintre voi nu o ştie, dar undeva departe în noapte, Americanul şi-a schimbat planurile. În acest moment, trenul său goneşte prin Albuquerque; orarul e respectat. Mecanicul nu întârzie. Mâine-dimineaţă Americanul va fi aici.

... Şoferul coteşte în sus pe deal, spre casa lui Kathleen. Părea cald chiar şi în întuneric – oricare loc în care fusese lângă ea devenise un loc vrăjit pentru Stahr: această limuzină, casa neterminată de pe plajă, chiar şi distanţele pe care le parcurseseră deja împreună prin oraşul răsfirat. Dealul pe care îl urcau acum emitea un fel de strălucire, un sunet constant pe care sufletul lui îl percepea cu încântare.

În timp ce îşi lua rămas-bun, Stahr a simţit că îi era imposibil să se despartă de ea, fie şi pentru câteva ore. Între ei nu erau decât zece ani, dar el simţea acea nebunie care se înrudeşte cu iubirea unui bărbat matur pentru o fată tânără. Era foame de timp profundă şi disperată, un ceas care bătea împreună cu inima lui şi care, împotriva întregii logici a vieţii lui, îl îndemna să intre acum în casă, pe lângă ea – şi să-i spună: „Este pentru totdeauna”.

Kathleen aştepta, ea însăşi nehotărâtă – gheaţă roz şi argintie aşteptând să se topească odată cu primăvara. Ea era europeancă, umilă în faţa puterii, dar avea un respect de sine aprig care nu îi permitea să meargă mai departe. Nu îşi făcea nicio iluzie referitor la gândurile care îi mână pe prinţi.

— Mâine mergem la munte, a spus Stahr.

Multe mii de oameni depindeau de judecata lui echilibrată – este posibil să îţi pierzi dintr-odată o calitate cu care trăieşti de douăzeci de ani.

A doua zi dimineaţă, sâmbătă, era foarte ocupat. La ora două, când s-a întors de la prânz, avea un teanc de telegrame – un vapor al companiei se pierduse în Oceanul Arctic, o vedetă căzuse în dizgraţie, un scenarist îi dădea în judecată pentru un milion de dolari, evreii de dincolo de ocean erau extrem de nefericiţi. Ultima

telegramă îl privea fix în ochi:

M-AM CĂSĂTORIT ASTĂZI LA AMIAZĂ ADIO, iar pe o etichetă autocolantă scria *Trimiteţi răspunsul cu Western Union Telegram*.

Episodul 17

Eu nu ştiam nimic despre toate acestea. Am fost la Lake Louise, iar când m-am întors nu m-am apropiat de studiouri. Cred că aş fi plecat spre est la mijlocul lui august – dacă Stahr nu m-ar fi sunat într-o zi acasă.

— Aş vrea să aranjezi ceva, Cecelia – vreau să mă întâlnesc cu un membru al Partidului Comunist.

— Care dintre ei? am întrebat eu, cumva surprinsă.

— Oricare.

— Nu ai destui acolo, la tine?

— Vreau să spun unul dintre organizatorii lor – din New York.

Vara trecută mă ocupasem foarte mult de politică – probabil că aş fi putut să aranjez o întâlnire cu Harry Bridges. Dar după ce mă întorsesem la facultate, băiatul meu fusese ucis într-un accident rutier şi pierdusem contactul cu lucrurile acestea. Auzisem că exista pe undeva un tip de la „Noile mase”.

— Îi promiţi imunitate? am întrebat eu în glumă.

— A, da, a răspuns Stahr serios. N-o să-i fac niciun rău. Adu unul în stare să vorbească – spune-i să ia cu el şi una din cărţile lui.

Vorbea de parcă ar fi vrut să se întâlnească cu un membru al unei secte religioase.

— Vrei o blondă sau o brunetă?

— Ah, adu un bărbat, a spus el grăbit.

Auzul vocii lui Stahr m-a înveselit – de când dădusem peste tata, totul fusese foarte plictisitor. Stahr schimba totul – schimba unghiul din care vedeam lucrurile, schimba însăşi atmosfera. Era ca un vătrai cu jăratic, afară, într-o seară răcoroasă.

— Nu cred că tatăl tău ar trebui să ştie, a spus el. N-am putea pretinde că omul e un muzician bulgar sau ceva de felul acesta?

— A, nu mai obişnuiesc să se costumeze, am spus.

Era mai greu de aranjat decât crezusem – negocierile lui Stahr cu Ghilda Scenariştilor, care continuaseră timp de peste un an, se apropiau de un impas. Probabil le era frică să nu fie corupţi; eram întrebată care era „propunerea” lui Stahr. După aceea, Stahr mi-a spus că se pregătise pentru întâlnire uitându-se la Filme Revoluţionare Ruseşti, pe care le avea în filmoteca lui de acasă. De asemenea, se uitase la *Doctor Caligari* şi la

Câinele andaluz al lui Salvador Dalí, presupunând probabil că au vreo legătură cu chestiunea. Fusese uimit, în anii ‘20, de Filmele Ruseşti şi, la sugestia lui Wylie White, pusese departamentul de scenaristică să facă o „schiţă” de două pagini după Manifestul Comunist.

Dar mintea lui era închisă în faţa acestui subiect. Era un raţionalist care gândea pe cont propriu, fără ajutorul cărţilor – şi care tocmai reuşise să iasă din o mie de ani de iudaism, înspre sfârşitul secolului XVIII. Nu putea suporta să vadă cum totul se fărâmiţează – preţuia loialitatea pasionată a parvenitului faţă de un trecut imaginar.

Întâlnirea a avut loc în ceea ce eu numeam „camera de piele prelucrată” – era una din cele şase camere pe care ni le făcuse cu ani în urmă un decorator de la Sloane’s, iar termenul îmi rămăsese în cap. Era camera *cea mai* decorativă – un covor de lână de angora de culoarea zorilor, de cel mai delicat gri imaginabil – de abia dacă îndrăzneai să calci pe el; iar stucatura argintie, mesele de piele, fotografiile pastelate şi fragilităţile zvelte păreau atât de uşor de maculat încât nu puteam respira prea tare acolo, deşi era frumos să priveşti înăuntru din uşă, atunci când ferestrele erau deschise şi perdelele scânceau nemulţumite în vânt. Era un descendent direct al vechiului salon american care de

obicei stătea închis, cu excepţia duminicii. Dar era camera perfectă pentru acea ocazie, iar eu speram că indiferent de ceea ce urma să se întâmple, indiferent ce ar fi fost, avea să-i dea caracter şi să o facă pe viitor parte a casei.

Stahr a venit primul. Era palid, agitat şi preocupat – cu excepţia vocii lui, care era întotdeauna liniştită şi plină de consideraţie. Avea un mod brav şi personal de a te întâmpina – venea direct spre tine, dând deoparte orice stătea în drum, şi ajungea să te înţeleagă complet, ca şi cum nu s-ar fi putut abţine. L-am sărutat, din cine ştie ce motiv, şi l-am condus în camera de piele prelucrată.

— Când te întorci la facultate? m-a întrebat el.

Nu era prima oară când exploram acest subiect fascinant.

— Dacă aş fi puţin mai scundă ţi-ar plăcea de mine? l-am întrebat. Aş putea să port tocuri joase şi să mă pieptăn lins.

— Hai să luăm cina împreună în seara asta, a sugerat el. Lumea o să creadă că sunt tatăl tău, dar nu-mi pasă.

— Eu *iubesc* bătrânii, l-am asigurat. În afara cazului în care bărbatul are cârje, eu zic că e doar o relaţie între un tip şi o tipă.

— Ai avut multe relaţii din astea?

— Destule.

— Oamenii se îndrăgostesc şi se despart tot timpul, nu-i aşa?

— La fiecare trei ani, după cum spune Fanny Brice. Aşa am citit în ziar.

— Mă întreb cum reuşesc, a spus el. Ştiu că e adevărat, pentru că îi văd. Dar de fiecare dată par atât de *convinşi*. Şi apoi, dintr-odată, nu mai par convinşi. Dar se conving la modul absolut.

— Ai făcut prea multe filme.

— Mă întreb dacă a doua sau a treia sau a patra oară sunt la fel de convinşi, a insistat el.

— De fiecare dată mai mult, am spus eu. Cel mai mult ultima oară.

El s-a gândit la asta şi a părut să fie de acord.

— Bănuiesc că da. Cel mai mult ultima oară.

Nu mi-a plăcut modul în care a spus-o şi dintr-odată mi-am dat seama că, dincolo de aparenţe, era nefericit.

— E o mare bătaie de cap, a spus el. Când o să se termine va fi mai bine.

— Stai *puţin*! Poate că cinematografia e pe mâini greşite.

Brimmer, membrul de partid, a fost anunţat şi, în timp ce mă duceam să-l întâmpin, am alunecat spre uşă pe unul din acele covoare diafane şi practic i-am căzut în

braţe.

Era un bărbat atrăgător, acest Brimmer – puţin în genul lui Spencer Tracy, dar cu o faţă mai puternică şi o gamă mai largă de reacţii întipărită pe ea. Nu m-am putut abţine să nu mă gândesc, în timp ce el şi Stahr zâmbeau, dădeau mâna şi se pregăteau de bătălie, că erau doi dintre cei mai energici bărbaţi pe care îi văzusem vreodată. Au devenit imediat foarte atenţi unul faţă de celălalt – amândoi cât se poate de politicoşi cu mine, dar cu o îndulcire a sfârşitului propoziţiilor lor, atunci când mi se adresau.

— Ce vreţi voi să faceţi? l-a întrebat Stahr. Mi-aţi agitat tinerii.

— Asta îi ţine treji, nu-i aşa? a spus Brimmer.

— Mai întâi lăsăm şase ruşi să studieze uzina, a spus Stahr. Ca uzină-model, înţelegi. Şi apoi voi încercaţi să spargeţi unitatea care face din ea o uzină model.

— Unitatea? a repetat Brimmer. Vrei să spui ceea ce se numeşte spirit al companiei?

— Ei, nu asta, a spus Stahr impacientat. S-ar părea că de fapt vreţi capul *meu*. Săptămâna trecută a venit la mine în birou un scenarist – un beţiv – un bărbat care de ani de zile evită cu greu balamucul – care a început să-mi explice mie meseria mea.

Brimmer a zâmbit.

— Nu pari a fi omul căruia să-i explice cineva meseria lui, domnule Stahr.

Amândoi voiau ceai. Când am revenit, Stahr spunea o poveste despre fraţii Warner şi Brimmer râdea împreună cu el.

— Să-ţi mai spun una, a spus Stahr. Balanchine, marele balerin, îi confunda cu fraţii Ritz. Nu ştia pe care dintre ei îi antrenează şi pentru care dintre ei lucrează. Spunea tot timpul: „Nu reuşesc să-i învăţ pe fraţii Warner ăştia să danseze”.

Părea o după-amiază liniştită. Brimmer l-a întrebat de ce producătorii nu susţin Liga Antinazistă.

— Din cauza voastră, a spus Stahr. Din cauza modului vostru de a-i influenţa pe scenarişti. Pe termen lung vă pierdeţi timpul. Scenariştii sunt nişte copii – nici măcar în vremuri normale nu reuşesc să stea cu mintea la lucru.

— În afacerea asta ei sunt fermierii, a spus Brimmer amabil. Ei cultivă cerealele, dar nu participă la sărbătoare. Senzaţia lor faţă de producători seamănă cu resentimentul fermierilor faţă de cei de la oraş.

Mă gândeam la fata lui Stahr – dacă se terminase totul între ei. După aceea, când am auzit toată povestea de la Kathleen, în timp ce stăteam în ploaie pe o stradă nenorocită numită Goldwyn Terrace, mi-am dat seama că asta trebuie să fi fost la o săptămână după ce ea i-a

trimis telegrama. Nu a putut să nu trimită telegrama. Bărbatul s-a dat jos din tren pe neaşteptate şi a dus-o la oficiul stării civile fără cea mai mică îndoială că asta era ceea ce îşi dorea ea. Era opt dimineaţa şi Kathleen era atât de uluită, încât principala ei preocupare era cum să îi trimită lui Stahr telegrama. Teoretic, puteai să te opreşti şi să spui: „Uite ce e, am omis să-ţi spun, dar am cunoscut un bărbat”. Dar acest traseu fusese aşternut atât de minuţios, cu atâta încredere, atâta luptă şi atâta uşurare încât, atunci când el s-a încrucişat brusc cu celălalt, ea s-a trezit ca o maşină pe o pistă de curse. El a urmărit-o cum scrie telegrama, privind direct spre aceasta de pe cealaltă parte a mesei, în timp ce ea spera că nu poate citi invers...

Când mintea mea a revenit în cameră, cei doi îi desfiinţaseră pe sărmanii scenarişti – Brimmer mersese până acolo încât să admită că aceştia sunt „instabili”.

— Nu sunt înzestraţi pentru autoritate, a spus Stahr. Nu există substitut pentru voinţă. Uneori trebuie să simulezi voinţa, chiar dacă nu o simţi deloc.

— Am avut această experienţă.

— Trebuie să spui „E musai să fie aşa – nu altfel”, chiar dacă nu eşti sigur. Mi se întâmplă de zece ori pe săptămână. Situaţii în care nu există un motiv real pentru nimic. Te prefaci că există.

— Toţi liderii au simţit asta, a spus Brimmer. Liderii muncitorilor şi, cu siguranţă, liderii militari.

— Aşa că trebuie să iau o atitudine în chestiunea asta cu Ghilda. Mie mi se pare o încercare de a prelua puterea şi nu am de gând să le dau scenariştilor altceva decât bani.

— Unora dintre ei le dai foarte puţini bani. 30 de dolari pe săptămână.

— Cine primeşte atât? a întrebat Stahr surprins.

— Cei care sunt mărfuri şi sunt uşor de înlocuit.

— Nu în studiourile mele.

— Ba cum să nu, a spus Brimmer. Doi oameni din departamentul tău de scurt-metraje iau 30 de dolari pe săptămână.

— Cine?

— Un bărbat pe nume Ransome – şi un bărbat pe nume O’Brien.

Stahr şi cu mine am zâmbit împreună.

— Ăştia nu sunt scenarişti, a spus Stahr. Sunt veri ai tatălui Ceceliei.

— Sunt alţii, în alte studiouri, a spus Brimmer.

Stahr şi-a luat linguriţa şi a pus în ea un medicament dintr-o sticluţă mică.

— Ce e ăla sifon? a întrebat el brusc.

— Sifon? E un spărgător de grevă.

— Aşa mă gândeam şi eu, a spus Stahr. Am un scenarist de 1 500 de dolari care de fiecare dată când trece prin popotă spune încontinuu „Sifonule!” în spatele scaunelor altor scenarişti. Dacă nu i-ar speria de moarte ar fi amuzant.

Brimmer a râs.

— Aş vrea să văd asta, a spus el.

— N-ai vrea să petreci o zi acolo împreună cu mine? i-a sugerat Stahr.

Brimmer a râs, sincer amuzat.

— Nu, domnule Stahr. Dar nu mă îndoiesc că aş fi impresionat. Am auzit că eşti unul dintre cei mai muncitori şi eficienţi bărbaţi din tot vestul. Ar fi o onoare să te privesc, dar mă tem că trebuie s-o refuz.

Stahr a privit spre mine.

— Îmi place prietenul tău, a spus el. E nebun, dar îmi place.

L-a privit atent pe Brimmer.

— Eşti de pe coasta asta?

— O, da. De câteva generaţii.

— Mulţi dintre ei erau ca tine?

— Tatăl meu a fost pastor baptist.

— Vreau să spun dacă sunt mulţi dintre ei comunişti. Mi-ar plăcea să-l cunosc pe evreul ăla solid care a încercat să arunce în aer uzina Ford. Cum îl chema...

— Frankensteen?

— Da, el. Bănuiesc că unii dintre voi cred în asta.

— Destul de mulţi, a spus Brimmer sec.

— Dar tu nu.

O umbră de iritare a trecut pe faţa lui Brimmer.

— Ba da, a spus el.

— Ba nu, a spus Stahr. Poate ai crezut odată.

Brimmer a dat din umeri.

— Poate că acum lucrurile stau exact pe dos, a spus el. În sinea ta, domnule Stahr, ştii că eu am dreptate.

— Nu, cred că sunt doar prostii.

— ...în sinea ta îţi spui „Are dreptate", dar crezi că sistemul va rezista atât cât vei trăi tu.

— Sper că nu crezi cu adevărat că veţi răsturna guvernul.

— Nu, domnule Stahr. Dar credem că poate o veţi face voi.

Se împungeau unul pe celălalt – mici înţepături, cum fac uneori bărbaţii. Şi femeile fac asta, dar atunci e o luptă susţinută, fără respiro, însă nu e plăcut să-i vezi pe bărbaţi făcând-o, pentru că nu ştii niciodată ce urmează. Fără îndoială că nu estompa asocierile de atmosferă pe care mi le inspira camera, aşa că i-am mutat în grădina californiană galben-aurie, trecând prin uşile mari de sticlă.

Era mijlocul verii, dar apa răcoroasă de la aspersoarele şuierătoare făcea iarba să sclipească precum primăvara. Vedeam că Brimmer o priveşte cu un suspin în ochi – aşa fac ei. Afară s-a desfăşurat – avea umeri largi şi era cu vreo zece centimetri mai înalt decât crezusem. Îmi amintea puţin de Superman, când îşi scoate ochelarii. Mă gândeam că e foarte atrăgător, atât cât pot fi bărbaţii cărora nu prea le pasă de femei ca atare. Am jucat ping-pong, fiecare cu fiecare, şi ştia cum să mânuiască paleta. L-am auzit pe tata cum intră în casă cântând afurisita aceea de *Little Man, You Had a Busy Day* şi apoi întrerupându-se, ca şi cum şi-ar fi amintit că nu mai vorbeam unul cu celălalt. Era şase şi jumătate – maşina mea era pe alee şi le-am sugerat să mergem la Trocadero să luăm cina.

Brimmer avea acea expresie pe care o avusese părintele O'Ney în New York, atunci când îşi dăduse jos gulerul şi mersese cu tata şi cu mine la Baletul Rus. Nu prea ar fi trebuit să fie acolo. Când Bernie, fotograful, care aştepta acolo o pradă mai mare, a venit la masa noastră, părintele O'Ney arăta de parcă ar fi căzut în capcană – Stahr l-a făcut pe Bernie să plece, dar eu aş vrea să am fotografia aceea.

Apoi, spre uimirea mea, Stahr a băut trei cocteiluri unul după altul.

— Acum sunt sigură că suferi din dragoste, am spus eu.

— Ce te face să crezi asta, Cecelia?

— Cocteilurile.

— Ah, eu nu beau niciodată, Cecelia. Fac indigestie – nu m-am ameţit în viaţa mea.

Am numărat paharele.

— ... două... *trei*.

— Nu mi-am dat seama. Nu le simţeam gustul. Credeam că e altceva.

În ochi i-a fulgerat o expresie sticloasă şi naivă – apoi a dispărut.

— Asta e prima mea băutură în ultima săptămână, a spus Brimmer. Mi-am făcut plinul în marină.

Expresia a revenit în ochii lui Stahr – mi-a făcut prosteşte cu ochiul şi a spus:

— Nemernicul ăsta de agitator a lucrat în marină.

Brimmer nu ştia prea bine cum să ia asta. În mod evident, a decis să o lase aşa, pentru că a zâmbit uşor, şi l-am văzut şi pe Stahr că zâmbeşte. Am fost uşurată să văd că se încadra fără probleme în tradiţia americană şi am încercat să preiau controlul conversaţiei, dar Stahr părea dintr-odată în regulă.

— Uite care e experienţa mea tipică, i-a spus el foarte succint şi clar lui Brimmer. Cel mai bun regizor din

Hollywood – un om în a cărui treabă nu mă amestec niciodată – are o anumită înclinaţie care îl face să vrea să strecoare în fiecare film un homosexual sau ceva de genul acesta. Ceva indecent. Întipăreşte acest lucru adânc, ca un filigran, aşa că nu mai pot să-l scot. De fiecare dată când face asta, Legiunea Decenţei iese în faţă şi trebuie sacrificat ceva dintr-un alt film onest.

— Problemă tipică de organizare, a fost de acord Brimmer.

— Tipică, a spus Stahr. E o luptă nesfârşită. Iar acum acest regizor îmi spune că e în regulă, pentru că el are o Ghildă a Scenariştilor şi eu nu pot să-i oprim pe cei săraci. Şi aşa îmi creaţi voi probleme suplimentare.

— Asta nu prea are legătură cu noi, a spus Brimmer zâmbind. Nu cred să avem prea mult succes la regizori.

— Regizorii erau înainte prietenii mei, a spus Stahr mândru.

Era ca Edward al VII-lea lăudându-se că pătrunsese în cea mai bună societate a Europei.

— Dar unii dintre ei nu m-au iertat niciodată, a continuat el, pentru că am adus regizori de teatru, atunci când a apărut sunetul. Asta i-a ţinut în priză şi i-a făcut să-şi înveţe din nou meseria, dar de fapt nu m-au iertat niciodată. Atunci am importat tone de noi scenarişti, care mie mi s-au părut nişte tipi extraordinari, până când au

devenit toţi comunişti.

Gary Cooper a intrat în restaurant şi s-a aşezat într-un colţ, împreună cu mai mulţi bărbaţi care respirau doar dacă respira el şi care arătau ca şi cum ar fi trăit pe seama lui, fără să mişte un deget. O femeie din celălalt capăt al încăperii a privit în jur şi s-a dovedit a fi Carole Lombard – eram bucuroasă că Brimmer are cel puţin ce vedea.

Stahr a comandat un whisky cu apă minerală şi, aproape imediat, încă unul. Nu a mâncat nimic în afară de câteva linguri de supă şi spunea tot felul de lucruri groaznice despre cum toţi sunt nişte leneşi şi cum lui nu-i păsa deloc de asta deoarece avea o grămadă de bani – era genul de discuţie pe care o auzeai de fiecare dată când tata se întâlnea cu prietenii lui. Cred că Stahr şi-a dat seama că suna destul de urât în afara anturajului adecvat – poate că nu mai auzise niciodată cum sună. În orice caz, a tăcut şi a băut dintr-o înghiţitură o ceaşcă de cafea neagră. Eu îl iubeam şi ceea ce spusese nu schimba acest lucru, dar n-aş fi vrut deloc ca Brimmer să rămână cu impresia aceasta. Voiam să-l vadă pe Stahr ca pe un fel de virtuoz al tehnologiei, iar aici Stahr jucase rolul supervizorului celui rău până la punctul la care el însuşi ar fi zis că e o mizerie, dacă s-ar fi văzut pe ecran.

— Sunt un om al producţiei, a spus el ca şi cum ar fi

vrut să modifice atitudinea lui anterioară. Îmi plac scenariştii – cred că îi înţeleg. Nu vreau să dau pe nimeni afară, dacă îşi face munca.

— N-am vrea să faci asta, a spus Brimmer amabil. Ne-ar plăcea să te luăm ca pe o preocupare permanentă.

Stahr a dat din cap posomorât.

— Mi-ar plăcea să vă pun în aceeaşi încăpere cu partenerii mei. Toţi au o duzină de motive să îl pună pe Fitts să vă alunge din oraş.

— Îţi suntem recunoscători pentru protecţie, a spus Brimmer cu o anumită ironie. Sincer, chiar *te considerăm* dificil, domnule Stahr – tocmai din cauză că eşti un angajator paternalist, cu foarte multă influenţă.

Stahr îl asculta doar pe jumătate.

— Nu am crezut niciodată, a spus el, că am mai mult creier decât un scenarist. Dar întotdeauna am crezut că creierul lui îmi *aparţine* mie – pentru că ştiu să îl folosesc. Ca romanii – am auzit că ei nu au inventat niciodată lucruri, dar ştiau ce să facă cu ele. Înţelegi? Nu spun că e corect. Dar aşa mi s-a părut întotdeauna – de când eram copil.

Asta l-a interesat pe Brimmer – primul lucru care îl interesa în ultima oră.

— Te cunoşti foarte bine, domnule Stahr, a spus el.

Cred că voia să evadeze. Fusese curios să vadă ce fel

de om este Stahr şi acum credea că ştie. Încă sperând ca lucrurile să stea altfel, l-am îndemnat grăbită să vină cu noi acasă, dar atunci când Stahr s-a oprit la bar să mai bea ceva, mi-am dat seama că făcusem o greşeală.

Era o seară blândă, nevinovată şi imobilă, cu foarte multe automobile scoase la plimbarea de sâmbătă. Stahr ţinea mâna pe spătarul banchetei, atingându-mi părul. Dintr-odată mi-am dorit să fi fost cu zece ani în urmă. Eu aş fi avut nouă ani. Brimmer ar fi avut vreo optsprezece şi ar fi studiat pentru cariera lui la cine ştie ce facultate din Midwest, iar Stahr ar fi avut douăzeci şi cinci, tocmai când moştenise lumea şi era plin de încredere şi bucurie. Amândoi l-am fi admirat mult pe Stahr, fără îndoială. Dar iată-ne aici, într-un conflict matur pentru care nu putea exista o soluţie paşnică, agravat acum de oboseală şi băutură.

Am intrat pe alee şi eu am luat-o cu maşina din nou spre grădină.

— Trebuie să plec acum, a spus Brimmer. Trebuie să mă întâlnesc cu nişte oameni.

— Nu, mai stai, l-a rugat Stahr. Nu am apucat să spun ceea ce voiam. O să jucăm ping-pong, mai bem ceva şi după aceea putem să ne sfâşiem unul pe celălalt.

Brimmer a ezitat. Stahr a aprins reflectorul şi a luat paleta lui de ping-pong, iar eu m-am dus în casă după

nişte whisky – nu aş fi îndrăznit să nu-l ascult.

Când am ieşit din nou afară nu jucau ping-pong, în schimb Stahr trimitea cu paleta o cutie întreagă de mingi noi spre Brimmer, care le para. Când am ajuns lângă ei a renunţat, a luat sticla şi s-a retras într-un fotoliu aflat chiar la marginea luminii reflectorului, privind dintr-o penumbră periculoasă şi maiestuoasă. Era palid – era atât de transparent, încât aproape că puteai vedea cum alcoolul se combină cu otrava epuizării sale.

— E timpul pentru relaxarea de sâmbătă seara, a spus el.

— Tu nu te relaxezi, am spus eu.

Purta o bătălie pierdută cu înclinaţia lui către schizofrenie.

— O să-l bat pe Brimmer, a anunţat el după o clipă. O să mă ocup de asta personal.

— Nu poţi să plăteşti pe altcineva s-o facă? a întrebat Brimmer.

I-am făcut semn să tacă.

— Eu îmi rezolv singur treburile murdare, a spus Stahr. O să te rup în bătaie şi o să te sui în tren.

S-a ridicat şi s-a apropiat, iar eu l-am luat în braţe, agăţându-mă de el.

— Te rog, *termină*! am spus. Ah, cât de rău poţi fi.

— Tipul ăsta are o influenţă asupra ta, a spus el

întunecat. Asupra voastră, a tuturor tinerilor. Nu-ţi dai seama ce faci.

— Te rog, pleacă, i-am spus lui Brimmer.

Costumul lui Stahr era făcut dintr-o stofă alunecoasă şi dintr-odată el s-a strecurat pe lângă mine şi a sărit la Brimmer. Brimmer s-a retras cu spatele, în jurul mesei. Avea pe faţă o expresie ciudată, iar după aceea m-am gândit că arăta de parcă ar fi spus: „Despre *asta* e vorba? Această *persoană* fragilă, pe jumătate bolnavă, ţine totul în spate”.

Apoi Stahr s-a apropiat şi a ridicat braţele. Mi s-a părut că Brimmer îl ţine la distanţă, pentru o clipă, cu braţul stâng, apoi am întors capul – nu puteam să mă uit.

Când am privit din nou, Stahr dispăruse din câmpul meu vizual, sub nivelul mesei, şi Brimmer se uita în jos spre el.

— Te rog, pleacă, i-am spus lui Brimmer.

— Bine.

A rămas acolo, privind în jos spre Stahr, în timp ce eu înconjuram masa.

— Întotdeauna mi-am dorit să lovesc zece milioane de dolari, dar nu ştiam că va fi aşa.

Stahr zăcea nemişcat.

— Te rog, pleacă, am spus.

— Îmi pare rău. Pot să te ajut...

— Nu. Te rog, pleacă. Înţeleg.

A privit din nou, puţin uluit de profunzimea repausului lui Stahr, pe care el îl produsese într-o fracţiune de secundă. Apoi a plecat rapid pe gazon, iar eu am îngenuncheat şi l-am scuturat pe Stahr. S-a trezit imediat, cu o convulsie groaznică, şi a sărit în picioare.

— Unde e? a strigat.

— Cine? am întrebat eu cu un aer nevinovat.

— Americanu'. De ce naiba a trebuit să te căsătoreşti cu el, nesăbuito ce eşti.

— Monroe – a plecat. Nu m-am căsătorit cu nimeni. L-am împins într-un fotoliu. A plecat de o jumătate de oră, am minţit eu.

Mingile de ping-pong zăceau în iarbă ca o constelaţie. Am dat drumul la un aspersor şi am revenit cu o batistă udă, dar Stahr nu avea nicio urmă – probabil fusese lovit în partea laterală a capului. S-a dus în spatele unor copaci şi a vomat, apoi l-am auzit cum scormoneşte cu piciorul şi acoperă cu nişte pământ. După asta părea în regulă, dar nu voia să intre în casă până nu îi aduceam nişte apă de gură, aşa că am dus înapoi sticla de whisky şi am adus-o pe cea cu apă de gură. Nefericita lui încercare de a se îmbăta luase sfârşit. Mai ieşisem cu studenţi boboci, dar întâlnirea aceasta le depăşea fără îndoială pe toate, prin absurditatea ei şi lipsa spiritului

bahic. I se întâmplase tot ce era mai rău, dar asta era tot.

Am intrat amândoi în casă; bucătarul a spus că tata, domnul Marcus şi Flieshacker erau pe verandă, aşa că am rămas în „camera de piele prelucrată”. Ne-am aşezat fiecare în mai multe locuri, din care păream că alunecăm, iar în cele din urmă eu m-am aşezat pe un covor de blană şi Stahr pe un taburet lângă mine.

— L-am lovit? a întrebat el.

— O, da, am spus eu. Destul de rău.

— Nu te cred. După o clipă a adăugat: Nu voiam să-i fac rău. Voiam doar să-l alung. Bănuiesc că s-a speriat şi m-a lovit.

Dacă asta era interpretarea lui faţă de ceea ce se întâmplase, eu nu aveam nimic împotrivă.

— Îi porţi pică?

— A, nu, a spus el. Eram beat. A privit în jur. Nu am mai fost niciodată aici – cine a făcut camera asta, cineva de la studiouri?

— Cineva din New York.

— Ei bine, va trebui să te scot de aici, a spus el în vechiul lui stil plăcut. Ce-ai zice să mergem la ferma lui Doug Fairbanks şi să rămânem peste noapte acolo? M-a invitat – şi sunt sigur că s-ar bucura să vii şi tu.

Aşa au început cele două săptămâni în care eu şi cu el am umblat împreună. N-a fost nevoie decât de una dintre ele pentru ca Louella să ne cunune.

F. SCOTT
FITZGERALD

Dragostea ultimului magnat

Traducere din limba engleză
de Ciprian Șiulea
Prefață și note de Matthew J. Bruccoli

POLIROM
2015